

**Универзитет „Св. Кирил и Методиј”-Скопје
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ**

**ЕЛАБОРАТ ЗА РЕАКРЕДИТАЦИЈА НА
СТУДИСКА ПРОГРАМА ЗА АКАДЕМСКИ
МАГИСТЕРСКИ СТУДИИ ОД ОБЛАСТА НА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ**

Скопје, јуни 2017

СОДРЖИНА

ВОВЕД.....	3
ОПШТ ДЕЛ.....	7
ЗАДОЛЖИТЕЛНИ КОМПОНЕНТИ НА СТУДИСКИТЕ ПРОГРАМИ ОД ВТОРИОТ ЦИКЛУС НА СТУДИИТЕ.....	8
Карта на високообразовната установа - Медицински Факултет Скопје.....	8
Општи дескриптори на квалификациите	15
Одлука за усвојување на Елаборатот за реакредитација на студиската програма за академски магистерски студии од областа на јавно здравство.....	3
Прилог 1. Листа на опрема предвидена за реализација на студиската програма.....	18
Прилог 1а. Лаборатории за изведување експериментални (практични) самостојни вежби.....	20
СТУДИСКА ПРОГРАМА И ПРЕДМЕТНИ ПРОГРАМИ.....	24
Преглед на наставниот план на Магистерски студии за Јавно здравје	28
Наставен план на Магистерски студии за Јавно здравје во Модули	29
Листа на наставници кои учествуваат во наставата на студиите	32
Листа на задолжителни предмети со одговорни наставници.....	33
Програми на задолжителни предмети.....	34
Листа на изборни предмети со одговорни наставници	76
Програми на изборни предмети	78

ЕЛАБОРАТ ЗА ПОВТОРНА АКРЕДИТАЦИЈА – РЕАКРЕДИТАЦИЈА СТУДИСКА ПРОГРАМА ЗА АКАДЕМСКИ МАГИСТЕРСКИ СТУДИИ ОД ОБЛАСТА НА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ

ВОВЕД

Иако има долгогодишна историја на добри резултати во обезбедување на превентивни здравствени услуги, системот за јавно здравје во земјата во голема мера се заснова на традиционалниот хигиенско-епидемиолошки модел и висока покриеност со имунизација. Базите на релевантни податоци не се целосно синхронизирани и координирани помеѓу институциите, недоволен е и по број и по обученост кадарот, исто како и истражувањата. Од друга страна, причините за оптовареност со заболувања денес најчесто се наоѓаат во социјалната сфера, животните стилови и загадената животна средина, но и во несоодветната организираност на здравствениот систем и несоодветната распределба и искористување на расположивите материјални и хумани ресурси. Покрај поефикасна промоција на здравјето, проценка, превенција и рано откривање на ризиците и болестите, потребно е да се развиваат политики и механизми за следење на социјалните детерминанти на здравјето, меѓу другото и заради утврдување и намалување на причините за здравствени нееднакости. Подобрувањето на здравјето на населението во голема мера ќе зависи и од квалитетот и обученоста на јавно здравствените работници за што е потребен стратешки пристап во формулирањето на потребите, ревизија на образовните програми, воведување систем на акредитација и континуирана едукација а што ќе резултира и со валидни истражувања и собирања релевантни докази.

Новиот концепт на структурирани студии по јавно здравје на Медицинскиот факултет се вовеле во учебната 2010/2011 година. Реформите во додипломската настава како резултат на услогласување со новиот Закон за високо образование (Сл. весник бр. 35/2008 и бр. 103/2008), кои се засноваа и на вградувањето на препораките од Болоњската декларација, неминовно условија и потреба од промени во последипломската настава, односно во вториот и третиот циклус на студии.

На Медицинскиот факултет, Универзитет "Св. Кирил и Методиј" во Скопје, во рамките на Центарот за јавно здравје при Медицинскиот факултет, се спроведува Програма за магистерски студии од областа на јавно здравје (II циклус научни студии) и Програма за докторски студии - III циклус од областа на јавното здравје. Овие академски студии се мултидисциплинарни и отворени

кон различни студиски програми (регулирани професии, сродни програми, со академски и научно-истражувачки интерес за јавното здравје) на факултетите во рамки на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј". Организирањето на магистерските студии од областа на јавно здравје се во согласност со Европскиот кредит трансфер систем, што претставува континуум на активности во академската едукација во областа на јавното здравје на нашиот Универзитет.

Студиската програма за магистерски студии од областа на јавно здравствените науки е отворена како кон студентите на Медицинскиот факултет, Стоматолошкиот факултет, Фармацевтски факултет (регулирани професии) и сродните факултети (Ветеринарен,) така и кон студентите со завршен прв циклус академски студии од високо образование на факултетите од општествени, технички, природни и биотехнички науки кои може да имаат академски и научно-истражувачки интерес за различните сегменти од областа на јавното здравје. Со тоа, студиите по јавно здравје се мултидисциплинарни, целосно отворени и директно му служат на Универзитетот "Св. Кирил и Методиј", согласно принципите на интегриран универзитет. Еден од темелите на овие студии е меѓународната соработка со академски институции од областа на јавно здравје од Европа и пошироко, а со тоа и академската размена - мобилноста на студенти и наставен кадар. Центарот за јавно здравје при Медицинскиот факултет ова го обезбедува со полноправно членство во Асоцијацијата на Школите за јавно здравје на Европскиот регион (ASPHER – Association of Schools of Public Health in the European region) и континуирани меѓународни активности и соработка со Европските универзитети во полето на едукацијата во јавното здравје во Европа. Студиската програма во траење од 2 години (4 семестри) или 120 кредити/бодови е конципирана во согласност со европскиот систем на пренесување на бодови.

Наставата се изведува во вид на модуларни курсеви. Овие форми може да бидат атрактивни за студентите бидејќи дозволуваат подолга подготовка и овозможуваат покана на надворешни гости-предавачи кои ќе придонесат за високиот академски стандард во реализацијата на наставата. Ова ќе помогне наставата да се промовира со висок квалитетна наставата, како и да се охрабри развојот на капацитетот на студиите во рамките на функционирањето на Центарот за јавно здравје при Медицинскиот факултет.

Наставата и сите наставни активности предвидени со оваа студиска програма ќе се изведуваат на македонски јазик.

Појдовна основа за изработка на програмата претставуваат следниве премиси:

- Бројот на кредити по семестар не смее да биде помал од 30 (60 за една година).
- Еден кредит/бод подразбира 25-30 часови работа. Остварување на 60 кредити значи поминување 1500 до 1800 часови работа во сите облици на настава и индивидуална работа.

- Вкупниот број часови активна настава не смее да биде помал од 600 часа во текот на учебната година. Наставата се одвива во текот на 30 недели, што значи најмалку 20 часа активна настава во една недела.
- Од вкупниот број часови активна настава, 25% треба да бидат предавања.
- Најмалку 50% од кредитите се предвидени за реализирање на магистерскиот труд (во што спаѓаат и кредитите од изборните предмети поврзани со темата на магистерскиот труд како и истражувачкиот форум и интегрирачката работилница).
- На последниот семестар од студии активната настава ја сочинува само истражувачката работа која е во непосредна врска со изработката на магистерскиот труд.
- Магистерскиот труд е завршен дел на академските универзитетските студии (втор циклус).

На студиската програма од втор циклус на академски универзитетски студии од областа на јавно здравје може да се запише лице кое завршило соодветни студиски програми од прв циклус, или студенти со завршени додипломски студии, во согласност со Преодните и завршни одредби на Законот за високото образование:

- Лица со завршен Медицински факултет, Стоматолошки факултет (доктори по медицина или стоматологија) и Фармацевтски факултет (дипломиран фармацевт/магистер по фармација), со завршени студии по ЕКТС каде првиот и вториот циклус се обединети во една целина, (регулирани професии) или по стара програма како и лица со завршен Ветеринарен факултет (по ЕКТС или стара програма);
- Лица со завршен прв циклус академски студии од високо образование по ЕКТС, или лица со завршени четиригодишни додипломски студии (стара програма) на факултетите од општествени, технички, природни и биотехнички науки, кои може да имаат академски и научно-истражувачки интерес за различните сегменти од областа на јавното здравје кои треба да ги исполнат и дополнителните услови кои ќе бидат дефинирани со актите на Медицинскиот факултет и Универзитетот "Св. Кирил и Методиј" .

Како посебни услови за запишување на оваа студиска програма се бараат: познавање на англиски јазик, (со сертификат од Филолошки факултет или друг меѓународен сертификат како на пр. TOEFL, FCE, CAE) како и усвоени принципи на основни компјутерски вештини.

За време на изработката на курикулумот и неговата реакредитација беа земени предвид искуствата како и листите на компетенции на Школите за јавно здравје на Европскиот регион (ASPHER- Association of Schools of Public Health in the European region), со цел да се направи

современа образовна програма која ќе овозможи лесно признавање на дипломата и поширока мобилност на професорите/студентите во рамките на европското образовно подрачје.

Програмата за магистерските студии по јавно здравје е акредитирана со Решение за акредитација бр. 12-163/8 од 23.05.2012, и со Решение на Министерот за образование за почеток со работа на студиската програма (бр. 13-5440/4 од 19.07.2012)

Приложениот проект за реакредитација на магистерските студии по јавно здравје е во согласност со Законот за високото образование но и со Правилникот за условите, критериумите и правилата за запишување и студирање на трет циклус на студии - докторски студии на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник на УКИМ, бр. 245/13).

ОПШТ ДЕЛ

1. Назив на предлагачот на студиската програма

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ Медицински факултет – Скопје

2. Назив на студиската програма

Магистерски студии по Јавно здравје

3. Траење на студиите

Студиската програма е во траење од 2 години (4 семестри) или 120 кредити/бодови.

Студиската програма за магистерските студии од областа на јавно здравствените науки им овозможува на студентите да ги усовршат компетенциите во областа на јавното здравје и по освоени 120 кредити, да се стекнат со звањето Магистер на науки по јавно здравје.

4. Координација на вториот циклус студии - магистерски студии

Вториот циклус-магистерски студии по медицина ги координира Колегиум за јавно здравје составен од 14 члена наставници избрани во наставно-научни и научни звања на Универзитетот, во кој покрај членови од четирите катедри носители на наставата од областа на јавно здравје: Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика, Катедра по социјална медицина, Катедра по хигиена и Катедра по медицина на трудот, членуваат и лица членови на други катедри на Медицинскиот факултет а кои имаат допирни точки со областа на јавно здравје. Изборот на членовите на Колегиум за јавно здравје на студиската програма се врши на предлог на Деканатската управа, а се потврдува од страна на Наставно-научниот совет заедно со Студиската програма. Колегиумот за јавно здравје на студиска програма има одговорност да се грижи за квалитетот и начинот на изведување на постоечките програми, да предлага нивни измени или да предлага нови програми и да прави анализа на проодноста.

ЗАДОЛЖИТЕЛНИ КОМПОНЕНТИ НА СТУДИСКИТЕ ПРОГРАМИ ОД ВТОРИОТ ЦИКЛУС НА СТУДИИТЕ

Карта на високообразовната установа - Медицински Факултет Скопје

Назив на високообразовната установа	Република Македонија, Универзитет "Св. Кирил и Методиј"- Скопје, Медицински факултет - Скопје
Седиште	50 Дивизија бр. 6, 1000 Скопје
веб страница	http://www.medf.ukim.edu.mk
Вид на високообразовната установа	Јавна високообразовна установа
Податоци за основачот	Собрание на Република Македонија
Податоци за последната акредитација	1. Интегрирани студии по општа медицина, решение за акредитација бр. 12-163/4 од 23.05.2012 2. Стручни студии за дипломирана медицинска сестра/техничар, решение за акредитација бр. 12-163/7 од 23.05.2012 3. Стручни студии за дипломиран радиолошки технолог решение за акредитација бр. 12-163/6 од 23.05.2012 4. Стручни студии за дипломиран логопед со решение за акредитација бр. 12-163/2 од 23.05.2012 5. Стручни студии за дипломиран физиотерапевт со решение за акредитација бр. 12-163/3 од 23.05.2012 6. Стручни специјалистички студии по клиничка логопедија (II циклус), решение за акредитација бр. 12-46/2 од 13.05.2013 7. Магистерски студии по јавно здравје (II циклус), решение за акредитација бр. 12-163/8 од 23.05.2012 8. Докторски студии по медицина (III циклус): а) Клиничка медицина, решение за акредитација бр. 12-163/10 од 23.05.2012, реакредитација бр. 12-112/4 од 23.09.2014 б) Молекуларна медицина, решение за акредитација бр. 12-163/11 од

	23.05.2012, реакредитација бр. 12-112/6 од 23.09.2014 с) Базична медицина, решение за акредитација бр. 12-163/9 од 23.05.2012, реакредитација бр. 12-112/5 од 23.09.2014 9. Докторски студии по јавно здравје (III циклус), решение за акредитација бр. 12-163/5 од 23.05.2012, реакредитација бр 12-112/7 од 23.09.2014 10. Решение од МОН за почеток со работа на студиската програма III циклус – медицина бр. 13-15302/4 од 01.10.2014 11. Решение од МОН за почеток со работа на студиската програма III циклус – јавно здравје бр. 13-15312/4 од 01.10.2014
Студиски и научноистражувачки подрачја за кои е добиена акредитација	Медицински науки и Јавно здравје
Единици во состав на високообразовната установа	4 катедри Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика, Катедра по социјална медицина, Катедра по хигиена и Катедра по медицина на трудот Универзитет “Св. Кирил и Методиј”-Скопје, Медицински факултет-Скопје
Студиски програми што се реализираат во единицата која бара проширување на дејноста со воведување на нова/и, студиска/и програма/и	1. Интегрирани студии по општа медицина (интегриран I и II циклус) 2. Додипломски стручни студии за дипломирана медицинска сестра/техничар (I циклус) 3. Додипломски стручни студии за дипломиран радиолошки технолог (I циклус) 4. Додипломски стручни студии за дипломиран логопед (I циклус) 5. Додипломски стручни студии за дипломиран физиотерапевт (I циклус) 6. Магистерски студии по јавно здравје (II циклус) 7. Стручни специјалистички студии по клиничка логопедија (II циклус) 8. Докторски студии по медицина (III циклус)

	9. Докторски студии по јавно здравје (III циклус)
Податоци за меѓународна соработка на планот на наставата, истражувањето и мобилноста на студентите	Медицинскиот факултет интензивно работи на поттикнување на меѓународната соработка низ повеќе активности, прво преку склучување на договори за меѓусебна соработка во рамките на веќе потпишаните договори на Универзитетот, како и преку сопствени договори со други медицински факултети од странство. Мобилноста на наставниците и студентите се остварува со Еразмус интеринституционални договори, во рамките на проектот ERASMUS PLUS со кој што од 2014 кога започна оваа проектна активност престојувала 16 студенти и 5 наставници. Во изминатиов период од 2011 до 2017 година најголем број мобилности се реализираа преку ERAWEB проектот, којшто претставуваше прв проект на мобилност од областа на биомедицинските науки и здравството. Преку првиот дел од овој проект до сега престојувала на еминентни европски универзитети (Ротердам, Минхен, Торино, Рим, Виена) од Медицинскиот факултет 28 додипломски студенти, добиени се стипендии за 8 магистерски и 2 за докторски студии, а мобилност остварија и 3 наставници. Вториот дел од ERAWEB проектот е во завршна фаза на сумирање на резултатите. Комуникацијата со почесните и избраните визитинг професори е перманентна и преку неа се остваруваат редовни посети во кои избраните професори учествуваат во додипломската и постдипломската настава. На медицинскиот факултет преку различни проекти (Erasmus, Fulbright, Link Across) престојуваат странски експерти, кои на различни начини (предавања, учество во апликативна здравствена дејност, научно истражувачки проекти, овозможување на едукација во странство) се вклучуваат во факултетските активности. Исто така, голема меѓународна Комуникацијата со 15те почесни и 14те избрани визитинг професори е перманентна и преку неа се остваруваат редовни посети во кои избраните професори учествуваат во додипломската и постдипломската настава. На медицинскиот факултет преку различни проекти (Erasmus, Fulbright) престојуваат странски експерти, кои

	на различни начини (предавања, учество во апликативна здравствена дејност, научно истражувачки проекти, овозможување на едукација во странство) се вклучуваат во факултетските активности. Исто така, голема меѓународна активност покажуваат студентските организации преку организација на конгреси, летни школи, твининг проекти и различни видови на студентска и научноистражувачка размена.
Податоци за просторот наменет за изведување на наставната и истражувачката дејност	За реализација на теоретската и практичната настава за сите студиски програми како и за научноистражувачката дејност, Медицинскиот факултет при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј"-Скопје, го користи целокупниот современо опремен простор на 12 Институту при Медицинскиот факултет, 24 Јавно здравствени установи-Универзитетски Клиники во Скопје и 11 наставни бази (ЈЗУ Институт за медицина на трудот на Р.М.; ЈЗУ Институт за белодробни заболувања кај децата "Козле" Скопје; ЈЗУ Универзитетска Клиника за хируршки болести "Св. Наум Охридски" Скопје (Градска хируршка болница); ЈЗУ Завод за физикална медицина и рехабилитација "Пресвета богородица" Скопје; Градска општа болница "8-ми Септември"-Скопје; ЈЗУ Републички завод за трансфузиологија-Скопје; ЈЗУ Специјална болница за гинекологија и акушерство "Чаир" Скопје; ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ; ЈЗУ Психијатриска болница "Скопје"Скопје; Центар за јавно здравје-Скопје; ЈЗУ Завод за рехабилитација на слух, говор и глас. – Вкупната површина на установата-193.279 м² – 9 амфитеатри со 1000 седишта – 8 предавални со 500 седишта – 1 компјутерска училница со 30 работни места – 49 лаборатории со 380 седишта – 82 кабинети за наставно-научниот кадар – 1 библиотека со 110 седишта – 24 универзитетски клиники и болнички одделенија за практични вежби – 11 јавно-здравствени установи-наставни

	бази
Податоци за опремата за изведување на наставната и истражувачката дејност	Прилог 1 и 1а
Број на студенти (прв пат запишани во 2016/17 г.)	На интегрирани студии по општа медицина 394 студенти На сите 4 студиски програми од прв циклус 382 студенти На магистерски студии по јавно здравје 15 студенти На докторски студии по медицина 58 студенти (од кои 2 за базична и 56 за клиничка медицина). Докторски студии по јавно здравје 4 студенти
Број на лица во наставно-научни, научни и наставни звања	117 редовни професори, 52 вонредни професори, 52 доценти, 7 научни советници, 9 виши научни соработници, 45 научни соработници, 10 насловни вонредни професори, 11 насловни доценти
Број на лица во соработнички звања	69- асистенти, асистенти докторанти -162, 24 помлади асистенти
Однос наставник: студенти (број на студенти на 1 наставник) за секоја единица одделно	7.2 студенти на 1 наставник (за сите студиски програми и потпрограми заедно)
Внатрешни механизми за обезбедување и контрола на квалитетот на студиите	Магистерските студии се координираат од Колегиум за Јавно здравје Колегиумот за Јавно здравје се состои од 14 члена меѓу кои преставници на четирите катедри носители на наставата за докторските студии од областа на јавно здравје при Медицинскиот факултет: Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика, Катедра по социјална медицина, Катедра по хигиена и Катедра по медицина на трудот, како и преставници од други катедри на Медицинскиот факултет кои имаат допирни точки со областа на јавното здравје. Квалитетот на програмата се мониторира преку: 1. Самоевалуација од страна на Комисија за евалуација составена од универзитетски

	наставници и студенти 2. По завршување на наставната програма по секој предмет се спроведува анонимна студентска евалуација (анкета) за наставните програми и наставниците. 3. Надворешна евалуација
Фреквенција на самоевалуациониот процес (секоја година, на две години, на три години)	На три години
Податоци за последната спроведена надворешна евалуација на установата	Во рамките на процесот за втора надворешна последователна евалуација на дејноста и работата на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје во периодот 2006/07-2009/10 година, од 11 до 14 април 2011 година, по покана на ректорот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, проф. д-р Велимир Стојковски, на Универзитетот престојуваше експертски тим определен од Европската асоцијација на универзитетите (ЕУА), во состав: проф. Хенрик-Тофт Јансен, Универзитет Роскилд, Данска, проф. Ричард Луис, Отворен универзитет, Велика Британија, Алина Гавра, Романија и Тереза Цанг, од Канцеларијата за обезбедување квалитет при Секретаријатот на ЕУА во Брисел. Во текот на тридневниот престој на експертскиот тим на нашиот Универзитет, според програмата за надворешна последователна евалуација воспоставена од Европската асоцијација на универзитетите, беа одржани бројни состаноци: со раководството на УКИМ - ректорот, проректорите и генералниот секретар, со неколку декани, со членови на Универзитетскиот сенат, со членовите на Комисијата за евалуација на УКИМ, Стручниот совет за докторски студии, со Еразмус-координатори на неколку факултети, со надворешни партнери на Универзитетот, со раководителите на Одделенијата на Централната служба на Универзитетот. Експертскиот тим оствари посета на Правниот факултет „Јустинијан Први“, каде што во рамките на институционалниот развој му беше претставен новоформиранiot Центар на правните факултети на Југоисточна Европа. Исто така, тимот го посети Студентскиот парламент на УКИМ, каде што се водени разговори со студенти и со студентскиот правобранител на нашиот Универзитет.

	Главна цел на состаноците и разговорите беше влијанието на ЕУА-извештајот за надворешна евалуација од 2008 и сегашните и идните клучни точки во институционалниот развој, особено во поглед на капацитетот за промени. Врз основа на Извештајот за самоевалуација на Универзитетот за периодот 2006/07-2009/10, изработен од Комисијата за евалуација на УКИМ, кој претходно беше доставен до Европската асоцијација на универзитетите и средбите одржани за време на престојот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје, експертскиот тим ќе го изготви Извештајот за надворешна евалуација, со посебен акцент на трите главни точки кои беа предмет на оваа евалуација - имплементирање на интеграцијата, имплементирање на ЕКТС и првите искуства на програмите за мобилност на студентите и академскиот кадар. Според воспоставената процедура на ЕУА за надворешна евалуација, на 14 април е одржана форум-дискусија на која беше презентираан прелиминарниот извештај на експертскиот тим. Во рамките на усната презентација, претседавачот проф. Хенрик-Тофт Јансен ги изнесе следниве главни оценки: • експертскиот тим го поздравува избраниот модел на интеграција, како и мотивираноста на менаџментот во спроведувањето на реформите неопходни за обезбедување на функционална интеграција; • експертскиот тим истакнува дека со промените од првичната надворешна евалуација во 2003 и првата последователна евалуација во 2008, Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ денес претставува вистински европски универзитет во многу аспекти од своето дејствување, со особен акцент на прашањето на елиминирање на корупцијата; • експертскиот тим ја поздравува позитивната оценка на студентите за преземените активности на Универзитетот, како и лојалноста на студентите кон Универзитетот. Експертскиот тим изнесе препораки за натамошното дејствување на УКИМ: • што побрзо
--	---

	практично заживување на докторските студии на Универзитетот; • продолжување на процесот на усогласување на студиските програми со Националната рамка на квалификации и дефинирање на соодветните компетенции; • со оглед на фактот дека досега се максимално искористени мобилностите овозможени од програмите BASILEUS и JoinEU-SEE, а со цел да се зголеми бројот на мобилности на студентите се препорачува обезбедување стипендии за мобилности и од страна на Владата на Република Македонија и од стопанството.
--	---

Општи дескриптори на квалификациите

Тип на дескриптори	Општи дескриптори на квалификациите со кои се одредуваат резултатите од учењето за студската програма од докторските студии од трет циклус по јавно здравје
Знаења и разбирање	Студентот се стекнува со основни сознанија за полето на јавното здравје и јавно здравствените функции како и со научно-истражувачките методи и вештини за истражување во рамките на јавното здравје, идентификација на јавно здравствените проблеми и управување со истите, согласно највисоките меѓународни стандарди
Примена на знаењето и разбирањето	Покажува способност да идентификува, толкува, дизајнира, применува и адаптира суштински предмет на истражување во јавното здравје, со научен интегритет. Има направено придонес преку оригинални истражувања кои ги поместуваат напред постојните граници на знаење во јавното здравје, развивајќи нови знаења, вреднувани на ниво на национални и интернационални рецензирани публикации.
	Способност за идентификација на јавно здравствен проблем, критичка анализа, оценување и верификација на постојни или синтеза на нови и сложени идеи, имајќи компетенции за проценка. Способност за независно или тимско

Способност за проценка	иницирање и учество во национални и меѓународни истражувачки мрежи во областа на јавното здравје и настани со научен интегритет. Способност за независно или тимско иницирање на истражувачки и развојни проекти на полето на јавното здравје, преку кои ќе генерира ново знаење и вештини за развој на истражувачкото поле.
Комуникациски вештини	Со примена на мултидисциплинарен пристап ќе може да комуницира со своите колеги, пошироката академска заедница и со општеството во целина во рамките на јавно здравствените области.
Вештини на учење	Со примена на стекнатото знаење и вештини во истражувањата, функциите и услугите во јавното здравје, се очекува да биде способен да се промовира во академски и професионални рамки и во технолошкиот, социјалниот или културниот развој во општество базирано на знаење.

Универзитет „Св. Кирил и Методиј“
МЕДИЦИНСКИ ФАКУЛТЕТ
Бр. 02-3338/90
Дата 07.07.2017 година
Скопје

Врз основа на член 53 од Правилникот за внатрешните односи и работењето на Медицинскиот факултет во Скопје во состав на Универзитет „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје (Универзитетски гласник бр. 121/09, 188/11, 234/12, и 276/14), а во врска со член 104 од Законот за високото образование (Службен весник на РМ бр. 35/08, 103/08, 26/09, 99/09, 115/10, 17/11, 51/11, 123/12, 15/13, 24/13, 41/14, 116/14, 130/14, 10/15, 20/15, 98/15, 154/15, 30/16, 120/16 и 127/16), Наставно-научниот совет на својата V-та редовна седница одржана на 03.07.2017 година, ја донесе следнава

О Д Л У К А

за усвојување на Елаборатот за реакредитација на студиската програма
за академски магистерски студии од областа на јавно здравје

Член 1

Се усвојува Елаборатот за реакредитација на студиската програма за академски магистерски студии од областа на јавно здравје.

Член 2

Елаборатот за реакредитација на студиската програма за академски магистерски студии од областа на јавно здравје е прилог на оваа одлука.

Член 3

Оваа одлука влегува во сила со денот на донесувањето.

Примерок од Одлуката да се достави до:

- Архива
- УКИМ
- Одделение за последипломски (магистерски и специјализации)
и докторски студии

Прилог 1. Листа на опрема предвидена за реализација на студиската програма

Видови на дидактички простор	Број	Површина во м ²	Вкупен капацитет на седишта	Опрема
Амфитеатри	9	2.250	1119	9 преносни компјутери, 9 лцд проектори, 9 графоскопи, 9 платна
Предавални	8	530	500	8 преносни компјутери, 8 ЛЦД проектори, 8 графоскопи
Простории за изведување нумерички вежби	8	280	24	192 компјутери, 8 ЛЦД проектори
Компјутерска училница (Интернет центар)	1	40	30	30 компјутери со интернет пристап, ЛЦД проектор, графоскоп
Лаборатории за изведување експериментални (практични) самостојни вежби	28	951	248	Прилог 1 а
Лаборатории за изведување аудио-визуелни вежби	2	150	20	20 компјутери, 2 лаптопи, 2 ЛЦД проектори, интернет мрежа, софтвер за учење
Демонстрациони лаборатории	8	260	54	Фантоми и модели дигитални или аналогни за различни едукативни цели (анатомија, физиологија, хидтологија, биохемија, педијатрија, оториноларингологија)
Лаборатории за изведување современа научно-истражувачка дејност	11	235	58	ЛУМИНОМЕТАР, ELECTROPHORESIS SYSTEM MULTIFOR II, ELECTROPHORESIS SYSTEM BIORAD MINI PROTAЕAN II (4) ХЕФЕР СО ДЕЛОВИ, ЕЛЕКТРОФОРЕЗА КАПИЛАРНА, СИСТЕМ ЗА ТЕЧНА ХРОМАТОГРАФИЈА- ХПЛЦ, АНАЛИЗАТОР- ВИКТОР 2 MULTILAGEL-C (2), GENOQUANT PRO RNA/DNA, PCT-100 HB 96V TERMAL CYCLER, LKB-VICTOR2- ФЛУОРОМЕТАР, АПАРАТ ВЕЕ BLOT, BN PROSPEC NEFELOMETAR, BIO ROBOT EZ 1 СИСТЕМ, АПАРАТ ЧИТАЧ НА ЕЛИСА (2), АПАРАТ IMULITE КОМПЛЕТ СО АЦЕСОР (2), MULTIPHOR 2 ELEKTROPHOREZIS

				SYSTEM (2), MULTI TEMP 3 THERMOSTATIK, ЕЛЕКТРОНСКИ МИКРОСКОП
Кабинети за наставно-научен кадар	82	1.287	140	82 компјутери, 82 принтери
Библиотека (оддел за монографии и публикации; мала читална за лекари, студентска библиотека и читална за студенти)	1	722	110	10 компјутери со интернет пристап, 6 печатари, фотокопир, книжен фонд од 55.000 монографски публикации, над 1500 наслови на списанија (над 70.000 волумени), 575 магистериуми, 2377 докторски дисертации и 108 хабилитации.
Клиники и болнички одделенија за практични вежби	24	175.574		Медицинскиот факултет при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј"-Скопје, за изведување на наставата по клиничките предмети од студиската програма го користи целокупниот простор и опрема кој го имаат ЈЗУ Универзитетски Клиники во Скопје
Здравствени установи за практична настава (наставни бази)	1	11.000		Медицинскиот факултет при Универзитетот "Св. Кирил и Методиј"-Скопје за изведување на наставата по клиничките предмети од студиската програма го користи целокупниот простор и опрема кој го имаат јавно-здравствените установи-наставни бази на Медицинскиот Факултет (ЈЗУ Институт за медицина на трудот на Р.М.; ЈЗУ Институт за белодробни заболувања кај децата "Козле" Скопје; ЈЗУ Универзитетска Клиника за хируршки болести "Св. Наум Охридски"Скопје (Градска хируршка болница); ЈЗУ Завод за физикална медицина и рехабилитација "Пресвета богородица" Скопје; Градска општа болница "8-ми Септември"-Скопје (поранешна Воена волница); ЈЗУ Републички завод за трансфузиологија-Скопје; ЈЗУ Специјална болница за гинекологија и акушерство "Чаир" Скопје; ЈЗУ Институт за јавно здравје на РМ; ЈЗУ Психијатриска болница "Скопје"Скопје; Градски завод за здравствена заштита-Скопје; ЈЗО-Завод за слух, говор и глас
Вкупно	193	193.279	2.303	

Прилог 1а. Лаборатории за изведување експериментални (практични) самостојни вежби

ПРЕДМЕТИ	ЛАБОРАТОРИИ	ОПРЕМА
АНАТОМИЈА	3	Хромирана нога, скелет на човек- пластични (11), черепи (20), колекција на вистински коски, дисекциони маси со опрема за работа, кадавери (лешеви 20), пластични модели за: мозок, око (2) ларинкс (4), пресек на глава (4), уво (8), рака , нога, торсо, торсо со пресеци, срце (5), бубрег, нервен систем, черепи, стереомикроскоп , фотоапарат, триокуларен тубус, дијапроектор, епидијаскоп, компјутери, лабораториски мебел, вага со висиномер, негатоскоп.
ХЕМИЈА БИОХЕМИЈА	3	Технички ваги, електрична вага, техничка вага со микр. плоча, водени купатила со 6 и 24 отвори (4), систем за целогел електрофореза (3), колориметар искра 9507 (3), центрифуга LC-320 (3), центрифуга Т-22 (1), полариметар кружен, полариметар Kransleit-SI, хомогенизатор на ткива Plitrom-10, стерилизатор, електромагнетна мешалка (3), РН метар МН 5706, РН метар МА-5730, стерилизатор ST-05, дензитометар; микроскоп, дигестори и потребната инсталација за работа на инструментална опрема; лабораториски инвентар, лабораториска стакларија, хемикалии, стандарди и друга помошна опрема, фотометар (4), UV-VIS спектрафотометар, колориметар МА 9507, хематолошки бројач Coulter MD-18, универзална мешалка UM 405, водено купатило инкубатор 24024, апарат за дестилација на вода од 10l, апарат за дестилација и редестилација, графоскоп огледален Beta F-44, центрифуга Labofuge, компјутери со печатачи (8).
ЕПИДЕМИОЛОГИЈА	2	40 компјутери со соодветен софтвер за практичната настава на студентите.
ФАРМАКОЛОГИЈА	3	Лабораториски мебел со дигестори и потребната инсталација за работа на инструменталната опрема; лабораториски инвентар, лабораториска стакларија, хемикалии, стандарди и друга помошна опрема, компјутери со печатачи (10), фотокопир, термостати, магнетна мешалка, аналгетиметар бета бројач-тип L-1000, ултра звучно купатило со инкубатор Heraeus BB 6060, центрифуга тип Megafuga-10, тип Labofuge-200 и Biofuge' 28 RS, комбиниран РН метар и јонометар, аналитичка вага, прецизна-електронска вага, РН метар лабораториски-Нана, мешалка за епрувети, систем за прочистување на вода-јонска-С, Метаболички кафези со опрема STT 200, ламинарна комора Hera, микротом 340 588 Tissue, дестилатор 10 лит. М4-I, мерач на крвен притисок, мат-термометар-50-70 °C, мат-термометар-200-1370 °C, Varian евапоратор со ротор екстрактор SPE, LCD проектор EPSON EMP, HPLC препаративно-аналитички систем.
ФИЗИОЛОГИЈА	3	Апарат за електрофореза, колориметар искра, БТ-бројач Reishart, вага со висиномер, ергобицкл, апарат за сушење, офталмоскоп, вага, микроцентрифуга, гарнитура тегови, бинокуларен микроскоп

		спенсер, аналитичка вага, нитроген анализатор, хомогенизатор Polytrow, аналитичка вага Галилео, ВОДЕНО купатило SO-72-IV, магнетна мешалка техника, електричен вибратор, лабораториска маса 405, центрифуга 26-320 техника, стерилизатор ST-01/02, инкубатор, водено купатило, електричен вибратор EB-202, спектрофотометар Бекман, микроскоп Никон, вага VMR-150 1X 13580, преносен проектор A-K-350, антропометар калипер, минифотометар плус, штампач, микроскоп DIAFOT, инвертен микроскоп TMS, транслуминатор UV, пентиум Koner CPV 133, Биорас за неурофизиологија, персонални компјутери (6), фотокопирен систем Ricoh-2112, преносен компјутерски систем, 'SONY' 9217 ATX OEM, апарат за ласерско скенирање, апарат за дијагностика; држач со фиксир, ласер-fiziotarap, конвертор ЕПС 301, лабор. центрифуга Хаемо, фотокопир Canon NP-6317, лаборат. центрифуга- Megafuge2 OR-SET, прецизна вага-Sartorius BP-1219, хематолошки бројач-апарат Mikros 6018, апарат за електротерапија, ротор со опрема за центрифуга Хаемо, стрес тест систем-трака, систем за мерење слободни радикали, апарат браин Amp. System DC32, дигитален лабораториски PH метар CG 842, ЕКГ апарат AP 1200, PH метар искра, лабораториски мебел, лабораториски инвентар, лабораториска стакларија, хемикалии и друга помошна опрема.
ХИСТОЛОГИЈА	2	Термостат универзален КТ 350, метлер вага аналитичка, криостат, термостат, сушара сутјеска Н 42, микроскоп Reichart за мерење N-347163 (3), микроскоп Wetrlar Germani N-954691 (16) микроскоп Reichart бинокуларен H-2427, микроскоп клизен Reichart N-328896, микроскоп Никон H-8940921 (7), микроскоп со дијапроектор 712095, микроскоп Wetrlar Germani со камера, микротом Reichart Rotationen N-17271 (2), микроскоп Carl N-733746 (3), монитор за микроскоп-Miro, микроскоп-истражувачки, водено купатило X 40, центрифуга LC-321, Maklen Kometne Chamber, лабораториски мебел, графоскоп портабл OXP-600, компјутери-(5) миксер Assistant-Rotating, Бања-Лабораториска, Ламба-Стерилизациона, Сушница-Лабораториска 57 Лит., Фотокопир-Canon NP-6512, микротом CUT 4060, апарат за ембетовање- SLEE (3-ДЕЛА), систем за пренос на слика од микроскоп на РС, дигестори и инсталација за работа; лабораториски инвентар, лабораториска стакларија, хемикалии, стандарди.
ИМУНОЛОГИЈА	3	Компјутерски систем 286, компјутер Nootbook FMA 9500, компјутер Compas-Дескпро ЕПДТ 6466 (2), компјутер персонален (3), контејнер за течен азот 35 VHC, Amerlejt Кодак апарат за биохемија, имуноелектрофореза апарат-СИГМА, систем за Р.С.Р. од повеќе делови, Scanner Artec-ASGE, факс 7001 Бета-Зирокс, видеобим (ЛЦД проектор БМП-3500), микроцентрифуга МЦ-12 В, Alfexpress II лаборат. анализатор., UNICAP 100, ПХ-метар Inolab PH Levell, инкубатор- Cultura Мини-Merck, Gemini II Twin Water Bath 220В., Lichoroplate Extraction Manifold, прецизна вага АЦ-121 С-Сарториус, Орбитал. Shaker (CIS MIX 2), ласерски печатар ХП 5Л, Behring Турбитимер, Behring Терминал II, Нефелометар Benring, Omnifuge RS Heraeus Sepatech, фрижидер 80-Ц XB9 50 В-Т-А, контејнер за течен азот РЦБ 35А, ултрацентрифуга Beckman

		L8-80, инкубатор Б-5060 ЕК-02, лаборат, ласер апарат БТЛ 5820 СЛ, лабораториски мебел со дигестори и потребната инсталација за работа на инструменталната опрема; лабораториски инвентар, лабораториска стакларија, хемикалии, стандарди и друга помошна опрема.
МИКРОБИОЛОГИЈА	3	Микроскопи со имерзија (40), кондензатор со темно поле ерговал, магнетна мешалка електрична, магнетна мешалка, сушница стерилна СТ -705, пумпа уљана вакум пумпа, вага аналитичка Carga, вага аналитичка Valtlartt (2), лонци анаеробни, фото камера за микроскоп WILD, тегови гарнитура 100, сијалица ХБО-200, центрифуга JOVETANI 1621, електрична магнетна мешалка RIPUS-10, стерилизатор СТ-06, ламба со трансфер RIF-3630, калориметар Н 130 оксми, исправувач флуоресцентен, графоскоп 300 x 500, универзален термостат, аутодул мини систем, електричен вибратор, П.Х метар 5740, дијапроектор, заштитен филтер, калориметар дигитрон, маса за анестезија фикс., када за електрофореза 267211, Wascling Hear-Wood-OB-флуоресцентна ламба, микроскоп Никон, компјутери персонални (15), спектрофотометар, Бакт-Алерт (Фарм-Трејд), слајд-проектор Браун 150, комора за ладење-Фонко, мини-видас, Gen-Probe Leader, фрижидер за длабоко-Горење, колица за лаборатор. матријал, фотокопир Canon, дестилатор од 10 л, лабораториска количка подвижна, центрифуга со ротор, варио-клави-Basic 500Е-за стерилизација, мед. апарат мини апи анализер, UV. арма тура фик. (лампа), UV со сталак (зглобна), UV со сталак (зглобна), витек 2 компакт,
ПАТОФИЗИОЛОГИЈА	3	Сонда сцинтилациона за бројач, двоканален спектофотометар, уред РМК-10 за мерење радијација., ултра сонографија ехо, аналитичка вага-торзиона вага до 1 кгр., вага метар П-100, центрифуга со ладење, мешалки Vibromix, фрижидер замрзивач 410 л, компјутер персонален (6), штампачи (5), апарат за ултра звук, фотометар-Unicam SP-45, Термоблок-Сутјеска, скенер Линотип, флуорометар-рен систем, апарат за стерилизација, дигестор, гама бројач, с.р.т. монитор, пумпа за прочистување.на вода; резерв. д. мп-ба, апарат за контр. анализа-HPLC (Фармак, машина за перење лаборат. стакларија, скенер за гама зрачења, гама-камера дигитална-со делови, гама-спектрометар-инструмент за радиоактивнос, печка за сушење за стерилизација, стерилизатор за сушење на стакло, резервни делови за гама камера, апарат за радијација, Фантом (I-DEL) Williams Live, Фантом (II-DEL) Spekt, Fantom (III-DEL) Fillable Blood), водено купатило, заштитни прегради од(оловно стакло), заштитни прегради од (оловно стакло), циркулациона пумпа VILO/CB, управувачки карт. (центрифуги,мотори-Tahoge), управувачки карт. (центриф.мотори, Тахоге), Sawo Flex оловна заштитна кецела (2), систем за прочистување воздух (хепа филт), гама детектор, медицински душек за мамографија, хируршка сонда за лоцирање места со радијација, гама камера, микроскопи со имерзија, контејнери за радиоакт. отпад, гама камера медисон со пропатни елементи.
ПАТОЛОГИЈА	3	Микроскопи Nikon WS1000 (40), маса за секцирање-аутопсиона

		(3), маса за дисекција 356 (2), торзиона вага, вага елемент, ауто клаф вага сортонија 17343, микроскоп фазен со уред за микро сопирачка, сув стерилизатор, термостат-сутјеска (3), стереомикроскоп 143427, ултра микротом со прибор, микротон, резервни делови за електрична мешалица, флуоресцентен микроскоп со делови за свет, р.н. метар искра, ортоплан летс светлосен со делови, микротом ротационен, термостат на воден мотор 350x320x200, микротом 329, термостат на воден омотач 300x600x500, микроскоп ортоплан, негативоскоп, микротом ротационен, лабораториски микроскоп лупа, микроскоп ортоплан комплет, водена копеља за протеински препарати, лупа универзал ЛО2, електронски микроскоп, електрична пила со делови, лабораториска центрифуга тип ALC 322 ротор, дигесториум, мешалица лабораториска магнетна, микроскоп Никон, микро печка 220w, лабораториски зиден пулт, лабораториски мебел со дигестори и потребната инсталација за работа на инструменталната опрема; лабораториски инвентар, лабораториска стакларија, хемикалии, стандарди и друга помошна опрема, ласерски штампач, микроскоп лабофот, доградба на компјутерски систем, систем за електронска обработка (програма), ладилник за лешеве, сервер Конер Пентиум 91 П 97, компјутер. систем Пентиум 166 Конер, аналитичка вага, апарат за боење-микростеинер, држачи за ножеви-за микротом, држачи за ножеви-за микротом, држачи за ножеви-за микротом, компјутер пентиум-III, ротационен миксер, миксер плоча, магнетна мешалка, фотокопир Canon HP-6512, лизгачки микротом леица, печатач Canon LBP-810, аутопсиона пила, Cryotome Thermo Shandon, Mikroplate Reader 990 BC (2), Mikroplate Wash, микроскопи без имерзија, вакум-читадел 2000, хистоцентар-3, универзален стејнер Mirastainer2, хибрилизер, макро VUE UV-20 трансилуминатор.
--	--	--

СТУДИСКА ПРОГРАМА И ПРЕДМЕТНИ ПРОГРАМИ

Овој документ ја дефинира студиската програма по основните задолжителни курсеви со дадени списоци на теми и литература кои треба да помогнат во подготовките на наставниот кадар за реализација на наставата. Следи краток преглед на главните елементи на основната наставна програма за постдипломски студии од областа на јавното здравје (адаптирано од Асоцијацијата на Школите за јавно здравје на Европскиот регион):

1. **Основни елементи на општествената анализа:** историја на јавното здравје, демографија, медицинска социологија и антропологија, биостатистика, политика на здравствените системи, економика во здравство.
2. **Следење на здравјето и благосостојбата на населението:** витална статистика, епидемиологија на болестите и факторите на ризик, заразни болести, зоонози, хронични дегенеративни незаразни болести, посебни заболувања и ризични групи, дијагноза, лекување, рехабилитација и превенција, исхрана.
3. **Следење и одговор на здравствените ризици и кризни состојби:** фактори на ризик во животна и работна средина, здравјето на бегалците, лицата кои мигрираат и затворениците; алтернативна медицина и постапување при катастрофи.
4. **Здравствена заштита, вклучувајќи и заштита на животната средина, безбедност на работа, безбедност на храна и друго**
5. **Здравствена промоција, социјални детерминанти на здравјето и здравствена еднаквост** преку изготвување и спроведување на програми и проекти за:
 - контрола на заразни болести (вклучувајќи контрола на СПБ/СИДА) и хронични дегенеративни незаразни болести и нивна превенција, здравствена екологија и медицина на трудот.
 - семејно здравје (здравје на жената, мајката, детето, адолесцентот, возрасните и старите лица);
 - ментално здравје;
 - нутриционо и дентално здравје;
 - здравствено образование и промовирање на здравјето;
6. **Системи на здравствена заштита, организација, финансирање и управување за здравје, обезбедување на компетентна работна сила за јавно здравје:**

- глобални здравствени системи (организација и функционирање на национално, регионално и локално ниво);
- здравствено законодавство и етика;
- ланирање на здравството и развивање на политиката, принципи на управување и примена на здравствените програми; П
- дравствени капацитети и управување со нив, кадровска политика, технолошка проценка, економски и легислативни аспекти на храна, лекови и козметички средства; 3
- дравствени услуги, акредитација и унапредување на квалитетот во здравствената заштита; 3
- инансирање од буџетот на државата, контрола на трошоците и финансиско управување; ф
- дравствено осигурување (задолжително и незадолжително) и социјално осигурување; 3

7. Информации, комуникации и социјална мобилизација за здравје (здравствена евиденција и информативни системи за следење, оценување и управување).

8. Истражувања во јавното здравје во функција на информирање на политиките и праксите

Области на знаења од јавно здравје:

- еорија и пракса на јавното здравје како наука Т
- иостатистика Б
- пидемиологија Е
- дравствена екологија 3
- едицина на трудот М
- дравствена администрација (јавно-здравствена работа и организација на јавно-здравствени системи) 3

- М
енаџмент и економика во здравство
- С
оцијални и бихевиорални науки во здравството
- У
напредување на здравјето

Проучување на случаи, практични задачи и теренска работа

Во рамките на академските (магистерските) студии во областа на јавно здравје, програмата треба да вклучи проучување на случаи од пракса, конкретни практични задачи, теренска работа, посети на објектите кои се од интерес за јавното здравје што може да биде многу полезно за примена на усвоените знаења во пракса. На овој начин ќе се обезбеди рамнотежата меѓу училиницата и практичните вежби во проучувањето и разрешувањето на проблемите и прашањата од јавното здравје во секојдневниот живот. Ова треба да биде вклучено како задолжителна форма на едукација во академската студиска програма, спроведена од стручни лица кои имаат познавања од тие области.

Основна и дополнителна литература

Како основен учебник за подготовка на материјалите на наставниот кадар, за предавање на курсевите од курикулумот како и на студентите во разработка и усвојување на предвидениот материјал се препорачува учебникот *The New Public Health* third edition (Tulchinsky TH, Varavikova EA, 2014), чие прво издание е преведено на македонски јазик, 2003 год. како и литературата од македонски автори, универзитетски наставници - експерти во областа. Секако, тоа мора да се прошири со дополнителна литература, особено за наставникот кој го подготвува курсот и да вклучува ажурирани материјали што се достапни на наведените или други интернет страници, како и од други релевантни извори.

Етички код на однесување на студентите

Од студентите се очекува и бара да се однесуваат според меѓународните ASPHER (Association of Schools of Public Health in European Region) стандарди на академски интегритет. Овие стандарди се вградени во студентскиот код на однесување на ASPHER школите со цел да се заштити интегритетот на системот на оценување и академскиот образовен процес воопшто.

Методи на учење

Комбинирани методи на учење со класични предавања, предавања со групни дискусии, презентација на случај, работилници/семинари, индивидуално ангажирање, индивидуална истражувачка работа, одбрана на семинарските работи на студентите (self-instruction) со читање литература и барање релевантни податоци од интернет пишување есеј, работа во Research Forum како и вежби на "решавање проблеми" (problem solving) и др.

Оценување на студентите

Стегнатите знаења на студентите се проверуваат и оценуваат континуирано - во текот на наставата преку различни форми (прикази, есен, тестови, проекти, постери, семинари и сл.) и се изразуваат во поени, додека конечната оценка се утврдува на завршниот испит. Завршното оценување се спроведува за сите предметни програми по завршувањето на наставата и го врши предметниот наставник или комисија составена од најмалку 2 члена. Оценката добиена од континуираното оценување и оценката добиена од завршното оценување ја сочинуваат вкупната оценка. Вкупната оценка се изразува квантитативно со оценка од 5 (пет) до 10 (десет). Оценката 5 (пет) означува недоволен успех. Нумеричкиот систем за оценување се споредува со системот на оценување според ЕКТС.

Кога студентот ќе ги положи сите предвидени испити и исполни сите обврски предвидени со студиската програма во рамките на академските универзитетски студии (втор циклус), треба да го изработи и успешно одбрани магистерскиот труд.

Преглед на наставниот план на Магистерски студии за Јавно здравје

I семестар (30 Кредити)	II семестар (30 Кредити)
1. Вовед во новото јавното здравје (3 кредити) 2. Јавно здравствена работа и организација на јавно здравствени системи (4 кредити) 3. Компјутери и интернет во јавното здравје (3 кредити) 4. Принципи на епидемиологија и методи на истражување (6 кредити) 5. Биостатистика (6 кредити) 6. Изборен предмет (4 кредити) 7. Изборен предмет (4 кредити)	1. Економика во здравството (4 кредити) 2. Здравствен менаџмент (4 кредити) 3. Социјални и бихевиорални науки во здравството (4 кредити) 4. Унапредување (промоција) на здравје (3 кредити) 5. Контрола на заразни болести (4 кредити) 6. Контрола на незаразни болести (3 кредити) 7. Изборен предмет (4 кредити) 8. Изборен предмет (4 кредити)
ВКУПНО: 30 кредити	ВКУПНО: 30 кредити
III семестар (30 Кредити)	IV семестар (30 Кредити)
1. Исхрана во јавното здравје (4 кредити) 2. Фамилијани и специјални здравствени потреби (4 кредити) 3. Здравствена екологија (4 кредити) 4. Медицина на трудот (4 кредити) 5. Изборен предмет (4 кредити) 6. Истражувачки форум (5 кредити) 7. Интегрирачка работилница (5 кредити)	1. Изработка на магистерски труд (30 кредити)
ВКУПНО: 30 кредити	ВКУПНО: 30 кредити
ВКУПНО 120 кредити	

Наставен план на Магистерски студии за Јавно здравје во Модули

Модул 1 - Вовед во јавно здравје	10 кредита
- Вовед во новото јавно здравје - - Јавно-здравствена работа и организација - Компјутерски вештини и интернет во јавното здравје	3 кредита 4 кредита 3 кредита
Модул 2 - Квантитативни методи	12 кредита
- Принципи на епидемиологија и методи на истражување - Биостатистика	6 кредита 6 кредита
Модул 3 - Економика во здравството и здравствен менаџмент	8 кредита
- Економика во здравството - Здравствен менаџмент	4 кредита 4 кредита
Модул 4 - Квалитативни методи	7 кредита
- Социјални и бихевиорални науки во здравството - Унапредување (промоција) на здравје	4 кредита 3 кредита
Модул 5 - Методи за контрола на болести	7 кредита
- Контрола на заразни болести - Контрола на незаразни болести	4 кредита 3 кредита
Модул 6 - Популациони здравствени потреби	8 кредита
- Исхрана во јавното здравје - Фамилијарни и специјални здравствени потреби	4 кредити 4 кредити
Модул 7 – Средина и здравје	8 кредита
- Здравствена екологија - Медицина на трудот	4 кредита 4 кредита
ВКУПНО 60 кредити	

Истражувачки форум - 5 кредита

Со овој курс е предвидено да им се помогне на студентите чекор по чекор во подготовката на нивните семинарски работи, преку групни дискусии и под водство на одговорниот наставник, а исто така и да се развива вештина за критична проценка на истражувачките предлози и прашања во јавното здравје. Неколку сесии треба да се одржат на принцип на пишување на предлог, хипотетична формулација, анализа на податоци и заклучок/препораки од истражувањето.

По завршување на ова поглавје студентот би требало да биде:

- запознаен со научно-истражувачките методи во областа на јавното здравје особено во епидемиологијата и други форми на квантитативни и квалитативни истражувања;
- запознаен со проценка на квалитетот на научните податоци и нивна интерпретација;
- да го употреби своето знаење во подготовка, презентација, одбрана и критичка евалуација на истражувањето и применети предлози за јавно здравје;

Студентите го презентираат и бранат предлогот за магистерскиот труд пред својата група со критичка анализа и дискусија. Курсот е координиран од неколку наставници на факултетот, кои се со позначајно искуство во научно-истражувачката работа, со цел да се обезбедат високи стандарди на истражувачки предлози и дискусии. Ова ќе обезбеди механизам за развој и мониторинг на стандарди на студентските проекти и предлози на магистерско ниво, за да се промовираат интернационалните стандарди на работа и капацитет за критичка анализа на работата на студентот.

Интегрирачка работилница - 5 кредита

Оваа едукативна форма е ориентирана кон разработка на проблемите со учество на студентите и наставници, како и соработници, во форма на работилници од помали групи, со презентации на студентите, критички осврт и усогласување на мислења и ставови.

Тоа е анализа на решенија и стратешки пристап кон проблемите во јавното здравје, обезбедувајќи им на студентите можност да анализираат и да го утврдат материјалот од модулните курсеви усвоен за време на практичната работа, како и нивното лично видување, со примери од пракса и секојдневното искуство.

Со интегрирачка работилница и истражувачки форум се обезбедува усвојување на научно-истражувачки принципи на студентите. Со нив студентите ќе може да ги изнесат своите ставови и мислења за конкретни прашања од интерес и со синтеза и интегрирање на стекнатите знаења ќе може да се ориентираат кон решавање на актуелните проблеми во теорија и пракса.

Вкупно - 10 кредита

Изборни курсеви - 20 кредита

Услов за изработка на магистерскиот труд (согласно актуелната национална регулатива и наведените меѓународни ASPHER критериуми) се успешно положените задолжителни предмети како и реализација на 20 кредита од изборните курсеви (за еден изборен курс може да се добие 4 кредита).

Во рамките на овие постдипломски студии предвидени се одделни теми од посебен интерес за јавното здравје како на пример: епидемиологија на СИДА-та, здравјето на мајката и детето, стареењето, здравјето на жената, менталното здравје, семејно планирање, апсентизам и повреди на работа, здравствената политика и управување, генетски аспекти на здравје, стратегиите на здравственото образование, организирање и планирање на здравствените услуги, тутунот, алкохолот и дрогата и нивните ефекти врз здравјето, медицината на трудот за вулнерабилни групи работници, стоматологија во јавно здравје, стрес и работа, здравствено-еколошки ризици кај деца,

безбедност на храна, епидемиологија на туберкулоза, контрола на повреди и промоција на безбедност, право и јавно здравје, како и други теми според интересот на кандидатите.

Магистерски труд - 30 кредита

Изработката на магистерскиот труд е под раководство на менторот (за постапката за пријава, оценка и одбрана на магистерски труд, непосредно се применуваат одредбите од член 225 до член 234 од Статутот на Универзитетот „Св. Кирил и Методиј“ во Скопје).

Магистерскиот труд е резултат на самостојна работа на студентот, со кој се систематизираат постојните научни знаења и се придонесува за нивниот натамошен развој.

За темата на магистерскиот труд треба да се избераат прашања од областа на јавното здравје релевантни за земјата, локалната заедница или професионалната работна средина. Магистерскиот труд треба да биде од истражувачки карактер при што треба да бидат применети основни принципи на научно-истражувачката работа.

Студентите кои ќе работат на магистерски труд во својот предлог треба да вклучат:

- Дефиниција на прашањето, односно избраната тема, релевантноста и последиците по јавното здравје, значи образложение за научната оправданост на предложената тема.
- Планот на работа со дефинирани цели на истражувањето, методите кои ќе се користат за систематско прибирање и оценување на добиените податоци, релевантна литература и/или податоци за одбраното прашање; образложение за предложените промени, решенија, подобрувања, алтернативи, техники за решавање проблеми и/или заклучоци.
- Изготвување на интервентна програма за одредено здравствено прашање, со предлог мерки за превенција, со конкретни чекори за јавноздравствена акција. Во предлогот студентите треба да ги наведат сите чекори што ќе бидат разработени во програмата, вклучувајќи го и прегледот на литературата за јавно здравствениот проблем што се проучува, како и за ефективноста на интервенциите.

Вкупно - 120 кредита

Времето на студиите вклучува контакт часови со наставникот како и подготвителни часови.

Листа на наставници кои учествуваат во наставата на студиите

Ред. број	Наставник	Катедра	Област
1.	Проф. д-р Дончо Донев	Социјална медицина	Социјална медицина
2.	Проф. д-р Моме Спасовски	Социјална медицина	Социјална медицина
3.	Проф. д-р Фимка Тозија	Социјална медицина	Социјална медицина
4.	Проф. д-р Елена Косевска	Социјална медицина	Социјална медицина
5.	Проф. д-р Драган Ѓорѓев	Хигиена	Хигиена
6.	Проф. д-р Михаил Кочубовски	Хигиена	Хигиена
7.	Вон. Проф. д-р Гордана Ристовска	Хигиена	Хигиена
8.	Проф. д-р Јованка Бислимовска - Карацинска	Медицина на трудот	Медицина на трудот
9.	Проф. д-р Елисавета Стикова	Медицина на трудот	Медицина на трудот
10.	Проф. д-р Јордан Минов	Медицина на трудот	Медицина на трудот
11.	Проф. д-р Билјана Таушанова	Епидемиологија и биостатистика	Епидемиологија и биостатистика
12.	Проф. д-р Драган Даниловски	Епидемиологија и биостатистика	Епидемиологија и биостатистика
13.	Проф. д-р Кристина Василевска	Епидемиологија и биостатистика	Епидемиологија и биостатистика
15.	Проф. д-р Розалинда Исјановска	Епидемиологија и биостатистика	Епидемиологија и биостатистика
16.	Проф. д-р Весна Велиќ-Стефановска	Епидемиологија и биостатистика	Епидемиологија и биостатистика
17.	Проф. д-р Бети Зафирова-Ивановска	Епидемиологија и биостатистика	Епидемиологија и биостатистика

Листа на задолжителни предмети со одговорни наставници

Предмет	Одговорен наставник
Вовед во новото јавно здравје	Проф. д-р Дончо Донев
Јавно-здравствена работа и организација	Проф. д-р Моме Спасовски
Компјутерски вештини и интернет во јавното здравје	Проф. д-р Кристин Василевска
Принципи на епидемиологија и методи на истражување	Проф. д-р Драган Даниловски
Биостатистика	Проф. д-р Бети Зафирова-Ивановска
Економика во здравството	Проф. д-р Фимка Тозија
Здравствен менаџмент	Проф. д-р Моме Спасовски
Социјални и бихевиорални науки во здравството	Проф. д-р Дончо Донев
Унапредување (промоција) на здравје	Проф. д-р Моме Спасовски
Контрола на заразни болести	Проф. д-р Розалинда Исјановска
Контрола на незаразни болести	Проф. д-р Билјана Таушанова
Исхрана во јавното здравје	Проф. д-р Драган Ѓорѓев
Фамилијарни и специјални здравствени потреби	Проф. д-р Дончо Донев
Здравствена екологија	Проф. д-р Драган Ѓорѓев
Медицина на трудот	Проф. д-р Јованка Карацинска-Бислимовска

Програми на задолжителни предмети

1.	Наслов на наставниот предмет	ВОВЕД ВО НОВОТО ЈАВНО ЗДРАВЈЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	ПОСТДИПЛОМСКИ СТУДИИ ПО ЈАВНО ЗДРАВЈЕ			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	ЦЕНТАР/ШКОЛА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ПРИ МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ Катедра за социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	втор			
6.	Академска година / семестар	Прва/прв	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Проф. д-р Дончо Донев, Институт за социјална медицина 50 Дивизија бр. 6, 1000 Скопје e-mail: dmdonev@gmail.com			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на ова поглавје студентите треба да бидат способни: 1. Да ги идентификуваат главните историски трендови и концепти на јавното здравје/ здравство и нивната поврзаност со поединецот и заедницата; 2. Да пристапуваат кон здравствените прашања во историска перспектива; 3. Да го применуваат искуството од минатото во приодот кон тековните и новите здравствени проблеми; 4. Да ги анализираат овие концепти и нивната применливост на тековните и новонастанатите јавно здравствени проблеми; 5. Да дискутираат за принципите и компонентите на новото јавно здравје.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Што е здравје и што е народно/јавно здравје/здравство? 2. Развојни концепти на јавното здравје и јавно здравствениот пристап 3. Кој е одговорен за здравјето на поединецот, семејството, заедницата, вулнерабилните популациони групи, нацијата, глобалните региони и меѓународната заедница? Кои се импликациите од различните одговори на горенаведените прашања по здравјето на популацијата? 4. Кои се улогите на владите, невладините агенции, организациите базирани на локалната заедница, семејството и поединецот? 5. На кој начин општествениот, културниот, економскиот и политичкиот контекст на различни земји влијае врз народното/јавното здравје/здравство и јавно здравствените служби? 6. Природен тек/настанување на болеста/ нарушувањето 7. Домаќин - причинител - опкружување 8. Примарна, секундарна и терциерна превенција: а. Примарна превенција - специфична превенција на заболувањата • Не-специфична превенција: Промоција на здравјето - креирање свесност за здравјето и опкружувањето • Специфична превенција на болестите б. Секундарна превенција - рана дијагностика и соодветен третман на болестите или нарушувањата в. Терциерна превенција - враќање на максималниот функционален капацитет по болеста д. Промоција на здравјето - креирање свесност за здравјето и легислатива, и контролирана				

	животна средина					
	9. Зошто има потреба од краткорочно и долгорочно планирање во здравството?					
	10. Дали здравствената заштита е право или комодитет/стока?					
	11. Што се нееднаквости во здравјето и кои се факторите кои придонесуваат за нивната појава?					
	12. Кои се врските помеѓу медицината, јавното здравје/здравство и здравствените системи?					
	13. Кон што се стреми јавното здравје/здравство во иднината? Прашања, контраверзности, предизвици.					
	14. Кои вештини се потребни на еден професионалец во областа на јавното здравје/здравство?					
12.	Методи на учење:					
13.	Вкупен расположив фонд на време					
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	15 часови		
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	часови		
		16.2.	Самостојни задачи	15 часови		
		16.3.	Домашно учење	45 часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови			бодови	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			бодови	
	17.3.	Активност и учество			бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)		
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)		
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)		
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)		
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)		
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Редовност во следењето на наставата			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анкетен прашалник за евалуација			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health: An Introduction for the 21 st Century - Chapters 1-2	San Diego: Academic Press	2001, 2014
		2.				
		3.				
	22.2.	Дополнителна литература				

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Leavel HR, Clark EG, Шедс]	<i>Preventive Medicine for the Doctor in his Community. An Epidemiologic Approach.</i>	New York: Mc Graw-Hill, Inc.	1965
2.	Донев Д.	Вовед во медицината	Медицински факултет-Скопје	2013
3.				

1.	Наслов на наставниот предмет	ЈАВНО-ЗДРАВСТВЕНА РАБОТА И ОРГАНИЗАЦИЈА НА ЈАВНО-ЗДРАВСТВЕНИ СИСТЕМИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Задолжителен, I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Моме Спасовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Дефинирање на јавно - здравствените функции во различни нивоа на управа; 2. Дефинирање на методите, што се на располагање на владините организации за работа со јавно-здравствените одговорности и активности; 3. Употреба на принципите на новото јавно здравје во активностите од федерално (национално), државно (регионално) и локално ниво на управа; 4. Опис на главни типови на национално здравствено осигурување и системи на здравствена заштита: Америка, Канада, Скандинавските земји и др.; 5. Формулирање на јавно- здравствените реформи во контекст на новото јавно здравје; 6. Дефинирање на критериуми за развивање на новите вештини за обука на новите здравствени работници:за евалуација на здравствените програми за обука: лиценцирање и акредитација на функциите на новото јавно здравје; Опис на одговорности и методи на процена и регулирање на технолошкото рзвој во здравствената заштита; 8. Опис на методи на оценка на кавалитетот во здрватвената заштита: внатрешни и надворешни; 9. Опис на концептот на тоталниот квалитативен менаџмент; 10. Идентификација и етичка дискусија и практично користење на националниот здравствен систем				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Структура и организација на јавно-здравствената служба-локална, државна, национална и интернационална. 2. Јавно-здравствена мисија, цели и целни групи 3. Јавно-здравствен закон и регулаторни механизми. 4. Евалуација на здравјето на популацијата и перформансите на здравствениот систем.				

	5. Неповолни услови, оштетувања,заболувања и ризик фактори. 6. Вулнерабилни групи-година, пол, социјално-економска состојба, етничка припадност, регионални здравствено ризични фактори. 7. Еднаквост/Нееднаквост 8. Национални здравствени системи. - Здравствен систем во развиените земји (САД, Канада, Велика Британија, Израел, Нордијски земји); - Здравствени системи во земјите во развој (Африка, Латинска Америка, Азија); - Здравствени системи во земјите на Југоисточна Европа. 9. Човекови ресурси во здравствената заштита. 10. Акредитација и квалитет на осигурување. 11. Етички аспекти во јавното здравје. 12. Здравствен информативен систем. 13. Глобализација на јавното здравје. 14. Технологија, квалитет, право и морал - Иновација, регулација и контрола на квалитет - Определување на здравствена технологија - Процена на технологијата во здравството - Распореденост на технологијата - Квалитет на осигурување - Организација за заштита - Индикатори на извршена работа - Јавен интерес - Тотален квалитативен менаџмент - Јавно здравствен закон Етичките аспекти во јавното здравје			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: предавања, интерактивна настава, групна работа, прикажување на филмови од областа Практична настава: семинари, вежби со калкулации и анализа на податоци, демонстрација, компјутерска симулација Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, консултации по сегменти од интерес, есеи, семинарска работа			
13.	Вкупен расположив фонд на време	Теоретска настава: 90 часа - 3 кредит Практична настава: 15 часа – 0,5 кредити Индивидуална работа: 15 часа – 0,5 кредити		
14.	Распределба на расположивото време			
15	Форми на наставните активности	Вид на активност	часови	
Теоретска настава		90		
Семинари		15		
Индивидуална работа		15		
ВКУПНО		120		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	
16.2.		Самостојни задачи		
16.3.		Домашно учење		
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	мин - макс	

		Усмен дел	бодови	15 - 25
17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	бодови	мин - макс 25 - 35
17.3.	Активност и учество	Теоретска настава	бодови	мин - макс 10 - 20
		Практична настава	бодови	10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода	5 (пет) (F)	
од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)		
од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)		
од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)		
од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)		
од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата		
22.	Литература			
	1. Tulchinsky TH, Varavikova EA. "The New Public Health": An Introduction for the 21 st Century. San Diego: Academic Press, 2001,Chapters 10,13-15. 2. MMWR. Achievements in Public Health in 20 th Centry. MMWR 1999 series. 3. Tulchinsky TH, Varavikova EA. The New Public Health: Third Edition. San Diego: Academic Press, 20014 Референци 1. Last JM, Wallace RB (eds). Maczy- Rosenau-Last . Public Health and Preventive Medicine. 13 th Edition. Norwalk CT: Appleton Lange 1992. 2. Last JM (ed). A Dictionary of Epidemiology. Fourth Edition. New York. Oxford University Press, 2000. Rosen G. A History of Public Health. Baltimor: Johns Hopkins University, Press, reprinted 1991, orignal MD Publications, New York, 1958.			

1.	Наслов на наставниот предмет	КОМПЈУТЕРСКИ ВЕШТИНИ И ИНТЕРНЕТ ВО ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ
2.	Код	
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра,	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Епидемиологија и биостатистика со

	оддел)	медицинска информатика			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година/семестар	задолжителен	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Кристин Василевска Наставата ја изведуваат следните членови на Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика: Проф. д-р Драган Даниловски Проф. д-р Кристин Василевска Проф. д-р Билјана Таушанова Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска Проф. д-р Розалинда Исјановска Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска Виш. науч. сор. д-р Ирина Павловска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): • Да се обезбедат неопходните вештини за користење и анализа на глобалните бази на податоци • Да се укаже на видот и улогата на здравствените организации и институции кои се инволвирани во собирањето, обработката и прикажувањето на глобалните бази • Да се презентираат глобалните карактеристики на софтверските пакети за анализа на податоците				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: Internet: Data bases (База на податоци) Health for All Data Base, WHO European Region http://www.who.dk/InformationSources/Data/2001082 7 1 Pubmed - http://www.ncbi.nlm.nih.gov/entrez/query.fcgi National Library of Medicine - www.nlm.nih.gov • www.healthy.net • www.healthgate.com Current Contents www.isinet.com Excerpta Medica www.excerptamedica.com Organizations and institutions (Организации и институции) • World Health Organization - www.who.int or http://www.who.dk • Weekly Epidemiologic Record http://www.who.int/wer • European Health Observatory http://www.observatory.dk • Promed - http://www.healthnet.org/programs/promed.html • ASPH - Association of Schools of Public Health www.asph.org • Council on Education in Public Health http://www.ceph.org • Association of Schools of Public Health in the				

European Region (ASPHER) http://www.ensp.fr/aspher - American Public Health Association http://www.apha.org/public health/schools.htm - Boston University School of Public Health www.bumc.bu.edu/SPH - Columbia School of Public Health http://cpmcnet.columbia.edu/dept/sph - Harvard University School of Public Health http://www.hsph.harvard.edu/ - Johns Hopkins University School of Hygiene & Public Health http://www.ihsp.h.edu/ - Yale University Department of Epidemiology & Public Health http://www.info.med.yale.edu/eph - Brown Medical School. Program in Public Health and Public Policy http://www.bms.brown.edu/pubhealth/ Software Windows - Microsoft Office - Word, PowerPoint, Excel - SPSS version 10 - Statistica ver.6.0 - EPIINFO - DoEpi - WHONET 5 Software ...модуларна конфигурација, дозволувајќи прилагодување (поедноставување) на software-от за клиничка, епидемиолошка, ветеринарна, молекуларна, фармаколошка и инфективна... DISMOD Software - DISMOD е алатка на software-от која може да се користи да се провери внатрешната конзистенција на епидемиолошката проценка на инциденцата, преваленцата, траењето и фаталноста. Center for Disease Control Morbidity and Mortality Weekly Reports (MMWR) at www.cdc.gov/mmwr Morbidity and Mortality Weekly Reports (MMWR) series- десет постигнувања во Јавно здравје во САД, 1900-2017. - Вакцинација - Подобрена безбедност на патиштата - Подобрена безбедност на работното место - Контрола на заразни болести - Редукција на морталитетот од коронарни срцеви заболувања и мозочен удар - Подобрено здравје на жените и децата - Планирање на семејство - Флуоридирање на водата за пиење - Подобрена безбедност на храна и нутриција - Признавање на тутунот како хазард по здравјето				
12.	Методи на учење: Интерактивна настава (теоретска), вежби, семинарска работа			
13.	Вкупен расположив фонд на време	90 часа Кредити 3 x 30 часа за 1 кредит = 90 90 – 45 часови предавања, вежби и семинари = 45 часови домашно учење		
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања-теоретска настава	40 часови
		15.2	Вежби (лабораториски, клинички), семинари,	Вежби 45 часови Семинар 5 часови

			тимска работа	
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	часови
		16.2	Самостојни задачи	часови
		16.3	Домашно учење	45 часови
17.	Начин на оценување бодови			
	17.1	Завршен испит	Усмен дел бодови	мин - макс 15 - 25
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови	мин - макс 25 – 35
	17.3	Активно учество	Теоретска настава бодови	мин - макс 10 - 20
Практична настава бодови			10 – 20	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 59 бода		5 (пет) Ф
		од 60 до 68 бода		6 (шест) Е
		од 69 до 76 бода		7 (седум) Д
		од 77 до 84 бода		8 (осум) Ц
		од 85 до 92 бода		9 (девет) Б
		од 93 до100 бода		10 (десет) А
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и семинарите и да освои минимум бодови. За да пристапи на завршен испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма и да изработи power point презентација. Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата		
22.	Литература			
	22.1	Задолжителна литература Интернет адреси понудени како линкови погоре во листата на методски единици		

1.	Наслов на наставниот предмет	ПРИНЦИПИ НА ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И МЕТОДИ НА ИСТРАЖУВАЊЕ		
2.	Код			
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус		
6.	Академска година / семестар	Задолжителен, I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити
8.	Наставник	Одговорен наставник:		
				6

		Проф. д-р Драган Даниловски Наставата ја изведуваат следните членови на Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика: Проф. д-р Драган Даниловски Проф. д-р Кристин Василевска Проф. д-р Билјана Таушанова Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска Проф. д-р Розалинда Исјановска Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска Виш науч. сор. д-р Ирина Павловска
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема
10.	Цели на предметната програма (компетенции):	1. Да ги објасни основните поими и концепти на епидемиологијата; 2. Да ја интерпретира базата на податоци во здравството од епидемиолошки аспект 3. Да примени системски пристап во евалуација на здравствениот статус на населението.
11.	Содржина на предметната програма:	1. Дефиниција и примена на епидемиологијата 2. Цели на епидемиологијата 3. Епидемиолошки пристап 4. Историска перспектива на епидемиолошките истражувања а. James Lind и скорбутот, 1756 г. б. Peter Panum за морбили, 1846 г. в. John Snow и колерата, 1854 г. г. Doll, Hill и Peto за пушењето и ракот на белите дробови, 1950-те години д. Студијата на Framingham, 1960-те години ѓ. Фолната киселина и дефектите на нервниот проводник 1990-те години 5. Здравјето и факторите на ризик за возраста, полот, општествената класа, економскиот статус, образованието, брачниот статус, вработувањето, приходот, миграција, етничка припадност, регион, урбан/рурален, религиозна припадност, лични навики/начин на живот. 6. Улогата на системите за надзор и следење во јавното здравје 7. Епидемиите и нивно испитување - кој, што, каде, кога; презентирање на индексни случаи; време: период на инкубација и латентност, предклиничка, клиничка и фаза на резултати; вообичаен извор (време, место, начин на пренесување). 8. Експериментална епидемиологија а. Клинички тестирања по случаен избор б. Теренски студии в. Тестирања во заедницата <i>i.</i> Систематски интервентни тестирања во заедницата, на пр., Северна Карелија, <i>ii.</i> Тестирања во заедницата по случаен избор - на пр., надоместување на витамин А г. Контролирано експериментално проучување д. Неконтролирано експериментално проучување ѓ. Опсервационски студии е. Потенцијални студии ж. Компатибилни и некомпатибилни студии з. Студии за контрола на случаи 9. Меѓународни споредби (на пр., HFA база на податоци), миграција, регионални варијации 10. Мерки на стапки на зачестеност, случаи и доминантност, стапка на морталитет, пропорционален морталитет, морталитет што може да се избегне

	11. Кое е значењето на нормално? 12. Каузално размислување 13. Клиничка епидемиологија и епидемиологија на квалитетот на негата 14. Испитување 15. Клинички тестирања 16. Медицина базирана на докази и јавно здравје 17. Показатели на здравјето и квалитетот на животот 18. Мерење на тежината на болеста - SDRs (евиденција на статистички податоци), SMRs (стандардизирана стапка на смртност), DALYs (години на животот изгубени поради инвалидитет), QALYs (години на животот според неговиот квалитет), морталитет што може да се избегне 19. Еколошки студии - локација и временски шеми 20. Извори на финансирање 21. Пишување предлог 22. Пишување напис		
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања, Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.		
13.	Вкупен расположив фонд на време	180 часа	
14.	Распределба на расположивото време		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава 45 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа 45 часа
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи
		16.2.	Самостојни задачи
		16.3.	Домашно учење 90 часа
17.	Начин на оценување		
	17.1.	Тестови	Усмен дел бодови мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови мин - макс 25 – 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава бодови мин - макс 10 - 20 Практична настава бодови 10 – 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода 5 (пет) (F)
			од 60 до 68 бода 6 (шест) (E)
			од 69 до 76 бода 7 (седум) (D)
			од 77 до 84 бода 8 (осум) (C)
			од 85 до 92 бода 9 (девет) (B)
			од 93 до 100 бода 10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да

		освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата

22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Gordis L.	Epidemiology	<i>Second Edition</i> New York: WB Saunders	2001
		2.	Tulchinsky TH, Varavikova EA	The New Public Health: An Introduction for the 21 st Century		
		3.	Last JM [ed]	A Dictionary of Epidemiology. Fourth Edition		2000

1.	Наслов на наставниот предмет	БИОСТАТИСТИКА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Задолжителен, I семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	6
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска Наставата ја изведуваат следните членови на Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика: Проф. д-р Драган Даниловски Проф. д-р Кристин Василевска Проф. д-р Билјана Таушанова Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска Проф. д-р Розалинда Исјановска Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска			

		Виш науч. сор. д-р Ирина Павловска
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Да ги објасни основните термини и концепти на биостатистиката; 2. Да ја интерпретира базата на податоци во здравството од биостатистички аспект.	
11.	Содржина на предметната програма: 1. Извори на здравствени податоци: а. Демографски и основни статистички податоци б. Морталитет, на пр., стапката кај бебињата, мајките, возраст-пол, кај конкретни дијагнози в. Морбидитет, на пр., инфективни заболувања, неинфективни заболувања, траума г. Податоци за хоспитализација, на пр., стапка на прием и задржување, просечна должина на престој, процедури, болнички морталитет и стапка на инфекции д. Амбулантни податоци, на пр., стапка на имунизација, стапка на опфатеност со постапката на испитување ѓ. Посебни регистри, на пр., карцином, дефекти при раѓање, траума, инфаркт на миокардот, дијабетес, повреди или заболувања поврзани со работата е. Финансиски податоци, на пр., национални расходи за здравството по жител, трошоци за болничка нега и други услуги, национални и по регион што обезбедува услуги, осигурителни податоци ж. Посебни истражувања - пописот, работната сила, исхраната, населението според Заводот за статистика, Министерството за труд, Бирото за попис, НВО-и и други 2. Описна статистика - сумирање на податоците за возраста, полот, локацијата, времето, распространетоста, шемата на распространетоста, шеми; презентирање на податоците за преживување (криви на преживување од таблиците на животот и Каплан-Маеровите криви), нормална дистрибуција, грешка во мерење, поврзување на две непрекинати (корелација, линијата на најмалиот квадрат, прогнозирање, остатоци), мерење на поврзуваноста меѓу две категорички променливи (со SPSS) 3. Дедуктивна статистика - елементи на веројатност, променливи по случаен избор, биноминална и Поазон крива на дистрибуција, основни концепти на земање примероци, дистрибуција на земањето примероци, процена на интервалите на сигурност (средна вредност и сразмер), принципи на проверка на хипотеза, посебни тестови на средна вредност и во сразмер кај една и две популации, чи-квадрат тест, грешки во тестирањето и степен, односот меѓу интервалите на сигурност и тестирањето на хипотеза, основи на пресметување на големината на примерокот, во врска со SPSS 4. Менторски сесии со компјутери и менторски сесии без компјутери - наизменични компјутерски или менторски сесии за да им се обезбеди практичен дел на студентите во однос на содржината презентирани на предавањата, со користење на компјутери и на дигитрони заради утврдување на статистичките концепти и толкувања, на пр., конструирање графикони, хисторгами, вежби со табели 5. Формулирање на хипотези и тестирање: формулирање на намената на студијата, темата и целите 6. Фактори на испитувањата а. Променливи на студијата - збунувачки, континуирани и категорички променливи б. Мерни скали в. Популација на студијата - дефинирање, селектирање и земање примероци г. Веродостојност и валидност/пристрасност д. Прашалници и интервјуа ѓ. Шифрирање, внесување и анализирање на податоци е. Проценување на валидноста и веродостојноста на податоците 7. Описна епидемиолошка студија	

	8. Природен експеримент 9. Аналитичка епидемиологија 10. Изработка на студијата: класификација, предности и недостатоци, соодветни мерење на ефектот (резултат или зависни променливи), независни променливи, пристрасност, збунувачки променливи. Универзални променливи - возраст, пол, брачен статус, образование, социоекономска состојба, урбана-рурална, локација (регион) на живеење 11. EPIINFO 12. Релативен ризик, апсолутен (атрибутивен) ризик, степен на веројатност 13. Морталитет што може да се избегне и трејсер на состојбите 14. Изработка на прашалник 15. Квалитативни истражувања и толкување			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања, Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		180 часа Кредити 6 x 30 часа за 1 кредит = 180 90 часови предавања, вежби и семинари + 90 часови домашно учење	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	45 часа
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	Вежби 40 часови Семинар 5 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	
		16.2.	Самостојни задачи	
		16.3.	Домашно учење	90 часа
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	Усмен дел	бодови мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	бодови мин - макс 25 – 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава Практична настава	бодови мин - макс 10 - 20 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода	5 (пет) (F)
			од 60 до 68 бода	6 (шест) (E)
			од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)
			од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)
			од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)
			од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да	

		освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата

22.	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Abramson, JH, Abramson ZH	Survey Methods in Community Medicine	Churchill Livingstone, London, 5th Edition.	1999
	2.	Bland M.	An Introduction to Medical Statistics, Third Edition	New York: Oxford University Press.	1993
	3.	McClave, J.T. and Dietrich II, F.H.	Statistics, Seventh Edition	Maxwell Macmillan International Editions, New York.	
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕКОНОМИКА ВО ЗДРАВСТВО			
2.	Код	Задолжителен предмет			
3.	Студиска програма	Магистерски студии по јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ Медицински факултет – Скопје Катедра за Социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва/втор семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Фимка Тозија			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции):				

	По завршувањето на овој предмет, студентот ќе го продлабочи знаењето од областа на економијата во здравството и би требало да биде способен да: - користи економски и евалуативни пристапи во новото јавно здравје. - одреди оптовареност со болест - примени економски евалуации за одредување приоритети во здравството - примени економски анализи за алтернативните методи за обезбедување здравствени услуги			
11.	Содржина на предметната програма: 1. Економика во здравството – основни принципи 2. Инвестиција за здравје 3. Рамноправност во здравството 4. Потреба за здравствени услуги 5. Побарувачка за здравје и здравствени услуги 6. Индекси на здравствен статус (профил, DALY, QALY, HALE, DALE) 7. Оптовареност со болест 8. Цена на болест 9. Економски евалуации: Cost-effectiveness analysis, Cost-utility analysis и cost-benefit analysis 10. Одредување приоритети во здравството 11. Одредување буџет 12. Модели на финансирање на здравствената заштита 13. Методи на плаќање на давателите на здравствени услуги 14. SWOT анализа 15. Здравствена политика, приоритети, контрола на трошоци			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: предавања, интерактивна настава, групна работа, прикажување на филмови од областа Практична настава: семинари, вежби со калкулации и анализа на податоци, прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање, компјутерска симулација и интернет Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми, семинарски труд, проектна задача			
13.	Вкупен расположив фонд на време	120 часа		
14.	Распределба на расположивото време	4 Кредити x 30 часа, 2 кредити настава, 2 кредити индивидуална работа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Семинари, вежби, групна- тимска работа	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	20 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работ а/ проект (презентација: писмена и усна)		40 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови

18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода	5 (пет) (F)			
		од 60 до 68 бода	6 (шест) (E)			
		од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)			
		од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)			
		од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)			
		од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Студентот е задолжен активно да ги следи и заврши сите предвидени активности со коишто освојува бодови како дел од завршното оценување. Студентот ќе учествува во изготвување план на истражување, анализа на податоци, пишување извештај и презентација на проект во јавен семинар. Следењето и активното учество во наставата е задолжително Самостојно изготвување на семинарски теми нивно презентирање и дебатирање е задолжително.				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Континуирана евалуација за предметот и изведувањето на наставата				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. Број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Roberts M, Hsiao W, Berman P, Reich M.	Getting Health Reform Right. A Guide to Improving Performance and Equity	Oxford University Press http://ukcatalogue.oup.com/product/9780195371505.do	2009
		2.	Detels R., Beaglehole R., Lansang MA., Gulliford M.	Oxford Textbook of public health (5 th edition)	Oxford University Press	2009
		3.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health. Third Edition	Elsevier Academic Press	2014
		4.	Sachs DJ	Macroeconomics and health: Investing in health for economic development.	WHO	2001
		5.	Донев Д., Спасовски М., Тозија Ф., Косевска Е.	Социјална медицина	УКИМ Медицински факултет Скопје	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

	1.	Pencheon D., Guest C., Melzer D., Gray Muir JA.	Oxford Handbook of Public Health Practice..	Oxford University Press	2009
	2.	Kindig AD	Purchasing Population Health. Paying for results	University of Michigan Press	2000
	3.	Макси-Розено-Ласт, Роберт В. Волас и др.,	Јавно здравје и превентивна медицина	Табернакул,	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	ЗДРАВСТВЕН МЕНАЏМЕНТ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Задолжителен, II семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Моме Спасовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Да ја дефинира улогата на менаџментот на сите нивоа на здравствените служби и јавните здравствени организации; 2. Да ја примени теоријата на менаџментот во планирањето на здравството и новото јавно здравје; 3. Да ја продолжи подготовката за водечките улоги во организациите за здравствени услуги; 4. Да ја опише одговорноста и методите за оценување и регулирање на технолошкиот развој на здравствената заштита; 5. Да ги опише методите за акредитација на здравствените организации и peer review; 6. Да ги идентифицира и дискутира етичките и правните прашања на националните здравствени системи; 7. Да ги примени етичките принципи во неговата/нејзината средина.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Теории на организацијата - структурата, хиерархиски бирократски модел наспроти мрежа; 2. Стратегиско планирање при управување со организации; 3. Улогата на менаџерот (раководителот) во организациите за здравствена заштита - визија, стратегиско планирање, мотивација, одлучување, лидерство; 4. Финансирање и одредување буџети во здравствени организации на примарно, секундарно и терцијарно ниво; 5. Извори на финансирање: даноци, грантови во помош, цена на услуга, капитација, блок грантови; 6. Улогата на владите во здравствените системи - одредби, регулатива и финансии; 7. Дефинирање и ажурирање на „кошница услуги“; 8. Кадровско раководење во здравствените служби - работни односи, оценување на потребите, преговарање за склучување договор за работа, жалби, мотивација; 9. Маркетинг, конкуренција и односи со заедницата за здравствените услуги; 10. Цени на здравствените услуги; 11. Финансиски стимули, дестимулација; 12. Болници - историја, класификација, организација, буџетирање и надомест, хотелски услуги, финансиски обврски				

	13. Дневна, амбулантна, домашна здравствена заштита; 14. Управувана здравствена заштита и регионални здравствени системи; 15. Оценување на технологијата 16. Раководење со специјалистички, дијагностички и терапевтски служби 17. Здравствени информативни системи за раководење со здравствениот систем; 18. Рамноправност (еднаквост) за здравје и алокација на ресурсите; 19. Правата на пациентот - етика, здравствено законодавство, односи со заедницата и со луѓето; 20. Оценување на квалитетот, подобрување, внатрешна ревизија и механизми на надворешна акредитација; 21. Прашања од здравствената политика.		
12.	Методи на учење: Теоретска настава: предавања, интерактивна настава, групна работа, прикажување на филмови од областа Практична настава: семинари, вежби со калкулации и анализа на податоци, демонстрација компјутерска симулација Индивидуална работа: дискусии, евалуација на научна литература, консултации, консултации по сегменти од интерес, есеи, семинарска работа		
13.	Вкупен расположив фонд на време	Теоретска настава: 90 часа - 3 кредит Практична настава: 15 часа – 0,5 кредити Индивидуална работа: 15 часа – 0,5 кредити	
14.	Распределба на расположивото време		
15.	Форми на наставните активности	Вид на активност	Часови
		Теоретска настава	90
		Семинари	15
		Индивидуална работа	15
		ВКУПНО	120
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи
		16.2.	Самостојни задачи
		16.3.	Домашно учење
17.	Начин на оценување		
	17.1.	Тестови	Усмен дел бодови мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови мин - макс 25 – 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава бодови мин - макс 10 - 20 Практична настава бодови 10 – 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода	5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода	6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)

19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата
22.	Литература	
	1. Tulchinsky TH, Varavikova EA. The New Public Health: An Introduction for the 21st Century. San Diego: Academic Press, 2001, chapters 10, 12, 15 2. Tulchinsky TH, Varavikova EA. The New Public Health: Third Edition. San Diego: Academic Press, 2014	

1.	Наслов на наставниот предмет	СОЦИЈАЛНИ И БИХЕВИОРАЛНИ НАУКИ ВО ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	ПОСТДИПЛОМСКИ СТУДИИ ПО ЈАВНО ЗДРАВЈЕ			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	ЦЕНТАР/ШКОЛА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ПРИ МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ Катедра за социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	втор			
6.	Академска година / семестар	Прва/втор сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Дончо Донеv, Институт за социјална медицина 50 Дивизија бр. 6, 1000 Скопје e-mail: dmdonev@gmail.com			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на ова поглавје студентите треба да бидат способни за: 1. Опис на основните социјални фактори на јавното здравје; 2. Анализа на овие концепти и нивната примена во лекување и нови итни јавно- здравствени проблеми; 3. Дискусија за принципите и концептите на новото јавно здравје.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Социјални елементи и елементи на средината во промената на однесување. 2. Основни термини во медицинската социологија и социјална психологија. 3. Личноста како пациент I. На системи и теории II. Систем на екологија * Ериксонова теорија на психосоцијален развој. * Општествен систем III. Развиен вистински живот: Фундаментални модели * Адаптација				

	* Културен аспект * Когнитивен развој * Учење и теорија на учење * Се}авање IV. Модели на животот на мажи и жени. * Универзални предизвици во втората декада. * Здравствени проблеми кај возрасни V. Нормално стареење * Биолошки теории на стареењето * Психосоцијални теории * Геронтолошко истражување, димензии и проблеми. * Социјални аспекти на стареењето. * Здравје, здравствено осигурување и промоција на здравјето. * Ослабување, неспособност и хендикеп во стари години. VI. Стареење со болести VII. Долготрајна заштита: живеење со хронични заболувања. * Функционирање и Sick Role Theory * Интеракција и хронични заболувања. * Споредба и смирување: функција и интеракција VIII. Самоефикасност IX. Врска помеѓу здравствен работник и пациент. * Врската доктор- пациент како социјална проблематика и паралелната улогата со другите здравствени работници. * Проблеми во врската доктор- пациент * Структурни елементи во врската пациент-здравствен работник. * Елементи на интеракција во врска доктор- пациент. * Комуникации X. Биоетички * Бихевиорални објекти * Увод за верба, вредност и морални расудувања. XI. Процес на расудување. 1. Начин на изведување Комуникации во терапевтски контекст 2. Здравје, девијација и социјална контрола 3. Институционални димензии на социјална контрола. 4. Предмети на иследување и инплементација на еден постоечки програм 5. Социјални детерминанти на болеста. 6. Конфликти помеѓу здравствената заштита, област болница- примарна заштита. 7. Пациентот има семејство. 8. Интеракција во тимот на мулти - професионалната здравствена заштита. 9. Теории на стрес, здравје и болести. 10. Проширување и социјална поддршка во социо-културен контекст. 11. Евалуација на социјалните програми за интервенција. 12. Методи користени за постигнување промена во однесување- случај на студии: а) Пушење б) Сексуално однесување и ХИВ в) Планирање на семејство, абортус г) Ризични фактори за хронични срцеви заболувања. д) Злоупотреба на дроги и алкохол ѓ) Злоупотреба на лекови е) Насилство
--	--

13. Фактори за унапредување на здравјето: фамилијарни приходи, економска промена, социјална заштита, сигурна работа, вработеност, образование, општествена и фамилијарна стабилност. 14. Отава договор а) Инсистирање за здравје б) Здравствено правно застапување в) Полномошно г) Средина- интерсекторска соработка, мрежа. д) Изградба на јавно-здравствена политика. ѓ) Креирање на средини за поддршка- социјализација, социјални норми. е) Евалуација во унапредување на здравјето. ж) Зајакнување на делувањето на заедницата. з) Развивање на лични вештини у) Реориентирање на здравствени сервиси и) Обврзување за унапредување на здравјето 15. Теоретски модели на промена на здравственото однесување. а) Health Belief Model (Rosenstock 1956, Baker 1970) б) Trans-Theoretical Model (Prochaska I. Declemente, 1986) в) PRECEDE-PROCEED модел за планско унапредување на здравјето (Green, 1990) 16. Планирање на мала бодовна програма за промена на здравственото однесување. 17. Здравствено однесување, здравствена едукација и здравствено унапредување. 18. Знаење, ставови и вежби - КАП (Knowledge, attitudes and practices) во здравјето. 19. Здравствено едукативни методи а) Користење на медиуми б) Школи и места на работа в) Индивидуална едукација со контактите на здравствената заштита. 20. Евалуација во програмите на интервенција. 21. Врски помеѓу луѓето.				
12.	Методи на учење:			
13.	Вкупен расположив фонд на време			
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	часови
		16.2.	Самостојни задачи	часови
		16.3.	Домашно учење	часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		бодови
	17.3.	Активност и учество		бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до х бода		5 (пет) (F)
		од х до х бода		6 (шест) (E)
		од х до х бода		7 (седум) (D)
		од х до х бода		8 (осум) (C)

		од х до х бода	9 (девет) (В)
		од х до х бода	10 (десет) (А)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Редовност во следењето на наставата	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Анкетен прашалник за евалуација	

22.	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health: An Introduction for the 21 st Century	San Diego: Academic Press	2001, 2014
	2.	Last JM, Wallace RB (eds)	Public Health and Preventive Medicine. 13 Edition. - poglavje 40-45,64.	Norwalk CT: Appleton Lange	1992
	3.	WHO	Ottawa Charter for Health Promotion	WHO, Geneva	1986
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	WHO	Targets for health for all	WHO Regional Office for Europe	1985
	2.	WHO	"Health 21", Health for all in the 21st century	WHO Regional Office for Europe	1999
	3.	Донев Д, Спасовски М, Тозија Ф, Косевска Е, уредници	Социјална медицина	Медицински факултет-Скопје	2013

1.	Наслов на наставниот предмет	УНАПРЕДУВАЊЕ (ПРОМОЦИЈА) НА ЗДРАВЈЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Задолжителен, II семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Моме Спасовски Наставата ја изведува и Проф. Д-р Елена Косевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			

10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Дефинирање на приоритетите за унапредување на здравјето во 21-от век; 2. Развивање на компетентност во промоцијата на здравјето - ставови, знаења и способности; 3. Објаснување на улогата на поединците и превентивните установи од заедницата во промоцијата на здравјето; 4. Применување на знаењата од оваа област во определување на приоритетите во новото јавно здравје.	
11.	Содржина на предметната програма: 1. Дефинирање на поимот - унапредување на здравјето 2. Развивање на јавно-здравствени концепти и процес на унапредување на здравјето 3. Унапредување на здравјето-создавање на грижа за здравјето и животната средина 4. Приоритети: унапредување на социјалната одговорност кон здравјето, зголемување на вложувањата во развојот на здравјето, јакнење и ширење на соработката за здравје, зголемување на општествените капацитети моќта на индивидуите, обезбедување на инфраструктура за здравствена промоција 5. Специфични и заеднички мерки - законски, едукативни, акција на заедницата 6. Развивање знаења, ставови и способности (вештини) • Водење на политика со политичка анализа • Организациони способности • Развој на заедницата • Активен интерес за јавното здравје • Обврска кон демократските принципи и човековите права • Научни и истражувачки вештини • Вештини на комуникација • Способност за рационално планирање • Јакнење и ширење на партнерството за здравје и мултисекторскиот пристап 7. Здравствена едукација за унапредување на здравјето 8. Методи за здравствена едукација -индивидуални и групни 9. Подрачја на здравствена едукација - семејство, училиште, работно место, центри во заедницата 10. Употреба на медиумите во промоцијата на здравјето 11. Здрави заедници, институции 12.Евалуација на програми за здравствена промоција • Здравствени резултати: намалување на морбидитет, инвалидитет и морталитет • Социјални резултати: квалитет на живот, еднаквост Повеќе акции за промоција на здравјето: едукација, проширување на активностите, поголема опфатеност.	
12.	Методи на учење: Теоретска настава: предавања, интерактивна настава, групна работа, прикажување на филмови од областа Практична настава: семинари, вежби со калкулации и анализа на податоци, демонстрација компјутерска симулација Индивидуална работа: дискусии, евалуација на научна литература, консултации, консултации по сегменти од интерес, есеи, семинарска работа	
13.	Вкупен расположив фонд на време	Теоретска настава: 60 часа - 2 кредит Практична настава: 15 часа – 0,5 кредити Индивидуална работа: 15 часа – 0,5 кредити
14.	Распределба на расположивото време	

15.	Форми на наставните активности	Вид на активност		Часови	
		Теоретска настава		60	
		Семинари		15	
		Индивидуална работа		15	
		ВКУПНО		90	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		
		16.2.	Самостојни задачи		
		16.3.	Домашно учење		
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови	Усмен дел	бодови	мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	бодови	мин - макс 25 - 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава Практична настава	бодови бодови	мин - макс 10 - 20 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)	
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)	
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)	
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)	
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)	
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата			
22.	Литература				

	Tulchinsky TH, Varavikova EA. The New Public Health: An Introduction for the 21st Century. San Diego: Academic Press, 2001. Chapter 5 Tulchinsky TH, Varavikova EA. The New Public Health: Third Edition. San Diego: Academic Press, 2014 Референци 1. Targets for health for all. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 1985, European Health for all, Series, No.1. 2. Ottawa Charter for Health Promotion, Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, 1986. 3. The Jakarta Declaration on Leading Health Promotion into the 21st Century. Fourth International Conference on Health Promotion, Jakarta 21-25 July 1997. WHO/HPR/HEP/41CHP/BR/97.4 4. "Health 21", Health for all in the 21st century. Copenhagen: WHO Regional Office. European Health for All Series No.6, 1999. 5. Health Promotion Glossary. Geneva: World Health Organization, 1998. WHO/HPR/HEP/98.1. 6. Rootman I, Goodstadt M, Potvin L, Spingett J. A framework for Health promotion evaluation. In: Rootman I, Goodstadt M, Hyndman B, Mc Queen DV, Potvin L, Spingett J, Ziglio E, eds. Evaluation in health promotion - principles and perspectives. Copenhagen: WHO Regional Office for Europe, Publications, European Series, No.92, 2001.
--	---

1.	Наслов на наставниот предмет	КОНТРОЛА НА ЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, Јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	По избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Розалинда Исјановска Наставата ја изведуваат следните членови на Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика: Проф. д-р Драган Даниловски Проф. д-р Кристин Василевска Проф. д-р Билјана Таушанова Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска Проф. д-р Розалинда Исјановска Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска Виш науч. сор. д-р Ирина Павловска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на ова поглавје, студентот би требало да биде способен да:				

	• Биде запознает со значајните заразни болести, нивниот начин на пренесување и превенција; • Биде запознает со начините на нивно проучување, надзор и/или ерадикација; • Да го разбере значењето на новото јавно здравје, вакцинацијата, клиничката грижа и менаџментот на здравствениот систем за контрола на заразните болести и пријавување. • Да може да ги менаџира заразните болести во кризни ситуации
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: 1. Историјат на јавноздравствениот аспект на заразните болести 2. Јавноздравствената динамика на заразните заболувања • Начин на пренесување • Манифестен и инапаренетен случај • Клинозителство • Епидемиски процес • Колективен и индивидуален имунитет • Инкубационен период • Показатели на заболување • Епидемиолошка анкета (кој, кога, каде) 3. Антимикробна стратегија и контрола на антимикробна резистенција 4. Јавноздравствениот аспект на превенција на инфективните болести-општи и специфични мерки 5. Јавноздравствениот аспект во истражувањето во епидемии 6. Извор резервоар на зараза 7. Значење на лабораториски податоци во надзор и контрола на заразни заболувања 8. Јавноздравствениот аспект на начинот на контрола на заразните болести во одредени региони 9. Јавноздравствениот проблеми во контролата на инфективните болести и развој на проекти за нивна контрола • морбили • полиомиелитис • ХИВ • Прионски болести (болест на луди крави) • Респираторни детски болести, туберкулоза, пневмококова пнеумонија • Болести кои се пренесуваат преку вода - бактериски, вирусни, паразитарни • Болести кои се пренесуваат преку храна • Цревни заразни болести • Сексуално преносливи болести - сифилис, гонореа, кламидија, херпес, хуман папилома вирус и карцином на цервиксот и др. • ХИВ/СИДА • Нозокомијални инфекции • Вакцинопревентабилни заболувања - дифтерија, тетанус, пертусис, полиомиелитис, морбили, паротит, рубеола, хемофилус инфлуенца Б, варицела, инфлуенца, пневмококна пнеумонија, хепатитис Б и А, менингококна болест, жолта треска, беснило, ротавирусни инфекции • Туберкулоза - BCG, DOTs, DOTS+, MDRTB • Хепатитис А, Б, Ц • Тропски болести - маларија, денга, дракункулијаза • Инфлуенца • Стрептококови инфекции, ревматска треска, акутен гломерулонефрит • Менингококов менингитис и менингоенцефалитис • Зоонози - бруцелоза, антракс, туларемија, лептоспироза, беснило, Q-треска, • Хеморагични трески - Ласа треска, Марбург, Конго-Кримска, Ебола • Лајмска болест

	10. Менаџирање на заразните заболувања во кризни состојби 11. Патронажната служба во контролата на заразните заболувања			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања, Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	Вежби 28 часови Семинар 2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	/
		16.2.	Самостојни задачи	/
		16.3.	Домашно учење	60 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Завршен испит	Усмен дел бодови	мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови	мин - макс 25 - 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава бодови Практична настава бодови	мин - макс 10 - 20 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски	

21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	<i>The New Public Health: An Introduction for the 21st Century.</i>	San Diego: Academic Press, chapter 4	2007
		2.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ Стефановска В, Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.	Специјална епидемиологија	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински факултет	2009
		Дополнителна литература				
	22.2.	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	James F. Jekel, David L. Katz, Joann G. Elmore, and Dorothea Wild	Epidemiology, Biostatistics and Preventive Medicine, 3rd Edition, 2007	Saunders ISBN: 978-1-4160-3496-4 Табернакул	2011
		2.	Denise M. Oleske	Epidemiology and the Delivery of Health Care Services, Second Edition	Kluwer Academic/Plenum Publishers	2001
		3.	Макси-Розено-Ласт, Роберт В. Волас и др	Јавно здравје и превентивна медицина		2011

1.	Наслов на наставниот предмет	КОНТРОЛА НА НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година/семестар	задолжителен	7.	Број на ЕКТС кредити	3
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Билјана Таушанова Наставата ја изведуваат следните членови на			

		Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика: Проф. д-р Драган Даниловски Проф. д-р Кристина Василевска Проф. д-р Билјана Таушанова Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска Проф. д-р Розалинда Исјановска Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска Виш. науч. сор. д-р Ирина Павловска
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Опис на епидемиолошката транзиција; 2. Опис на ризик - факторите за незаразни болести; 3. Опис на улогата на индивидуалните и општествените превентивни служби во контрола на незаразни болести; 4. Употреба на знаењата за епидемиологија на хронични болести при селекција на приоритетите во новото јавно здравје.	
11.	1. Превенција од хронични болести - примарна, секундарна, терцијарна 2. Фактори што влијаат врз ризично однесување - поединечно и во заедницата 3. Промовирање на здравјето и превенција на болести - општи и специфични мерки - образовно, правно и дејствување на заедницата 4. Бихевиористички фактори на ризик за кардиоваскуларни и други хронични болести а. Студијата Framingham б. MONICA в. CINDI 5. Бихевиористички фактори на ризик за СПБ-и, ХИВ, хепатит (А,Б,Ц), туберкулоза 6. Познавања, ставови и практики - нивната улога кај хроничните болести 7. Ефектите врз здравјето резултат на однесувањето и навиките, на пр., пушење, алкохол, физичка неактност, исхрана и злоупотреба на дрога 8. Здравствено образование како фактор за промовирање на здравјето 9. Методи за менување на односот кон здравјето - индивидуални и групни а. Задолжителни - законска обврска, на пр., обврската за користење сигурносен појас при возење кола б. Совети од страна на здравствените работници за време на болничкото лекување на пациентите в. Предавање-учење - на пр., групно опкружување - работно место, училиште, месни центри г. Користење на медиумите - новинари кои се занимаваат со здравствени проблеми и колумни за здравствено образование д. Намалување на ризикот - употреба на нови игли (кај зависници од дрога), достапност на кондомите 10. Заедници и институции за рехабилитација на зависниците од дроги 11. Планирање на интервенции а. Screening (активно откривање) на лица кај кои може да се делува превентивно- хипертензија, рак на грлото на матката, новороденчиња б. Исхрана и хронични болести - промена во диететските навики, појачана исхрана, додатоци (на пр. витамини) в. Заразни болести и хронични болести - на пр., ревматска треска и ревматско срцево заболување, инфекција со <i>Helicobacter pylori</i> и пептичен улкус	

	г. Кардиоваскуларни заболувања - срцев удар, коронарно срцево заболување, хипертензија д. Траума, насилство, повреда, самоубиство, убиство, злоупотреба, насилство и сексуална злоупотреба на жени и деца ѓ. Карцином - бели дробови, града, стомак, црниот дроб, грлото на матката, мочниот меур е. Шеќерна болест и компликации ж. Малигнен меланом			
12.	Методи на учење: Интерактивна настава (теоретска), вежби, семинарска работа			
13.	Вкупен расположив фонд на време	90 часа Кредити 3 x 30 часа за 1 кредит = 90 90 – 45 часови предавања, вежби и семинари = 45 часови домашно учење		
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања-теоретска настава	40 часови
		15.2	Вежби (лабораториски, клинички), семинари, тимска работа	Вежби 45 часови Семинар 5 часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	часови
		16.2	Самостојни задачи	часови
		16.3	Домашно учење	45 часови
17.	Начин на оценување		бодови	
	17.1	Завршен испит	Усмен дел	бодови мин - макс 15 - 25
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	бодови мин - макс 25 - 35
	17.3	Активно учество	Теоретска настава	бодови мин - макс 10 - 20
			Практична настава	бодови 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 59 бода	5 (пет) Ф
			од 60 до 68 бода	6 (шест) Е
			од 69 до 76 бода	7 (седум) Д
			од 77 до 84 бода	8 (осум) Ц
			од 85 до 92 бода	9 (девет) Б
			од 93 до 100 бода	10 (десет) А
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и семинарите и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма и да изработи power point презентација. Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.		
20.	Јазик на кој се изведува	Македонски		

	наставата					
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Даниловски Д.,Оровчанец Н.,Василевска К.,Таушанова Б.,Велиќ Стефановска В.,Исјановска Р.,Зафирова Ивановска Б., Здравковска М., Павловска И.	Биостатистика	Универзитет Св. Кирил и Методиј, Медицински факултет, Скопје Реиздание,2012.ISBN 978-608-4596-28-8.COBISS.MK-ID 92208650.	2012
		2.	Даниловски Д.,Оровчанец Н.,Василевска К.,Таушанова Б., Велиќ Стефановска В., Исјановска Р.,Зафирова Ивановска Б., Здравковска М.,Павловска И.	Општа епидемиологија	Универзитет Св. Кирил и Методиј, Медицински факултет, Скопје Реиздание,2012.ISBN 978-9989-2534-2-3. COBISS .MK-ID 70088970	2007
		3.	Даниловски Д.,Оровчанец Н., Василевска К.,Таушанова Б.,Велиќ Стефановска В.,Исјановска Р.,Зафирова Ивановска Б., Здравковска М.,Павловска И.	Специјална епидемиологија	Универзитет Св. Кирил и Методиј, Медицински факултет, Скопје Реиздание, 2009.ISBN 9989-2534-3-0.	2009
	5.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	Textbook The New Public Health: An Introduction for the 21 st Century.	San Diego: Academic Press, Chapter 5	2001	
		4.	Brownson R, Remington PL, Davis JR.	Chronic Disease Epidemiology and Control. Second Edition	American Public Health Association,	1998
22.2.	Дополнителна литература					

Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
1.	Роберт Х. Фриис, Томас А.Селерс	Епидемиологија за јавното здравје	Академски печат, Скопје	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	ИСХРАНА ВО ЈАВНО ЗДРАВЈЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Хигиена и здравствена екологија			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година/семестар	задолжителен	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Драган Ѓорѓев Наставата ја изведуваат и следните членови на Катедрата по хигиена и здравствена екологија: Вонр. Проф. д-р Гордана Ристовска Науч. сор. д-р Игор Спироски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на ова поглавје, студентот би требало да биде способен да: 1. Да го разбира значењето на болестите поврзани со небезбедна храна, причините и последиците по здравјето на луѓето и економското влијание; 2. Да ги разбира превентивните мерки и системи за безбедна храна на локално и глобално ниво; 3. Да ја опише поврзаноста на исхраната со болестите и здравјето; 4. Да го опише следењето и поддршката на добра исхрана на индивидуално и популациско ниво; 5. Да ги дефинира политиките поврзани со исхраната и нивната улога во заштитата на јавното здравје; 6. Да ја опише поврзаноста на исхраната со националниот и локалниот социо-економски развој.				

11.	- Безбедна храна - биолошки, физички и хемиски опасности во храната и болести поврзани со нив - прописи и политики кои ја регулираат безбедноста на храната на национално и интернационално ниво - Системи за контрола на безбедноста на храната од фарма до трпеза - Современи опасности и предизвици за сигурна храна - Наука за исхраната - Храна, макро и микронутриенси - Храната како извор на енергија - Градивни и заштитни материи во храната - Метаболна регулација и контрола - Карактеристики на нутритивниот внес и статус - Прикладна исхрана - Малнутриција - Препораки за исхрана на населението - Извори на податоци во врска со храната - Исхраната како ризик фактор за доминантните незаразни болести - Дебелина, јавноздравствени аспекти и ризици - Недостатокна макро и микронутриенси - Користење на додатоци во исхраната - Следење на исхрана на популации од интерес - Дизајнирање на студии на исхрана - Методи за испитување на ухранетост - Јавноздравствени интервенции преку исхрана - Збогатување на храна кај општа популација - Интервенции кај ранливи групи - Промовирање на здрава исхрана и здрав начин на живеење во текот на целиот живот - Современи трендови и ризици во врска со исхраната - Нутритивни профили - Рекламирање на храна на деца - Сол, шеќер, заситени масти и транс масни киселини - Фискални политики во исхраната		
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања; Практична настава: вежби и работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.		
13.	<table border="1"> <tr> <td>Вкупен расположив фонд на време</td> <td>120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120</td> </tr> </table>	Вкупен расположив фонд на време	120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120
Вкупен расположив фонд на време	120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120		

14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања-теоретска настава	40 часови		
		15.2	Вежби (лабораториски, клинички), семинари, тимска работа	Вежби 40 часови Семинар 10 часови		
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	5 часови		
		16.2	Самостојни задачи	5 часови		
		16.3	Домашно учење	20 часови		
17.	Начин на оценување			бодови		
	17.1	Завршен испит	Усмен дел	бодови	мин - макс	15 - 25
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	бодови	мин - макс	25 - 35
	17.3	Активно учество	Теоретска настава	бодови	мин - макс	10 - 20
Практична настава			бодови		10 - 20	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 59 бода		5 (пет) Ф		
		од 60 до 68 бода		6 (шест) Е		
		од 69 до 76 бода		7 (седум) Д		
		од 77 до 84 бода		8 (осум) Ц		
		од 85 до 92 бода		9 (девет) Б		
		од 93 до100 бода		10 (десет) А		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и семинарите и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма и да изработи презентација за презентирање. Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health, Third Edition (Поглавје 8)	Elsevier, Academic Press;	2014
	2.	Ѓорѓев Д, Кендровски В,	Хигиена на храна и исхрана	Медицински факултет,	2008	

			Ристовска Г, Димитровска З.		Републички завод за здравствена заштита	
		3.	Бибек Р, Ерен Б.	Основна микробиологија на храна	Арс Ламина	2012
		4.	Волас РВ и сор.	Јавно здравје и превентивна медицина	Табернакул	2011
		5.	DeBruyne LK, Pinna K.	Nutrition for health and healthcare, Sixth Edition	Cengage Learning	2016
		6.	Webster-Gandy W, Madden A, Holdsworth M.	Oxford Handbook of Nutrition and Dietetics	Oxford University Press	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	ФАМИЛИЈАРНИ И СПЕЦИЈАЛНИ ЗДРАВСТВЕНИ ПОТРЕБИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	ПОСТДИПЛОМСКИ СТУДИИ ПО ЈАВНО ЗДРАВЈЕ			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	ЦЕНТАР/ШКОЛА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ПРИ МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ Катедра за социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	втор			
6.	Академска година / семестар	Прва/втор сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Дончо Донеv, Институт за социјална медицина 50 Дивизија бр. 6, 1000 Скопје e-mail: dmdonev@gmail.com			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на ова поглавје студентите треба да бидат способни за: 1. Да се идентификуваат специфичните здравствени потреби на членовите на семејството во нивните различни стадиуми од животот; 2. Да се опише семејното здравје како дел од новото јавно здравје; 3. Да се формииулираат јавно здравствени стратегии за пристап кон овие прашања; 4. Да се идентификуваат јавно здравствените потреби на специјалните ризични групи во популацијата; 5. Да се формулираат областите на владината одговорност за редуцирање на товарот од болестите во овие области; 6. Да се развијат програми со кои владините и невладините организации ќе ги задоволат здравствените потреби на специјалните популациони групи.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Семејната единица во јавното здравје 2. Здравјето на жените и општествените прашања, на пр. кариера и домашните одговорности 3. Плодноста, планирањето на семејството и абортусот како јавно здравствени прашања 4. Здравјето на мајката - здравствена заштита при нормална и високо ризична бременост, планирање на интервалот меѓу бременостите 5. Превенирање на вродени дефекти од генетско, инфекциско, нутритивно или токсично потекло 6. Здравјето на новороденчето - редовна нега и фактори на ризик, на пр. витамин К, доење 7. Здравјето на доенче и мало дете - исхрана, имунизација, нега на детето				

	8. Раст и равој, на пр. ефектите од недостиг на железо, јод и витамини А и Д 9. Здравјето на деца од предучилишна возраст (1-5 години) 10. Здравјето на школски деца и адолесценти - следење, исхрана, сексуалност, стресови 11. Здравјето на возрасни, на пр. кардиоваскуларни болести, дијабетес, остеопороза, зошто мажите умираат порано од жените 12. Здравјето на стари лица, на пр. виталност и здрава исхрана, долгорочна нега, ризици и специјални потреби 13. Ментално здравје - товар од болеста, нега базирана на локалната заедница 14. Орално здравје - флуоридизација и примарна нега 15. Инвалидизирани лица - напр. физичка неспособност и рехабилитација; нарушувања на видот, нарушувања на слухот 16. Здравјето на хомосексуалците и лезбејките - предизвици, контраверзности 17. Катастрофи, војни и тероризам - подготовка, следење, интервенција 18. Здравствените потреби на специјални групи - раселени лица, мигрантска и бегалска популација, проститутки/лица вклучени во секс бизнисот, бездомници, затвореници				
12.	Методи на учење:				
13.	Вкупен расположив фонд на време				
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	часови	
		16.2.	Самостојни задачи	часови	
		16.3.	Домашно учење	часови	
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови			бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			бодови
	17.3.	Активност и учество			бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода		5 (пет) (F)
			од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)
			од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)
			од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)
			од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)
			од 93 до100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Редовност во следењето на наставата		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Анкетен прашалник за евалуација		
22.	Литература				
	22.1.	Задолжителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач

	1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health: An Introduction for the 21 st Century – Ch. 6-7	San Diego: Academic Press	2001, 2014
	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
22.2.	1.	Last JM, Wallace RB [eds].	Public Health and Preventive Medicine - 13 th Edition	Norwalk CT: Appleton Lange	1992
	2.	WHO	"Health 21", Health for all in the 21st century	WHO Regional Office for Europe	1999
	3.	Донев Д, Спасовски М, Тозија Ф, Косевска Е, уредници	Социјална медицина	Медицински факултет- Скопје	2013

1.	Наслов на наставниот предмет	ЗДРАВСТВЕНА ЕКОЛОГИЈА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Хигиена и здравствена екологија			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година/семестар	задолжителен	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Драган Ѓорѓев Наставата ја изведуваат и следните членови на Катедрата по хигиена и здравствена екологија: Проф. д-р Михаил Кочубовски Вонр. Проф. д-р Гордана Ристовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на ова поглавје, студентот би требало да биде способен да: 1. Да ги идентифицира и опише здравствено еколошките ризици и одреди програма за управување со нив 2. Да може да ја одреди оптовареноста со болести причинети од состојбите во животната средина 3. Да ја одреди улогата на магистерот по јавно здравје во интерсекторските политики за справување со здравствено-еколошките ризици				

11.	Содржина на програмата - Еколошко здравје – основни принципи - Модел на движечки сили - Здравствено еколошка експозиција, ризици и оптовареност со заболувања - Процена на здравствено еколошки ризици - методологија - Феномен на врв на леден брег - Извори на здравствено–еколошки податоци и нивно користење - Комуникација на ризиците - Загадување на амбиентниот и внатрешен воздух – процена на ризици и оптовареност со заболувања, утврдување политики и планови за превенција, користење податоци, комуникација на ризиците - Загадување на водите – процена на ризици и оптовареност со заболувања, утврдување политики и планови за превенција, користење податоци, комуникација на ризиците - Климатските промени и глобално здравје – модели за адаптација на различни нивои - Хемикалии современа контроверза здравствено–еколошки аспекти, индустриски жешки точки, токсичен отпад - Физички фактори во современиот екосистем – ризици - Управување со отпад, циркуларна економија - Урбана здравствена екологија – одржливи градови - Нееднаквости во здравствено еколошките ризици - Здравствено еколошки итности и хаварии од различно потекло			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања; Практична настава: вежби и работилници преку прикажување на видео филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120		
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања-теоретска настава	40 часови
		15.2	Вежби (лабораториски, клинички), семинари, тимска работа	Вежби 40 часови Семинар 10 часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	5 часови
		16.2	Самостојни задачи	5 часови
		16.3	Домашно учење	20 часови
17.	Начин на оценување бодови			
	17.1	Завршен испит	Усмен дел бодови	мин - макс 15 - 25
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови	мин - макс 25 - 35
	17.3	Активно учество	Теоретска настава бодови	мин - макс 10 - 20

		Практична настава	бодови	10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 59 бода	5 (пет)	Ф
		од 60 до 68 бода	6 (шест)	Е
		од 69 до 76 бода	7 (седум)	Д
		од 77 до 84 бода	8 (осум)	Ц
		од 85 до 92 бода	9 (девет)	Б
		од 93 до 100 бода	10 (десет)	А
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и семинарите и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма и да изработи презентација за презентирање. Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студентска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата		

22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health, Third Edition (Поглавје 8)	Elsevier, Academic Press;	2014
		2.	Ѓорѓев Д., Кендровски В., Ристовска Г.	Здравствена екологија	Медицински факултет, Републички завод за здравствена заштита	2008
		3.	Rayner G. and Tim Lang	Ecological Public Health	Routledge	2012
		4.	Волас РВ и сор.	Јавно здравје и превентивна медицина	Табернакул	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	МЕДИЦИНА НА ТРУДОТ
2.	Код	Задолжителен предмет
3.	Студиска програма	Академски магистерски студии по јавно здравје, II циклус
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Медицински факултет, Универзитет "Св. Кирил и Методиј"

		Катедра за медицина на трудот			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	II циклус			
6.	Академска година/семестар	III семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4 кредити
8.	Наставник	Проф. д-р Јованка Караџинска Бислимовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10	Цели на предметната програма Усвојување на основни јавно здравствени принципи: за препознавање, евалуација и контрола на здравствените ризици кај работниците во услови на професионална експозиција на специфични професионални штетности и опасности, за формулирање и евалуација на превентивни стратегии и спроведување на јавноздравствени интервенции за превенција и промоција на здравјето на работниците. Студентот ќе биде способен да ги примени стекнатите знаења за изведување на научно-истражувачка работа и изработка на научен труд од јавното здравје од оваа област.				
11	Содржина на предметната програма: – Вовед во медицина на трудот; принципи; специфични цели / задачи , обврски и ниво на акција-јавно-здравствени аспекти. – Медицина на труд- историја и развој, Legge's Axioms – Извори на податоци (административни, епидемиолошки, информатички) – Работно место и јавно-здравствени аспекти, workers' health approach, добра пракса за здравје на работа-национални и меѓународни стратешки документи (СЗО, МОТ, ЕУ) – Работна анамнеза, “sentinel health events”, клиничко и епидемиолошко следење и проценка. – Легислативни и регулативни аспекти, организација на службите за медицина на трудот – Економски аспекти на здравјето и работата (cost-benefit, cost-effectiveness) специфичен морбидитет и морталитет, апсентизам, презентизам – Проценка на ризик и управување со ризик (идентификација на хазард, евалуација на ризик, биолошки мониторинг , специфична професионална експозиција), евалуација на работното место – Дефиниција, класификација, механизми на дејствување на професионалните штетности и опасности (физички, хемиски, биолошки, психо-социјални), професионални заболувања, болести во врска со работата, повреди при работа – Рационален пристап во евалуацијата на здравствената состојба - индивидуално ниво и ниво на група, клинички и епидемиолошки принципи. – Специфични case studies од интерес за јавното здравје - бучава, вибрации, јонизирачко и нејонизирачко зрачење, жива, олово, азбест, пестициди; професионална астма, професионални дерматози, пневмокониози. – Нов предизвик во медицината на трудот - професионален канцер, психо-социјален стрес, репродуктивни ефекти, биолошки ноксис, ергономски аспекти на работното место				

	– Глобализација и влијание на здравјето на работниците, трансфер на технологии. – Детски труд и работа на деца: стари-нови прашања. – Превентивна стратегија на работното место (примарно, секундарно и терцијарно ниво). – Унапредување на здравјето на работното место, начин на живот (детерминанти, фактори, проценка).			
12	Методи на учење: Теоретска настава: Интерактивни предавања Практична настава: вежби, есеј, семинарска работа, постер презентации Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес			
13	Вкупен расположив фонд на време		120 часови	
14	Распределба на расположивото време			
15	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања-теоретска настава	20 часови
		15.2.	Вежби, Семинари	40 часови
16	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	40 часови
17	Начин на оценување			бодови
	17.1	Семинарска работа/проект	15-25 бодови	
	17.2	Завршен усен испит	35-45 бодови	
	17.3	Активно учество	10-30 бодови	
18	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 59 бода	5 (пет) F
			од 60 до 68 бода	6 (шест) E
			од 69 до 76 бода	7 (седум) D
			од 77 до 84 бода	8 (осум) C
			од 85 до 92 бода	9 (девет) B
			од 93 до 100 бода	10 (десет) A
19	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Редовна посета на теоретската и практичната настава и семинарите. За да пристапи на завршниот испит студентот треба да изработи есеј и семинарски труд на зададена тема во писмена форма. Оценката се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот од бодовите од сите активности и завршниот испит.		
20	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик (по потреба и англиски јазик)		
21	Метод на следење на квалитетот на наставата	Анонимна студентска евалуација за предметот, наставникот и соработниците кои учествуваат во наставата.		
22	Литература			
	22.1.	Задолжителна литература		

		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Караџинска-Бислимовска Ј, Минов Ј, Ристеска-Куч С, Мијаќоски Д, Столески С	Медицина на трудот	УКИМ Скопје	2011
		2.	Tulchinsky T, Varavikova E.	The New Public Health	Academic Press, San Diego, 3rd Edition	2014
		3.				
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Rom WN (ed.)	Environmental and Occupational Health (4 th ed.)	Lippincot & Williams, Boston	2007
		2.	https://www.cdc.gov/niosh/twh/essentials.html	The Essential Elements of Effective Workplace Programs and Policies for Improving Worker Health and Wellbeing	CDC, National Institute for Occupational Safety and Health , Bethesda, USA	2010

Листа на изборни предмети со одговорни наставници

КАТЕДРА ПО СОЦИЈАЛНА МЕДИЦИНА	
Предмет	Одговорен наставник
Планирање и програмирање на здравствената заштита	Проф. д-р Дончо Донев
Здравјето и здравствената заштита на старите лица	Проф. д-р Дончо Донев
Total Quality Management во јавното здравје	Проф. д-р Моме Спасовски
Право и јавно здравје	Проф. д-р Моме Спасовски
Истражување на повреди и насилство и промоција на безбедност	Проф. д-р Фимка Тозија
Планирање за здравје - стратешка анализа и планирање во јавното здравје	Проф. д-р Фимка Тозија
Културолошки и структурни компетенции на здравствените професионалци	Проф. д-р Елена Косевска

КАТЕДРА ПО ЕПИДЕМИОЛОГИЈА СО БИОСТАТИСТИКА И МЕДИЦИНСКА ИНФОРМАТИКА	
Релевантен епидемиолошки софтвер	Проф. д-р Драган Даниловски
Епидемиологијата и здравствениот менаџмент (менаџерска епидемиологија)	Проф. д-р Драган Даниловски
Епидемиологија на животна средина	Проф. д-р Розалинда Исјановска
Епидемиолошкиот придонес во улогата на школите за јавно здравје во едукацијата за заразната жолтица	Проф. д-р Розалинда Исјановска
Животна филозофија во епидемиологијата на хроничните заболувања - интердисциплинарен приод	Проф. д-р Билјана Таушанова
Туберкулоза - епидемиолошки и јавно- здравствен пристап	Проф. д-р Билјана Таушанова
Болестите на зависност предизвик за јавното здравје	Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска
Современи епидемиолошки истражувања	Проф. д-р Весна Велиќ Стефановска
Апликативна вредност на епидемиолошките и статистички методи во решавање на јавно- здравствените аспекти на проблемите поврзани со здравјето	Проф. д-р Бети Зафирова- Ивановска
Епидемиолошкиот метод во процена на ефикасноста на превенирањето на заразните и хроничните незаразни болести	Проф. д-р Бети Зафирова- Ивановска

КАТЕДРА ПО ХИГИЕНА	
Новото еколошко здравје	Проф. д-р Драган Ѓорѓев

Основи на проценката на влијанието на животната средина врз здравјето	Проф. д-р Михаил Кочубовски
Јавно здравје во услови на итности и катастрофи	Проф. д-р Михаил Кочубовски

КАТЕДРА ПО МЕДИЦИНА НА ТРУДОТ	
Медицина на трудот и здравствените работници	Проф. д-р Јованка Карацинска Бислимовска
Ергономија и работно место	Проф. д-р Јованка Карацинска Бислимовска
Јавно здравствени аспекти на изложеноста на јонизирачко и нејонизирачко зрачење	Проф. д-р Елисавета Стикова
Болести на белите дробови поврзани со професионалната експозиција - јавноздравствен проблем	Проф. д-р Јордан Минов
Болести во врска со работата - јавноздравствен проблем	Проф. д-р Јордан Минов

Програми на изборни предмети

1.	Наслов на наставниот предмет	ПЛАНИРАЊЕ И ПРОГРАМИРАЊЕ НА ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА И СТРАТЕШКО ПЛАНИРАЊЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	ПОСТДИПЛОМСКИ СТУДИИ ПО ЈАВНО ЗДРАВЈЕ			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	ЦЕНТАР/ШКОЛА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ПРИ МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ Катедра за социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	втор			
6.	Академска година / семестар	Прва/втор сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Дончо Донеv, Институт за социјална медицина 50 Дивизија бр. 6, 1000 Скопје e-mail: dmdonev@gmail.com			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на ова поглавје студентите треба да бидат способни за: 1. Запознавање со процесот на планирање и програмирање на здравствената заштита и развојот на здравствената служба на различни нивоа на планирање и различни временски периоди; 2. Запознавање со индикаторите и методологијата за проценка на здравствената состојба на населението; 3. Запознавање со принципите и критериумите за одредување приоритети во здравствената заштита 4. Фазите во процесот/ циклусот на планирање и програмирање на здравствената заштита; 5. Принципи и видови на стратешко планирање.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Меѓузависност на здравствениот и социјално-економскиот развој, политика и стратегија на здравствениот развој; 2. Меѓународна политика и стратегија на здравствениот развој, концепт на примарната здравствена заштита и Стратегијата на СЗО "Здравје за сите"; 3. Социјално-медицинска пропедевтика и дијагностика - поим и цел на мерењето на здравствената состојба на населението и извори на податоци; 4. Здравствени индикатори и нивна класификација; 5. Индикатори поврзани со населението; 6. Индикатори за состојбите во животната средина; 7. Социјално-економски индикатори и индикатори на здравствената политика; 8. Индикатори на развиеноста и активноста на здравствената служба и обезбеденоста на населението со одделни видови здравствени услуги; 9. Индикаторите за оценка, контрола и унапредување на квалитетот на здравствената заштита; 10. Значење, специфичности и принципи на планирањето на здравствената заштита 11. Видови на планови за здравствена заштита според времето за кое се планира и според нивото на планирање 12. Фази во процесот на планирање на здравствената заштита; 13. Дефинирање на приоритети и избор на алтернативни решенија и стратешки цели; 14. Развој и донесување на планот со формулација на здравствената стратегија; 15. Детално програмирање на ниво на локална заедница; Имплементација, мониторинг и евалуација на остварувањето на планот;				

	Принципи и видови на стратешко планирање.					
12.	Методи на учење:					
13.	Вкупен расположив фонд на време					
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови		
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	15 часови		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	часови		
		16.2.	Самостојни задачи	часови		
		16.3.	Домашно учење	часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови			бодови	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			бодови	
	17.3.	Активност и учество			бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода		5 (пет) (F)	
			од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)	
			од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)	
			од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)	
			од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)	
			од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Редовност во следењето на наставата			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата					
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health: An Introduction for the 21 st Century	San Diego: Academic Press	2001, 2014
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	The World Bank	World Development Report: Investing in Health.	The World Bank	1993
		2.	WHO	Health for All - List of Statistical Indicators	WHO Regional Office for Europe, Copenhagen	1997
		3.	Донев Д, Спасовски М, Тозија Ф, Косевска Е.	Социјална медицина	Медицински факултет-Скопје	2013

			уредници			
--	--	--	----------	--	--	--

1.	Наслов на наставниот предмет	ЗДРАВЈЕТО И ЗДРАВСТВЕНАТА ЗАШТИТА НА СТАРИТЕ ЛИЦА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	ПОСТДИПЛОМСКИ СТУДИИ ПО ЈАВНО ЗДРАВЈЕ			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	ЦЕНТАР/ШКОЛА ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ПРИ МЕДИЦИНСКИОТ ФАКУЛТЕТ ВО СКОПЈЕ Катедра за социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	втор			
6.	Академска година / семестар	Втора/ трет сем.	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Дончо Донеv, Институт за социјална медицина 50 Дивизија бр. 6, 1000 Скопје e-mail: dmdonev@gmail.com			
9.	Предуслови за запишување на предметот				
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на ова поглавје студентите треба да бидат способни за: 1. Запознавање со демографските и психолошки аспекти на стареењето, физиологијата и патологијата на стареењето и староста; 2. Специфичности на здравствената состојба и најважни групи проблеми поврзани со староста и стареењето: медицински, социјални, правни, морални и економски; 3. Организација на здравствената заштита на старите лица (превенција, скрининг, лекување и третман на болестите во староста), институционална и вонинституционална заштита, патронажа, домашно лекување и нега.				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Физиологија и патофизиологија на стареењето 2. Теории за стареењето 3. Стареење на популацијата и демографски аспекти на стареењето 4. Фактори кои дејствуваат на стареењето 5. Специфичности на здравствената состојба на старите лица 6. Методи за оценување на функционалните способности кај старите лица 7. Психосоцијални ризици во староста 8. Нивоа на здравствена заштита на старите лица 9. Самопомош и самозаштита на старите лица 10. Ментално здравје, интелектуални способности и активност на старите лица 11. Ризични фактори поврзани со стилот на живеење на старите лица 12. Скрининг во предгеријатријата и геријатријата 13. Стареење, умирање и смрт 14. Хроничните болести и здравствените потреби на старите лица 15. Вонболничка здравствена заштита на старите лица 16. Домашно лекување, нега и помош на старите лица 17. Болничко лекување и рехабилитација на старите лица 18. Ставови на Заедницата кон стареењето и староста 19. Здравствена и социјална заштита на старите лица во општината 20. Клубови за старите лица и домови за сместување на старите лица 21. Стареењето во меѓународните документи				
12.	Методи на учење:				

13.	Вкупен расположив фонд на време					
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		30 часови	
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		15 часови	
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		часови	
		16.2.	Самостојни задачи		часови	
		16.3.	Домашно учење		часови	
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови			бодови	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)			бодови	
	17.3.	Активност и учество			бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода		5 (пет) (F)	
			од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)	
			од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)	
			од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)	
			од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)	
			од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Редовност во следењето на наставата			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата					
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health: An Introduction for the 21 st Century	San Diego: Academic Press	2001, 2014
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Медицински факултет-Скопје и Македонско лекарско друштво	Едукативен симпозиум за геријатрија, Скопје, 14-15.12.2000, Зборник на трудови "Геријатрија-Одбрани поглавја"	The World Bank	2001
		2.	WHO	Active Ageing - A Policy Framework. Second UN World Assembly on Ageing, Madrid, Spain	WHO Regional Office for Europe, Copenhagen	2002
3.		Донев Д, Спасовски	Социјална медицина	Медицински	2013	

		М, Тозија Ф, Косевска Е, уредници		факултет- Скопје	
--	--	---	--	---------------------	--

1.	Наслов на наставниот предмет	МЕНАЏМЕНТ ЗА КВАЛИТЕТ НА ЗДРАВСТВЕНИ УСЛУГИ (TQM) ВО ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Изборен, III семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Моме Спасовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Изготвување на листа од јавноздравствени проблеми поврзани со полето на работа 2. Поставување на проблемот (problem statement) и целите за подобрување на состојбите (improvement target) 3. Изготвување на листа на причини за настанок на проблемот 4. Можни мерки за редукција или елиминација на причините 5. Планирање за мерење на тоа колку добро проблемот е решен 6.Планирање за одржување на напредокот				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Причина за подобрување на состојбите -Brainstorming (листа на идеи за приоритетни јавноздравствени проблеми) -Гласање -Критериуми за одредување на приоритет - Постапки за одредување на причините за избор на соодветниот приоритетен јавноздравствен проблем (шематски приказ - Flowchart) 2. Сегашна состојба -Алатки: табела (checksheet), графикони (bar chart), Pareto chart 3. Анализа -Развивање на "Причина-Ефект" дијаграм (Рибина коска - Fishbone) - Методи за потврдување на вистинските причини за јавноздравствениот проблем 4. Мерки со мерливи вредности -Развивање на таблица (Countermeasures Matrix) - Cost-Benefit Analysis Барииери и предности -Изработка на детален план (кој, што, кога) Резултати Алатки: - компарација(споредба) на состојбите пред и по мерките -приказ на податоците со табели, дијаграми, Pareto Chart Стандардизација -Воведување на мерките во редовната работа на здравствените работници во процесот на здравствената заштита -Формирање на мониторинг систем -Подготовка на упатства -Едукација на вработените - Повторување на успехот во други подрачја				

	Идни планови -Лекции научени од спроведениот проект		
12.	Методи на учење: Теоретска настава: предавања, интерактивна настава, групна работа, прикажување на филмови од областа Практична настава: семинари, вежби со калкулации и анализа на податоцидемонстрација, компјутерска симулација Индивидуална работа: дискусии, евалуација на научна литература, консултации, консултации по сегменти од интерес, есеи, семинарска работа		
13.	Вкупен расположив фонд на време	Теоретска настава: 90 часа - 3 кредит Практична настава: 15 часа – 0,5 кредити Индивидуална работа: 15 часа – 0,5 кредити	
14.	Распределба на расположивото време		
15.	Форми на наставните активности	Вид на активност	Часови
		Теоретска настава	90
		Семинари	15
		Индивидуална работа	15
		ВКУПНО	120
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи
		16.2.	Самостојни задачи
		16.3.	Домашно учење
17.	Начин на оценување		
	17.1.	Тестови	Усмен дел бодови мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови мин - макс 25 - 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава бодови мин - макс Практична настава бодови 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода	5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода	6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски	

21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата
22.	Литература Tulchinsky TH, Varavikova EA. The New Public Health: An Introduction for the 21st Century. San Diego: Academic Press, 2001 Tulchinsky TH, Varavikova EA. The New Public Health: Third Edition. San Diego: Academic Press, 2014 Garcia,A., Filer,C., Brumble,L..Orientation for Patient Flow Analysis-Training Guide, Bureau of Clinical and Nutrition Services,Texas Department of Health, WIC,1999 The Sustainable Management Development Program Office of Global Health. Teaching TQM & Supervising Successful TQM Applied Learning Projects. U.S. Centers for Disease Control and Prevention,Georgia,2004. U.S. Centers for Disease Control and Prevention: Introduction to Total Quality Management, course in Management for International Public Health-Workbook. U.S. Centers for Disease Control and Prevention,Georgia,2004. U.S. Centers for Disease Control and Prevention: Croatia-1st Cycle of Total Quality Management Training. SMDP News, CDC, 2004. 5. http://www.cdc.gov/reDroductivehealth/PFAsupport/WINPFA/PFADDataEntryManual404.pdf - for windows version	

1.	Наслов на наставниот предмет	ПРАВО И ЈАВНО ЗДРАВЈЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Изборен, II семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	2
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Моме Спасовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Дефинирање на јавно - здравствените функции во различни нивоа на управа; 2. Дефинирање на методите, што се на располагање на владините организации за работа со јавно-здравствените одговорности и активности; 3. Употреба на принципите на новото јавно здравје во активностите од федерално (национално), државно (регионално) и локално ниво на управа; 4. Разбирање на системот за здравствена заштита на Р. Македонија (легислатива, администрирање, обезбедување на здравствена заштита и акредитација 5. Здравствена политика и јавното здравје (влијание на глобализација и преглед на легислативи Унапредување на здравјето и легислативни аспекти Биоетички и медицинско-правни апсекти на јавно-здравствени приоритети				

11.	Содржина на предметната програма: 1. Јавни служби во РМ 2. Систем на здравствена заштита 3. Акредитација на здравствени устнови 4. Здравствена политика 5. Здравствени стратегии и национални програми 6. Социоекономски детерминати на здравје 7. Процена на здравствен статус на население 8. Легислативни аспекти на унапредување н здравјето 9. Организација, легислкатива и конвенции во биоетички и јавно здравствени приоритети 10. Актуелнио проблеми и предизвици на јавното здравје				
12.	Методи на учење: Теоретска настава: предавања, интерактивна настава, групна работа, прикажување на филмови од областа Практична настава: семинари, вежби со калкулации и анализа на податоци, демонстрација, компјутерска симулација, Индивидуална работа: дискусии, евалуација на научна литература, консултации, консултации по сementи од интерес, есеи, семинарска работа				
13.	Вкупен расположив фонд на време		Теоретска настава: 30 часа - 1 кредит Практична настава: 15 часа - 0,5 кредити Индивидуална работа: 15 часа – 0,5 кредити		
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности		Вид на активност		Часови
Теоретска настава			30		
Семинари			15		
Индивидуална работа			15		
ВКУПНО			60		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		
16.2.		Самостојни задачи			
16.3.		Домашно учење			
17.	Начин на оценување				
	17.1.	Тестови	Усмен дел	бодови	мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	бодови	мин - макс 25 - 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава	бодови	мин - макс 10 - 20
			Практична настава	бодови	10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода		5 (пет) (F)
од 60 до 68 бода			6 (шест) (E)		

		од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата	
22.	Литература Tulchinsky TH, Varavikova EA. <i>The New Public Health: An Introduction for the 21st Century</i> . San Diego: Academic Press, 2001, Tulchinsky TH, Varavikova EA. <i>The New Public Health: Third Edition</i> . San Diego: Academic Press, 2014, Давитковски и сор. Право и јавно здравје. Скопје, Правен факултет, 2009		

1.	Наслов на наставниот предмет	КОНТРОЛА И ПРЕВЕНЦИЈА НА ПОВРЕДИ И НАСИЛСТВО - ИСТРАЖУВАЊЕ И ПРОМОЦИЈА НА БЕЗБЕДНОСТ			
2.	Код	Изборен предмет			
3.	Студиска програма	Магистерски студии по јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ Медицински факултет – Скопје Катедра за Социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва/втора	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Фимка Тозија			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на овој курс студентот ќе го продлабочи знаењето за повредите и насилството како јавно здравствен проблем и ќе може подобро да: 1. примени основни принципи за превенција на повреди и насилство 2. ги оцени предностите и слабостите на расположивите податоци за повредите и да придонесе за дизајнирање ефективен систем за следење повреди 3. врши етиолошко истражување на повредите особено на социо-економските и родовите разлики				

	4. придонесе за развој на интервенции за промоција на безбедност особено за превенција на насилство и сообраќаен трауматизам 5. евалуира интервентни програми			
11.	Содржина на предметната програма: 1. Повреди и насилство како јавно здравствен проблем 2. Повреди и насилство - дефиниции, основни принципи, методи и концепти во анализата на ризик факторите 3. Основни принципи на истражување на повреди и насилство 4. Оптовареност со повреди и насилство 5. Следење повреди 6. Методи на собирање податоци и анализа на податоците, класификација на повреди, различни видови регистри за повреди, и инструменти на истражување 7. Контрола и превенција на повреди, насилство и онеспособеност и промоција на безбедност – основни принципи и добри практики 8. Стратегии и интервенции за безбедност 9. Евалуација на интервенциите за безбедност 10. Методи за економска евалуација во превенција на повреди и насилство и промоцијата на безбедност 11. Етички прашања во промоцијата на безбедност 12. Национална легислатива и регулатива за повреди и насилство 13. WHO Safe Community network, Светски ден на здравјето 2004 - безбедност во сообраќајот и “Визија Нула”			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: предавања, интерактивна настава, групна работа, прикажување на филмови од областа Практична настава: семинари, вежби со калкулации и анализа на податоци, демонстрација, компјутерска симулација и интернет Индивидуална работа: дискусии, евалуација на научна литература, консултации, консултации по сегменти од интерес, есеи, семинарска работа, проектна задача.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		4 кредити x 30 часа: 2 кредити настава, 2 кредити индивидуална работа	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања-теоретска настава	30 часови
		15.2.	Семинари, вежби, групна - тимска работа	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	20 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	40 бодови	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (	40 бодови	

		презентација: писмена и усна)			
	17.3.	Активност и учество	20 бодови		
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)	
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)	
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)	
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)	
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)	
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Студентот е задолжен активно да ги следи сите предвидени активности со коишто освојува бодови како дел од завршното оценување. Студентот ќе учествува во изготвување план на истражување, анализа на податоци, пишување извештај и презентација на проект во јавен семинар. Следењето и активното учество во наставата е задолжително Самостојно изготвување на семинарски теми нивно презентирање и дебатирање е задолжително.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Континуирана евалуација за предметот и изведувањето на наставата			
22.	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Laflamme L, Svanstrom L., Schelp L.	Safety promotion research – A Public Health Approach to Accident and Injury Prevention.	Karolinska Institute	2000
	2.	Peden M, Scurfield R, Sleet D, Mohan D, Hyder AA, Jarawan E, Mather C.	World Report on road traffic injury prevention.	WHO, Geneva	2004
	3.	Krug EG, Daniberg LI, Mercy JA, Zwi AB, Lozano R.	World Report on Violence and health.	WHO, Geneva	2002
	4.	Tozija F. Butchart A.	Violence a global public health problem and universal challenge. In: Forum for Public Health in Southeastern Europe. A Handbook for Teachers, Researchers and Health Professionals (2nd edition). Volume I	Jacobs Verlag	2013

				Health: Systems – Lifestyle – Policies. Editors: Burazeri G., Zaletel Kragelj Lj		
		5.	WHO	TEACH VIP 2	WHO, Geneva	2012
		6.	WHO	Global status report on road safety 2013: Supporting a decade of action	WHO, Geneva	2013
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Tozija F., Butchart A.	Interpersonal Violence and Public Health. In: Georgieva L, Burazeri G. Eds. Health Determinants in the Scope of New Public Health	Hans Jacobs Publishing Company	2005
		2.	Tozija F., Gjorgjev D, Cichevalieva S.	Report Violence and health in Macedonia and guide for prevention.	Ministry of Health. Skopje	2006
		3.	Tozija F., Nikovska'Gudeva D., GjorgjevD.	Community Injury Survey.	Republic Institute for Health Protection. Skopje	2008
		4.	WHO	Health 2020: the European policy for health and well-being	WHO	2012

1.	Наслов на наставниот предмет	ПЛАНИРАЊЕ ЗА ЗДРАВЈЕ - СТРАТЕШКА АНАЛИЗА И ПЛАНИРАЊЕ ВО ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ			
2.	Код	Изборен предмет			
3.	Студиска програма	Магистерски студии по јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ Медицински факултет – Скопје Катедра за Социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Прва/втора	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Одговорен наставник: Проф. д-р Фимка Тозија			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на овој предмет, студентот ќе го продлабочи знаењето од областа на стратешко планирање во здравството и би требало да биде способен да: 1. го разбере циклусот на манаџмент и процесот на планирање во јавното здравје 2. дефинира јавно здравствен проблем и одреди приоритети за јавно-здравствена интервенција 3. врши анализа на здравствен проблем и има поголема креативност и иновација за решавање проблем - процес базиран на докази 4. одбере и имплементира соодветна ефективна интервентна стратегија базирана на докази 5. врши мониторинг и евалуација на имплементацијата на интервентната стратегија				

	6. примени знаења и вештини од јавно здравствен менаџмент во процесот на донесување одлуки базиран на докази			
11.	Содржина на предметната програма: 1. Вовед во циклусот на менаџмент и шест чекорниот процес на планирање 2. Партиципативно планирање и градење консензус 3. Систем за одредување основни приоритети и вовед во PEARL 4. Одредување глобални цели и дефинирање здравствен проблем 5. Анализа на здравствен проблем: детерминанти, директни и индиректни контрибутивни фактори 6. Формулирање цели на: исход, влијание, процес 7. Одбирање правец на интервенција - Стратегии кои се успешни = базирано на докази 8. Дизајн на Стратегија за интервенција 9. Развивање работен план и програмски буџет 10. Планирање на мониторинг и евалуација 11. Супервизија и прилагодување на Стратегијата 12. Анализа на силите 13. Стратешки комуникации 14. Лидерство 15. Водење на промена кон резултати 16. Промоција и комуникации			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: предавања, интерактивна настава, групна работа, прикажување на филмови од областа и посета на терен – работа во заедницата. Практична настава: семинари, интернет и посета на терен – работа во заедницата Индивидуална работа: дискусии, семинарска работа, проектна задача. Секој студент ќе учествува и придонесе во развивањето здравствен план и стратегија на заедницата.			
13.	Вкупен расположив фонд на време	120 часа		
14.	Распределба на расположивото време	4 Кредити x 30 часа, 2 кредити настава, 2 кредити индивидуална работа		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Семинари, вежби, групна- тимска работа	30 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	30 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	20 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		40 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		40 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)

		од 69 до76 бода	7 (седум) (D)		
		од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)		
		од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)		
		од 93 x 100 бода	10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Студентот е задолжен активно да ги следи и заврши сите предвидени активности со коишто освојува бодови како дел од завршното оценување. Студентот ќе учествува во изготвување план на истражување, анализа на податоци, пишување извештај и презентација на проект во јавен семинар. Следењето и активното учество во наставата е задолжително Самостојно изготвување на семинарски теми нивно презентирање и дебатирање е задолжително.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Континуирана евалуација за предметот и изведувањето на наставата			
22.	Литература				
	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
22.1.	1.	Mellison M. et al.	Healthy Plan-it: A Tool for Planning and Managing Public Health Programs	Centers for Disease Control	2005
	2.	Detels R., Beaglehole R., Lansang MA., Gulliford M.	Oxford Textbook of public health (5 th edition)	Oxford University Press	2009
	3.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health. Third Edition	Elsevier, Academic Press	2014
	4.	Донев Д., Спасовски М., Тозија Ф., Косевска Е.	Социјална медицина	УКИМ Медицински факултет Скопје	2013
	5.	Tozija F. , Gjorgjev D., Gudeva Nikovska D.	Strengthening public health services: evaluation of essential public health operations. In: Editors: G. Burazeri, Lj. Zaletel Kragelj. Forum for Public Health in Southeastern Europe. A Handbook for Teachers, Researchers and Health Professionals	Jacobs Verlag Publishing Company	2013

				(2nd edition) Volume II. Health Investigation: Analysis – Planning – Evaluation.		
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Pencheon D., Guest C., Melzer D., Gray Muir JA.	Oxford Handbook of Public Health Practice..	Oxford University Press	2006
		2.	Макси-Розено-Ласт, Роберт В. Волас и др.	Јавно здравје и превентивна медицина	Табернакул	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	КУЛТУРОЛОШКИ И СТРУКТУРНИ КОМПЕТЕНЦИИ НА ЗДРАВСТВЕНИТЕ ПРОФЕСИОНАЛЦИ			
2.	Код	Изборен			
3.	Студиска програма	Јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Катедра по социјална медицина			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	По избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Елена Косевска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	/			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Да се зајакнат културолошките и структурните компетенции на здравствените професионалци за надминување на влијанието на социо-економските фактори при здравствената заштита на пациентите со посебен фокус на маргинализираните групи.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: - Наративна медицина, наративна етика и техника-поими (односите здравствен работник-пациент, во секојдневната клиничка пракса); - Културолошки компетенции -дефиниција, важноста на културолошките разлики во медицински контекст (културна идентификација, јазични бариери, метод на комуникација итн.), интеркултурно образование; - Структурни компетенции (поим за “структурна ранливост“, извори и ефекти од социо-економската нееднаквост); - Поимот еднаквост и неговите претпоставки: формална и суштинска равноправност меѓу различните социјални групи и намалување на здравствените разлики; - Респектирање на човековите права за живот, здравје, приватност, фамилијарен живот и рамноправност.				

	Практична настава: • презентација на случаи од клиничката пракса; • организирање на отворена дискусија во мали групи на зададена тема; • игра на улога според зададено сценарио; • вежбање на техники за слушање, пишување, комуникација, интерпретација, набљудување Индивидуална работа • Евалуација на научна литература • Консултации Семинарска работа: Пишување на есеј на зададена тема			
12.	Методи на учење: Интерактивна настава, предавања (теоретска), вежби, прикажување на филмови од областа, семинарска работа			
13.	Вкупен расположив фонд на време		56 часови	
14.	Распределба на расположивото време		4 кредити x 14 часа: 2 кредити настава, 1 кредит практична настава, 1 кредит индивидуална работа	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	28 часови
		15.2.	Вежби, тимска работа	14 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Индивидуална работа	14 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		60 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		20 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)
		од 93 до100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		За да добие потпис студентот, потребно е да ја посетува теоретската, практичната настава и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да подготви семинарски труд, а потоа пристапува на завршен испит. Оценката за предметот се формира според сите активности: учество на наставата, вежбите, семинарската тема и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски, а англиски за странски студенти	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Студентот е задолжен активно да ги следи сите предвидени активности со коишто освојува бодови како дел од завршното оценување. Следењето на наставата е задолжително. Самостојно изготвување на семинарски теми, нивно	

		презентирање и дебатирање е задолжително.				
22.	Литература					
22.1.	Задолжителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.	Tulchinsky TH, Varavikova EA.	The New Public Health, Third Edition	Elsevier, Academic Press, San Diego	2014	
	2.	Rita Charon	Principles and Practice of Narrative Medicine	Oxford University Press	2017	
	3.	Seth M. Holmes, Kelly R. Knight	Structural competency	PH 290 – Spring 2015, http://bit.ly/holmes_officehours	2015	
	4.	Astarastoe V., Gavrilovici C., Vicol M., Dezideriu G.	Ethics and non-discrimination of vulnerable groups in the health system	University of Medicine and Pharmacy, Bucharest	2011	
22.2.	Дополнителна литература					
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година	
	1.	Jonathan M. Metzl a,*, Helena Hansen b,c	Structural competency: Theorizing a new medical engagement with stigma and inequality	Social Science & Medicine	2013	
	2.	Castaneda Heide., Holmes Seth M, Madrigal DS., DeTrinidad Young Maria-Elena, Beyeler Naomi, Quesada James	Immigration as a Social Determinant of Health	Annu. Rev. Public Health 2015.36:375-392.	2015	
	3.	Quesada J., Holmes SM, Sue K., Bourgois Ph.,	Re-invigorating the social history: "Structural vulnerability" as a tool for promoting structural competence in health care.	Academic Medicine Structural Vulnerability Manuscript: 1-17	2015	

1.	Наслов на наставниот предмет	РЕЛЕВАНТЕН ЕПИДЕМИОЛОШКИ СОФТВЕР
2.	Код	
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје
4.	Организатор на студиската програма	УКИМ-Медицински факултет

	(единица, односно институт, катедра, оддел)	Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	По избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Драган Даниловски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Да ги објасни основните поими и концепти на примената на епидемиолошкиот софтвер во научноистражувачката работа; 2. Да ги примени одделните видови епидемиолошки софтвер во разрешување на специфични епидемиолошки проблеми				
11.	Содржина на предметната програма (линкови): • ActivEpi – Колекција на алатки за учење на епидемиологија • Birtha – vitalen software за анализирање на податоци од наталитетот • Cancer Surveillance On-line – обезбедува статистички податоци за ракот во Канада • CDC Wonder – Јавноздравствен информатички систем • Cluster – кажува дали еден кластер претставува случаен феномен • Cytel – епидемиолошки сметачки софтвер • DoEpi – учи епидемиологија и Epi Info • EpiCalc 2000 – статистички калкулатор за нетабелирани податоци • EpiData – внесување на податоци и документирање на податоци • EpiGram – креирање на дијаграми на социјални мрежи • Epigram – Vitalnet software за анализирање на морталитетни податоци • Epi Info – направи прашалник, внеси податоци, анализирај податоци • Epi Info PD – верзија на EpiInfo • EpiMeta – спроведи мета-анализа • Epimonitor.net – водич за објавување на епидемиолошки извештаи и извори • Episurv – Генератор на епидемиолошки апликации • EpiTools – R – пакет за епидемиолошки калкулации и графикони • EpiWorld – дебатна група • FP Advisor – помага при истражување на алиментарни епидемии • Georgia OASIS – Пристап до здравствените податоци на државата Џорџија, САД • GeoViz – визуелизација на географските податоци • GeoDa – анализа на просторните податоци • Life Table Analysis System – морталитетни студии на кохортни според професија • MapWindow – MapWindow GIS Open Source Software • MassCHIP – здравствени информатички профил на територијата на Масачусетс • MassHEIS – Massachusetts Health and Environment Information Study • MedTrend – Vitalnet software за анализа на податоците за отпусти од болница • Missouri MICA – Информации за државата Мисури за процена на заедницата • MyEpi.Info • MIX- учење на мета-анализа, предавање и експлорација • NetEpi – алатки на база на отворени извори на податоци за епидемиологија и јавно здравје • Ohio Dept of Health Information Warehouse – Ohio Vital Statistics data				

	• Oncogram – Vitalnet software platform for Electronic Data Capture • OpenEpi – Online епидемиолошки и статистички калкулатор • OpenSource GIS – Index of open source GIS projects • PEPI – компјутерски програми за епидемиолошка анализа • PopTrend – Vitalnet Software за анализа на популациони податоци • PregData – Vitalnet Software за анализа на податоци во врска со бременоста • Public Health Associate – гради диференцијално дијагностички листи за инфективните болести • SampleLQ – калкулатор за план за избор на примерок на многу анкети на база на примерок во врска со обезбедување на квалитет • SampleRate – калкулатор на големината на примерокот • SampleXS – калкулатор на големината на примерокот за трансверзални студии (cross-sectional surveys) • Sampsizе – алатка за пресметување на големина на примерокот за анкетни истражувања • SaTScan – бесплатен софтвер за анализа на просторно-временски податоци • Sentiweb – Интерактивни прашања за заразни заболувања во Франција • SigmaD – помага при стандардизирањето на епидемиолошките мерења • SPMA – стандардизирани процедури за анализа на морталитетот – Белгија • StatPages.org – Интернет страници кои извршуваат статистички калкулации • Texas Cancer Data Center – Online информации за ракот • Utah Hospital Discharge Query System 1 – Дел за дескриптивна статистика • Utah Hospital Discharge Query System 2 – Дел за стапките на хоспитализација • Utah Office of Health Care Statistics – информации за здравствена заштита во државата Јута • Vitalnet – Софтвер и служби за анализирање на сетови на податоци поврзани со здравствената состојба • WEAT – Алатка за анализа овозможена од Мрежата - BRFSS • Вежби			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања, Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	Вежби 28 часови Семинар 2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	/

		16.2.	Самостојни задачи	/		
		16.3.	Домашно учење	60 часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови	Усмен дел	бодови	мин - макс 15 - 25	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	бодови	мин - макс 25 - 35	
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава	бодови	мин - макс 10 - 20	
			Практична настава	бодови	10 - 20	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода		5 (пет) (F)	
од 60 до 68 бода			6 (шест) (E)			
од 69 до 76 бода			7 (седум) (D)			
од 77 до 84 бода			8 (осум) (C)			
од 85 до 92 бода			9 (девет) (B)			
од 93 до 100 бода			10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
			Интернет адреси понудени како линкови погоре во листата не метоски единици			

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА И ЗДРАВСТВЕНИОТ МЕНАЏМЕНТ (МЕНАЏЕРСКА ЕПИДЕМИОЛОГИЈА)		
2.	Код			
3.	Студиска програма	Магистерски студии, Јавно здравје		
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика		
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус		
6.	Академска година / семестар	По избор	7.	Број на ЕКТС
				4

				кредити	
8.	Наставник	Проф. д-р Драган Даниловски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Да ги објасни и примени основните поими и концепти на примената на епидемиолошките принципи и методи во здравствениот менаџмент на сите нивоа на здравствената заштита				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: • Како здравствената заштита на нашите граѓани да стане подобра? • Редифинирање на поимот здравствена заштита/грижа=e-Health(електронско здравство) • Граѓанин/пациент центричната здравствена заштита/грижа како резултат на растечкиот тренд во насока на поефективен менаџмент и кооперативна работа за здравствените професионалци ("споделена грижа" – "Sheared Care") • Даватели на здравствени услуги-"e-Health играчи" • Како до поефективен менаџмент? • Дефиниција и дескрипција на здравствениот менаџмент • Функции што менаџерите ги извршуваат • Дефиниција на менаџерската епидемиологија • Апликација на менаџерската епидемиологија во здравствениот менаџмент • Епидемиологијата и функцијата на планирање • Епидемиологијата и функцијата на раководење • Епидемиологијата и контролната функција • Епидемиологијата и функциите на организација и планирање на кадри • Епидемиологијата и финансискиот менаџмент • Интегративно донесување одлуки во здравствениот менаџмент • Вежби				
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања, Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.				
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење		
14.	Распределба на расположивото време				
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		Вежби 28 часови Семинар 2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		/

		16.2.	Самостојни задачи	/	
		16.3.	Домашно учење	60 часови	
17.	Начин на оценување				
17.1.	Завршен испит		Усмен дел бодови	мин - макс 15 - 25	
17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		Семинарска работа бодови	мин - макс 25 - 35	
17.3.	Активност и учество		Теоретска настава бодови Практична настава бодови	мин - макс 10 - 20 10 - 20	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода	5 (пет) (F)	
од 60 до 68 бода			6 (шест) (E)		
од 69 до 76 бода			7 (седум) (D)		
од 77 до 84 бода			8 (осум) (C)		
од 85 до 92 бода			9 (девет) (B)		
од 93 до 100 бода			10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата		
22.	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ Стефановска В, Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.	Општа Епидемиологија	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински факултет	2007
	2.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ Стефановска В,	Специјална епидемиологија	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински факултет	2009

		Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.			
	3.				
	22.2.	Дополнителна литература			
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач
		1.	James F. Jekel, David L. Katz, Joann G. Elmore, and Dorothea Wild	Epidemiology, Biostatistics and Preventive Medicine, 3rd Edition, 2007	Saunders ISBN: 978-1-4160-3496-4 Табернакул
		2.	Denise M. Oleske	Epidemiology and the Delivery of Health Care Services, Second Edition	Kluwer Academic/Plenum Publishers
		3.			

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕПИДЕМИОЛОГИЈА НА ЖИВОТНА СРЕДИНА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, Јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	По избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Розалинда Исјановска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Да ги објасни и примени основните поими и концепти на примената на епидемиолошките принципи и методи кон биолошките агенси(патогени) и нивното влијание во снабдувањето со вода, отпадни материи, условите на домување и ракување со храната.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: • Концепти и методи во епидемиологијата на животна средина • Вовед во епидемиологија на животната средина • Основни елементи на истражувањето, изложеноста и процена на исходот • Надгледување на здравството во животната средина • Дизајни на епидемиолошки проучувања • Статистичко моделирање и заклучување • Каузално заклучување • Епидемиологија на животната средина според лице, место и време • Групирање на болести				

	• Мапирање и систем на географски информации • Временски серии • Примена на епидемиологијата во животната средина • Квалитетотна внатрешниот и амбиеталниот воздух и здравјето • Контаминентите на почвата и храната и здравјето • Вода и здравјето • Радијацијата и здравјето • Климатски промени и здравјето • Вежби -Мерки и извори на податоци за индикатори на јавното здравје на животната средина -Потенцијални извори на податоции информации за индикаторите на јавното здравјена животната средина -Селектирани статистички техники и тестови -Прашалник за историја на излоќеност Одговори на праѓања поставени во текот на предавањата			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања. Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	40 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	Вежби 38 часови Семинар 2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	/
		16.2.	Самостојни задачи	/
		16.3.	Домашно учење	20 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Завршен испит	Усмен дел бодови	мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови	мин - макс 25 - 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава бодови Практична настава бодови	мин - макс 10 - 20 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода	5 (пет) (F)	
		од 60 до 68 бода	6 (шест) (E)	
		од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)	

		од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)		
		од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)		
		од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата			
22.	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Ray M. Meril	Епидемиологија на животна средина Принципи и методи	Jones&Bartillet Learning ISBN: 978-608-229-116-1 ARS	2009
	2.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ Стефановска В, Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.	Специјална епидемиологија	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински факултет	2009
	3.				
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	James F. Jekel, David L. Katz, Joann G. Elmore, and Dorothea Wild	Epidemiology, Biostatistics and Preventive Medicine, 3rd Edition, 2007	Saunders ISBN: 978-1-4160-3496-4 Табернакул	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕПИДЕМИОЛОШКИОТ ПРИДОНЕС ВО УЛОГАТА НА ШКОЛИТЕ ЗА ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВО ЕДУКАЦИЈАТА ЗА ЗАРАЗНАТА ЖОЛТИЦА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, Јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	По избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Розалинда Исјановска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Да може да ги дефинира и препознаа основните карактеристики на менаџментот на заразната жолтица; 2. Да ја разбере важноста за здравјето на целата популација, правото на здравствена заштита во целост и примената на трите видови на превенција; 3. Да примени јавно-здравствен пристап во анализата на контролата и превнцијата на заразната жолтица; 4. Да може да изврши анализа на заболувањето и појавата на проблемите; 5. Да врши мониторинг и евалуација; 6. Да примени знаење и вештини од јавно-здравствен аспект во процесот на донесување одлуки базирани на докази во спречувањето и сузбивањето на инфекцијата; 7. Да може да одбере и разработи соодветна ефективна јавно-здравствена стратегија базирана на докази за заштита на здравјето на популацијата и професионалната изложеност;				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: • Јавно здравствен пристап и анализа на заразната жолтица • Дефинирање,детектирање и одредување на основни приоритети • Анализа на јавно-здравствениот проблем преку соодветни статистички моделирања и заклучувања • Надгледување и препораки за превенција, спречување и сузбивање • Мониторинг и евалуација на легислативата во контролата • Начинот на пратење на јавно здравствената состојба во светот и околните земји • Мапирање и систем на географски информации • Епидемиологија на заразната жолтица според лице, место и време • Вежби -Мерки и извори на податоци за индикатори на јавното здравје за заразната жолтица -Потенцијални извори на податоции информации за индикаторите на јавното здравје за заразната жолтица -Селектирани статистички техники и тестови -Прашалник за историја на изложеност				

-Одговори на прашања поставени во текот на предавањата				
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања. Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	40 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	Вежби 38 часови Семинар 2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	/
		16.2.	Самостојни задачи	/
		16.3.	Домашно учење	20 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Завршен испит		Усмен дел бодови мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		Семинарска работа бодови мин - макс 25 - 35
	17.3.	Активност и учество		Теоретска настава бодови Практична настава бодови мин - макс 10 - 20 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во	

		изведувањето на наставата			
22.	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Ray M. Meril	Епидемиологија на животна средина Принципи и методи	Jones&Bartllet Learning ISBN: 978-608-229-116-1 ARS	2009
	2.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ Стефановска В, Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.	Специјална епидемиологија	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински факултет	2009
	3.				
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	James F. Jekel, David L. Katz, Joann G. Elmore, and Dorothea Wild	Epidemiology, Biostatistics and Preventive Medicine, 3rd Edition, 2007	Saunders ISBN: 978-1-4160-3496-4 Табернакул	2011

1.	Наслов на наставниот предмет	ЖИВОТНА ФИЛОЗОФИЈА ВО ЕПИДЕМИОЛОГИЈАТА НА ХРОНИЧНИТЕ НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ-ИНТЕРДИСЦИПЛИНАРЕН ПРИОД			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)				
6.	Академска година / семестар	Прва година Втор семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Билјана Таушанова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): • Да го согледа значењето кое испитуваната појава (болест, состојба) од областа на				

	хроничните незаразни болести, реално го има во однос на испитуваната популација која е под ризик, за време на испитуваниот временски период • Да го согледа значењето на животната филозофија во борбата против хроничните незаразни болести • Да направи евалуирање на влијанието на ризик факторите врз појавата на хроничните незаразни болести • Да ја утврди животната филозофија во епидемиологијата на хроничните незаразни болести, објаснета со помош на интердисциплинарен приод
11.	Содржина на предметната програма: Теми: • Значењето на едукацијата на студентите/истражувачи, менторство и тимска работа • Значењето на изворот на научните информации и научните публикации од областа на хроничните незаразни болести • Животната филозофија во епидемиологијата на хроничните незаразни болести • концептуални модели применети при евалуирање на хроничните незаразни болести • предизвиците на емпиријата во расветлувањето на појавата на хроничните незаразни болести • интердисциплинарен приод во проучувањето на хроничните незаразни болести • комплементарната природа на биолошките и социјалните нивоа од анализата на хроничните незаразни болести • комплексни феномени на однесување на човекот кои лежат во основата на функционирање на човековиот организам-презентирање на бројни примери • социјални влијанија врз генетската конституција • централното место на личните контакти и социјалните интеракции • социјалните влијанија врз кардиоваскуларната функција • социјалните стресови-ризик фактор за појава на хипертензија • значењето кое поткрепата од страна на најблиските го има во намалувањето на крвниот притисок • социјалните влијанија врз генетската експресија • социјалните влијанија врз фенотипската експресија • експериментални модели • социјални влијанија врз имуната активност експериментални модели • социјални влијанија врз болестите • социјалната изолација- ризик фактор за поголема смртност од било која причина • повеќе слојна интегративна анализа на биолошките и социјалните фактори кај хроничните незаразни болести
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања, Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.
13.	Вкупен расположив фонд на време
14.	Распределба на расположивото време
	120 часа 120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење

15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	28 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	/
		16.2.	Самостојни задачи	2 часови
		16.3.	Домашно учење	60 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	Усмен дел бодови	мин - макс 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови	мин - макс 25 - 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава бодови Практична настава бодови	мин - макс 10 - 20 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	До 59 бода		5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	мекедонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата		
22	Литература			
22.1.	Задолжителна литература			

	Ред број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Даниловски Д.,Оровчанец Н.,Василевска К., Таушанова Б. ,Велиќ Стефановска	Биостатистика	Универзитет Св. Кирил и Методиј, Медицински факултет, Скопје Реиздание, 2012.ISBN 978-608-	2012

			В.,Исјановска Р.,Зафирова Ивановска Б., Здравковска М.,Павловска И.		4596-28-8 COBISS.MK –ID 92208650	
		2.	Даниловски Д.,Оровчанец Н.,Василевска К., Таушанова Б. ,Велиќ Стефановска В.,Исјановска Р.,Зафирова Ивановска Б., Здравковска М.,Павловска И.	Специјална епидемиологија	Универзитет Св. Кирил и Методиј, Медицински факултет, Скопје Реиздание, 2009.ISBN 9989-2534-3- 0.	2009
		3.	Даниловски Д.,Оровчанец Н.,Василевска К., Таушанова Б. ,Велиќ Стефановска В.,Исјановска Р.,Зафирова Ивановска Б., Здравковска М.,Павловска И.	Практикум биостатистика	Универзитет Св. Кирил и Методиј, Медицински факултет, Скопје Реиздание, 2012.ISBN 978-608- 4596-27-1COBISS.MK- ID 92208394.	2012
		4.				
22.	2.	Дополнителна литература				
		Ред бро ј	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Ben-Shlomo Y, Kuh D	A life course approach to chronic disease epidemiology: consepted models, empirical challenges, and interdisciplinary perspectives.	Int.J Epidemiol.	2002; 31:285- 293
		2.	Hertman C.	The biological embedding of early experience and its effects on health in adulthood.	Ann NY Acad.Sci.	1995; 896:85-95
		3.	Cacioppo JT, Berntson GG, Sheridan JF, McClintock MK.	Multilevel integrative analysis of human behavior: social neuroscience and the complementing nature of social and biological	Psycological Bulletin	2000; 126(6): 829-43

			approaches.		
		4.	Krieger N. Themes for social epidemiology in the 21st century: an ecosocial perspective..	Int J Epidemiol	2001;30: 668-77

1.	Наслов на наставниот предмет	ТУБЕРКУЛОЗА – ЕПИДЕМИОЛОШКИ И ЈАВНО-ЗДРАВСТВЕН ПРИСТАП			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)				
6.	Академска година / семестар	Прва година Втор семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Билјана Таушанова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): • Да има изготвено јасен план на работа • Да го согледа значењето кое туберкулозата реално го има во денешното современо општество, како кај нас така и во светот • Евалуирање на влијанието на ризик факторите врз појавата на туберкулозата евалуирање на заштитната вредност на BCG вакцинацијата кај детската популација во нашата земја • евалуирање на туберкулинската сензитивност кај детската популација во нашата земја • фаталната комбинација помеѓу туберкулозата и СИДА-та во денешното современо општество				
11.	Содржина на предметната програма: • Значењето на едукацијата на студентите/истражувачи, менторство и тимска работа. • Значењето на изворот на научните информации и научните публикации од областа на туберкулозата. • Историја на туберкулозата, BCG вакцинацијата и туберкулинското тестирање • концептуални модели применети при евалуирање на влијанието на ризик факторите во појавата на туберкулозата. • Концептуални модели применети при евалуирање на заштитната вредност на BCG вакцинацијата кај децата. • Концептуални модели применети при евалуирање на туберкулинската сензитивност кај децата. • Интердисциплинарен приод во проучувањето на туберкулозата. • Фаталната комбинација настаната при заедничкото појавување на туберкулозата и СИДА-та во денешните современи општества. • Социјални фактори кои влијаат врз појавата на туберкулозата кај популацијата. • Централното место кое едукацијата на мајката го има во појавата на туберкулозата кај детската популација.				

	- Значењето на изворот на инфекција на mycobacterium tuberculosis при појавата на туберкулозата кај детската популација. - Туберкулозата кај нас и во светот. - Ставот на СЗО во однос на обврзното вакцинирање на децата со BCG. - Закана од појава на резистентност кон лекови за треман на туберкулозата во светот. - Популациони и case-control студии за евалуирање на заштитната вредност на BCG вакцината.			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања, Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа	
14.	Распределба на расположивото време		120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	28 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	/
		16.2.	Самостојни задачи	2 часови
		16.3.	Домашно учење	60 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови	Усмен дел	мин - макс бодови 15 - 25
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	мин - макс бодови 25 - 35
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава Практична настава	мин - макс бодови 10 - 20 бодови 10 - 20
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		До 59 бода	5 (пет) (F)
			од 60 до 68 бода	6 (шест) (E)
			од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)
			од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)
			од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)
			од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови	

		Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.
20.	Јазик на кој се изведува наставата	мекедонски
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата
22	Литература	
22.1.	Задолжителна литература	

	Ред број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Даниловски Д., Оровчанец Н., Василевска К., Таушанова Б., Велиќ Стефановска В., Исјановска Р., Зафирова Ивановска Б., Здравковска М., Павловска И.	Специјална епидемиологија	Универзитет Св. Кирил и Методиј, Медицински факултет, Скопје Реиздание, 2009. ISBN 9989-2534-3-0.	2009
	2.	Таушанова Б.	Евалуација на заштитната вредност на BCG вакцинацијата кај децата во Р. Македонија	Скопје, Р. Македонија: Медицински факултет, Дисертација.	1998
	3.	World Health Organisation	A research agenda for childhood tuberculosis	World Health Organisation	2007
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	World Health Organisation	Tuberculosis. Infection and transmission	World Health Organisation Fact Sheet No 104	2005

1.	Наслов на наставниот предмет	БОЛЕСТИТЕ НА ЗАВИСНОСТ ПРЕДИЗВИК ЗА ЈАВНОТО ЗДРАВЈЕ
2.	Код	
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра,	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Епидемиологија и биостатистика со

	оддел)	медицинска информатика			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година/семестар	по избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р. Весна Велиќ Стефановска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): • Да се прикажат јавно здравствените аспекти на појавата, фактите и фундаменталните аспекти на болестите на зависност. • Да се укаже на официјалните и проектирани податоци за распространетоста на болестите на зависност во земјите во светот. • Да се согледаат индикаторите за постоењето и ширењето на болестите на зависност како и важноста за нивно превенирање. • Да се презентираат видовите и карактеристиките на болестите на зависност меѓу различни популациони, етнички и расни групи. • Да се укаже на делувањето на болестите на зависност како мајорни ризик фактори за хроничните незаразни болести • Да се прикажат здравствените и финансиските последици од болестите на зависност и стратегиите за нивно превенирање.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: Теми: • Појава, факти и фундаментални аспекти на болестите на зависност. • Распространетоста на болестите на зависност - официјални и проектирани податоци. • Индикатори за постоење и ширењето на болестите на зависност. • Видови и карактеристики на болестите на зависност меѓу различни популациони, етнички и расни групи. • Болестите на зависност како фактор за мултидисциплиниран приод во јавното здравје. • Зависност од кофеин, алкохол, никотин и опијати како јавно здравствен проблем. • Други минорно застапени болести на зависност како јавно здравствен проблем. • Болестите на зависност како ризик фактори за хроничните незаразни болести. • Економските и хумани последици од постоењето на болестите на зависност. • Стратегии за превенирање на болестите на зависност. Практична настава: • вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање.				
12.	Методи на учење: Интерактивна настава (теоретска), вежби, семинарска работа				
13.	Вкупен расположив фонд на време	120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење			

14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања-теоретска настава	30 часови
		15.2	Вежби (лабораториски, клинички), семинари, тимска работа	Вежби 28 часови Семинар 2 часови
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	часови
		16.2	Самостојни задачи	часови
		16.3	Домашно учење	60 часови
17.	Начин на оценување бодови			
	17.1	Завршен испит	Усмен дел	мин - макс бодови 15 - 25
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа	мин - макс бодови 25 - 35
	17.3	Активно учество	Теоретска настава	мин - макс бодови 10 - 20
Практична настава			бодови 10 - 20	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 59 бода		5 (пет) Ф
		од 60 до 68 бода		6 (шест) Е
		од 69 до 76 бода		7 (седум) Д
		од 77 до 84 бода		8 (осум) Ц
		од 85 до 92 бода		9 (девет) Б
		од 93 до 100 бода		10 (десет) А
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и семинарите и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма и да изработи power point презентација. Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.		
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски		
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата		
22.	Задолжителна литература			
	22.1	1. Acton GS, Prochaska JJ, Kaplan AS, et al. Depression and the stages of change for smoking in psychiatric outpatients. Addict Behav. 2001;26(5):621-631 2. Benowitz NL. Pharmacology of nicotine: addiction and therapeutics. Annu Rev Pharmacol Toxicol. 1996;36:23-29 3. Boehm SL II, Valenzuela CF, Harris RA. Alcohol: neurobiology. In: Lowinson JH, Ruiz P, Millman RB, et al., eds. Substance abuse: a comprehensive textbook, 4th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005:121-151		

	4. Brownson Ross C., Remington Patrick L., Davis James R. Chronic Disease Epidemiology and Control. Second Edition. American Public Health Association. 1998:149-190 5. DeWit DJ, Adlaf EM, Offord DR, et al. Age at first alcohol use: a risk factor for the development of alcohol disorders. Am J Psychiatry. 2000;157:745-750 6. Fiore M, Bailey WC, Cohen SJ, et al. Treating tobacco use and dependence clinical practice guideline. Rockville, Md: U.S. Department of Health and Human Services, Public Health Service; 2000 7. Johnson BA, Ait-Daoud N. Alcohol: clinical aspects. In: Lowinson JH, Ruiz P, Millman RB, et al., eds. Substance abuse: a comprehensive textbook, 4th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005:151-163 8. Johnson BA, Ait-Daoud N. Neuropharmacological treatments for alcoholism: scientific basis and clinical findings. Psychopharmacology. 2000;149:327-344 9. Johnson BA, Ruiz P, Galanter M, eds. Handbook of clinical alcoholism treatment. Baltimore: Lippincott Williams & Wilkins; 2003 10. Kranzler HR, Pierucci-Lagha A, Feinn R, et al. Effects of ondansetron in early- versus late-onset alcoholics: a prospective, open-label study. Alcohol Clin Exp Res. 2003;27:1150-1155 11. Novotni Lj. Sudska psihijatrija. Skopje. 1998: 519-568 12. Pich EM, Pagliusi SR, Tessari M, et al. Common neural substrates for the addictive properties of nicotine and cocaine. Science. 1997;275:83-86 13. Rubin E, Thomas AP. Effects of alcohol on the heart and cardiovascular system. In: Mendelson JH, Mello NK, eds. Medical Diagnosis and Treatment of Alcoholism. New York: McGraw-Hill, Inc., 1992: 263-287 14. Schmitz JM, Dehaune KA. Nicotine. In: Lowinson JH, Ruiz P, Millman RB, et al., eds. Substance abuse: a comprehensive textbook, 4th ed. Philadelphia: Lippincott Williams & Wilkins; 2005:387-403 15. True WR, Heath AC, Scherrer JF, et al. Genetic and environmental contributions to smoking. <i>Addiction</i>. 1997;92:1277-1287 16. Драган Даниловски, Никола Оровчанец, Кристина Василевска, Билјана Таушанова, Весна Велиќ Стефановска, Розалинда Исјановска, Бети Зафирова Ивановска, Милка Здравковска, Ирина Павловска. "Специјална епидемиологија". ISBN 9989-2534-3-0, Скопје, 2009.
--	---

1.	Наслов на наставниот предмет	СОВРЕМЕНИ ЕПИДЕМИОЛОШКИ ИСТРАЖУВАЊА			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра за Епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година/семестар	по избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р. Весна Велиќ Стефановска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			

10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Да се прикажат современите епидемиолошки методи како и важноста, предностите и недостатоците од нивната примена во современите истражувања во јавното здравје. 2. Да се укаже на потребата од користењето на епидемиолошките методи при собирањето, обработувањето и толкувањето на податоците добиени при епидемиолошките следења. 3. Да се укаже на точните места каде имплементирањето на епидемиолошките методи има значајна улога во решавањето на различните јавно здравствени епидемиолошки ситуации од пракса. 4. Да се презентира значењата од почитувањето на етичките стандарди при употреба на нови генерации епидемиолошки истражувања во јавното здравје.			
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: Теми: • Генерални принципи и клучни елементи на методот на епидемиолошкото следење во јавното здравје; • Цели и задачи на методот на втора генерација епидемиолошко следење во јавното здравје; • Базични принципи на методот на втора генерација епидемиолошко следење; • Дизајнирање на систем за следење во јавното здравје преку метод на втора генерација епидемиолошко следење; • Методи на собирање на податоци во рамките на системот на втора генерација епидемиолошко следење; • Интерпретација и значење на податоците добиени со примена на методот на втора генерација епидемиолошко следење; • Можности за евалуација на превентивните програми преку методот на втора генерација епидемиолошко следење; • Етички аспекти на методот на втора генерација епидемиолошко следење; Практична настава: • Вежба 1 - аплицирање на втора генерација на епидемиолошки истражувања Вежба 2 - аплицирање на трета генерација на епидемиолошки истражувања Вежба 3 - аплицирање на РАР методата во пракса • Вежба 4 - аплицирање на ПАР метода во пракса • Вежба 5 - зголемување на репрезентативноста на примерокот • Семинарска работа: примена на современи епидемиолошки истражувања во креирање на научен труд			
12.	Методи на учење: Интерактивна настава (теоретска), вежби, семинарска работа			
13.	Вкупен расположив фонд на време	120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 120 – 60 часови предавања, вежби и семинари = 60 часови домашно учење		
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1	Предавања-теоретска настава	30 часови

		15.2	Вежби (лабораториски, клинички), семинари, тимска работа	Вежби 28 часови Семинар 2 часови	
16.	Други форми на активности	16.1	Проектни задачи	часови	
		16.2	Самостојни задачи	часови	
		16.3	Домашно учење	60 часови	
17.	Начин на оценување бодови				
	17.1	Завршен испит	Усмен дел бодови	мин - макс 15 - 25	
	17.2	Семинарска работа/проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови	мин - макс 25 - 35	
	17.3	Активно учество	Теоретска настава бодови Практична настава бодови	мин - макс 10 - 20 10 - 20	
18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)		до 59 бода	5 (пет) Ф	
			од 60 до 68 бода	6 (шест) Е	
			од 69 до 76 бода	7 (седум) Д	
			од 77 до 84 бода	8 (осум) Ц	
			од 85 до 92 бода	9 (девет) Б	
			од 93 до 100 бода	10 (десет) А	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и семинарите и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма и да изработи power point презентација. Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата			
22.	Литература				
	22.1	Задолжителна литература			
		Р.бр	Автор	Наслов	Издавач
		1	Џејмс Ф. Џекел, Дејвид Л. Кац, Џоан Ц. Елмор, Доротеа М. Ц.Вајлд	Епидемиологија, биостатистика и превентивна медицина	Табернакул
		2	World Health Organization	Rapid Assessment and Response Technical Guide	WHO
		3	Wallace/ Maxcy-	Public Health &	McGraw-Hill
				Година	
				2010	
				2003	
				2008	

			Rosenary-Last	Preventive Medicine	Companies	
		4	World Health Organization	The Rapid Assessment and Response Guide on Psychoactive Substance Use and Sexual Risk Behaviour (SEX - RAR).	WHO	2001

1.	Наслов на наставниот предмет	АПЛИКАТИВНА ВРЕДНОСТ НА ЕПИДЕМИОЛОШКИТЕ И СТАТИСТИЧКИ МЕТОДИ ВО РЕШАВАЊЕ НА ЈАВНО-ЗДРАВСТВЕНИТЕ АСПЕКТИ НА ПРОБЛЕМИТЕ ПОВРЗАНИ СО ЗДРАВЈЕТО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Магистерски студии, Јавно здравје			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	УКИМ-Медицински факултет Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	По избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): 1. Да се добијат знаења за аплицирање на епидемиолошките и статистички методи во донесување на точни заклучоци кои се однесуваат на проблемите кои произлегуваат во дијагностицирање на болестите и лечењето на пациентите				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: - Концепт за дефинирање на нормалност-дефинирање и одредување на границата меѓу болест и нормална состојба. - Мерење на прогнозата на болестите. - Потребен број на лечени. - Извори на варијации во испитувањата - варијации врзани за испитувачите, варијации врзани за испитаниците, варијации врзани за испитувањето - Дијагностички тестови. - Елементи на сигурност и валидност на дијагностичките тестови и постапки. - Грешки при мерење на изложеноста и при дијагностицирање на болеста Практична настава: - Практична примена на современите статистички методи: - статистичка значајност и разлика меѓу споредуваните групи (p ниво). - видови на грешки - анализа на преживување (survival analysis). - процент на слагање. - сензитивност, специфичност, позитивна предиктивна вредност, негативна предиктивна				

	вредност, глобална точност. практично занчење на елементите на валидноста.			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања, Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 60 часови предавања, вежби и семинари + 60 часови домашно учење=120 часови	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	Вежби 28 часови Семинар 2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	
		16.2.	Самостојни задачи	
		16.3.	Домашно учење	60 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Завршен испит	Усмен дел бодови	15 - 25 мин - макс
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови	25 - 35 мин - макс
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава бодови Практична настава бодови	10 - 20 10 - 20 мин - макс
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски	

21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ Стефановска В, Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.	Биостатистика	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински факултет	2006
		2.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ Стефановска В, Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.	Општа епидемиологија	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински факултет	2008
		3.	Зоран Радовановиќ	Епидемиологија		2005
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Leon Gordis, MD, MPH, DrPH	Epidemiology , sekond edition		
		2.	Charles H. Hennekens, Julie E. Buring.	Epidemiologi in Medicine, first edition		
3.			Statistika za istrazivace u oblast medicinskih nauka	Medicinski fakultet Univerziteta u Beogradu, Beograd	2001	

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕПИДЕМИОЛОШКИОТ МЕТОД ВО ПРОЦЕНА НА ЕФИКАСНОСТА НА ПРЕВЕНИРАЊЕТО НА ЗАРАЗНИТЕ И ХРОНИЧНИТЕ НЕЗАРАЗНИ БОЛЕСТИ
2.	Код	
3.	Студиска програма	Магистерски студии, Јавно здравје
4.	Организатор на студиската програма	УКИМ-Медицински факултет

	(единица, односно институт, катедра, оддел)	Катедра по епидемиологија и биостатистика со медицинска информатика			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	По избор	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Бети Зафирова Ивановска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Нема			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Слушателот да добие сознанија за епидемиолошките карактеристики на заразните и незаразните болести, што ќе придонесе за негово активно учество во давање насоки за подобро превенирање на истите, бидејќи искуствата од развиените земји покажале дека одредени болести можат успешно да се превенираат со примена на соодветни стратегии, пред се од примарната превенција.				
11.	Содржина на предметната програма Теоретска настава: - Основни социјално-демографски и епидемиолошки податоци за хроничните незаразни болести (заболување, умирање, тренд); - Глобални ризици; - Ризици кои се однесуваат на популационите групи и индивидуите; - Унапредување на здравјето и показатели за здравјето; - Епидемиолошки пристап на превенцијата на хроничните незаразни болести; - Мерење на ефектите на превенцијата; - Нивои на превенција; - Стратегија на превенцијата; - Роузова теорема и популационен парадокс; - Причина за заболување на индивидуата и причини за инциденцијата; - Преваленција, релација меѓу инциденцијата и преваленцијата; - Релативен и атрибутивен ризик; - Odss Ratio; - Survival (Life – table) Analysis; - Економски критериуми и Cost – Benefit Analysis; - Заштита на високоризичните групи и заштита на популацијата; - Индивидуализиран и популационен пристап на превенцијата; - Ставот на научната јавност во однос на популациониот пристап на превенцијата; - Примери за мерење на ефикасноста на превенцијата на хроничните незаразни болести; - Примена на тестови за мерење на ефектот на рехабилитацијата - Вежби				
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања Практична настава: вежби/работилници преку прикажување на филмови со презентација на случај од соодветниот проблем и дебатирање. Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес и подготвување на есеи на зададени теми.				

13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часа Кредити 4 x 30 часа за 1 кредит = 120 60 часови предавања, вежби и семинари + 60 часови домашно учење = 120 часови			
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	30 часови		
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	Вежби 28 часови Семинар 2 часови		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи			
		16.2.	Самостојни задачи			
		16.3.	Домашно учење	60 часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Завршен испит	Усмен дел бодови		мин - макс 15 - 25	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)	Семинарска работа бодови		мин - макс 25 - 35	
	17.3.	Активност и учество	Теоретска настава бодови Практична настава бодови		мин - макс 10 - 20 10 - 20	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода		5 (пет) (F)	
			од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)	
			од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)	
			од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)	
			од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)	
			од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)	
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската и практичната настава и да освои минимум бодови Оценката за предметот се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот на бодовите од сите активности, континуираните проверки и завршниот испит.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Студенска анонимна евалуација за предметот и наставниците и соработниците кои учествуваат во изведувањето на наставата			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ	Општа Епидемиологија	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински	2007

		Стефановска В, Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.		факултет	
	2.	Даниловски Д, Оровчанец Н, Василевска К, Таушанова Б, Велиќ Стефановска В, Исјановска Р, Зафирова Ивановска Б, Здравковска М, Павловска И.	Специјална епидемиологија	Универзитет "Св. Кирил и Методиј", Медицински факултет	2009
	3.				
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Годи на
	1.	Teodor Tulcinski, Elena A. Varavikova	Novoto Javno Zdravstvo		
	2.	Wolf P	Cerebrovascular ischemic disease. In: Hofman A, Mayeuh R, eds. Investigating neurological disease. Epidemiology for clinical neurology.	Cambridge, University Press, New York,	2001
	3.	Leys D, Kwiecinski H, Bogousslavsky J. et al.	Prevention.	Cerebrovascular Diseases	2004

1.	Наслов на наставниот предмет	НОВОТО ЕКОЛОШКО ЗДРАВЈЕ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Медицински науки и здравство			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Катедра по хигиена			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Изборен	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Драган Ѓорѓев			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Без			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): По завршувањето на овој курс студентот ќе го оформи и продлабочи знаењето за еколошкото здравје и ќе ги разбере основите на: Релациите меѓу екосистемите, деградацијата на животната средина, загадувањата и				

	здравјето на луѓето • Употребата на еколошкиот јавно-здравствен модел во специфични еколошки и социјално-економски контекст • Да го примени основниот метод за процена на здравствено-еколошките ризици и разните методи за нивна квантификација • Да ги искомунцира соодветно здравствено-еколошките ризици • Да се обучи и стекне знаења за улогата на советување на донесувачите на одлуки врз основа на докази за здравствено-еколошки ризици			
11.	Содржина на предметната програма: 1. Еколошки концепт на здравје – Екоепидемиологија 2. Глобални транзиции од интерес за еколошкото здравје 3. Квантификација на влијанието на животната средина врз здравјето - Оптовареност на болестите од ризиците на животната средина 4. Моделот на Движечки сили - притисоци ефекти во процена на ризици од аерозагадување, загадување на вода и санитација, отпад, бучава и други физички фактори 5. Урбано здравје – одржливи градови 6. Климатски промени и глобално здравје 7. Хемикалии историски и проблем на иднината 8. Здравствено-еколошки нееднаквости 9. Здравствено-еколошки индикатори 10. Комуникација на здравствено еколошки ризици			
12.	Методи на учење: Предавања, интерактивна настава, демонстрација, компјутерска симулација, прикажување на филмови од областа, семинарска работа, Индивидуална работа: Дискусии, евалуација на научна литература, семинари, консултации по сегменти од интерес			
13.	Вкупен расположив фонд на време		12 часа Кредити 4 x 3 часа за 1 кредит = 12 часа	
14.	Распределба на расположивото време		10 часа предавања вежби и семинари = 2 часови домашно учење	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	6 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	1 часови
		16.2.	Самостојни задачи	1 часови
		16.3.	Домашно учење	2 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		60 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		20 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода	5 (пет) (F)
			од 60 до 68 бода	6 (шест) (E)

		од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да подготви семинарски труд, а потоа пристапува на завршен испит. Оценката за предметот се формира според сите активности учество на наставата, семинарската тема и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски, а по можност и англиски за странски студенти	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студентот е задолжен активно да ги следи сите предвидени активности со коишто освојува бодови како дел од завршното оценување. Следењето на наставата е задолжително. Самостојно изготвување на семинарски теми, нивно презентирање и дебатирање е задолжително.	

22.	Литература				
	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Geof Rayner and Tim Lang	Ecological Public Health –reshaping the conditions for good health	Routledge, NY	2012
	2.	Ulrich Laaser & Florida Beluli:	2 nd edition of the Global Public Health Curriculum published	in the South Eastern European Journal of Public Health, special volume http://www.seejph.com/index.php/seejph/article/view/106/82	2016
	3.	1. Tulchinsky TH, Varavikova EA.:	The New Public Health	Third Edition. San Diego: Academic Press	2014
	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година

		1.	Ѓорѓев Д., Кендровски В., Ристовска Г.	Здравствена екологија	Медицински факултет – Скопје	2008
--	--	----	--	-----------------------	------------------------------	------

1.	Наслов на наставниот предмет	ОСНОВИ НА ПРОЦЕНКАТА НА ВЛИЈАНИЕТО НА ЖИВОТНАТА СРЕДИНА ВРЗ ЗДРАВЈЕТО			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Медицински науки и здравство			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Катедра по хигиена			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Изборен	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Михаил Кочубовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Без			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Да ја препознае и опише оценката на влијанието на животната средина врз здравјето Да формулира стратегии за нивна превенција				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Квантификација на влијанието на животната средина врз здравјето 2. Оптовареност на болестите од ризиците на животната средина 3. Развој на методологија на ХИА 4. Примери на ХИА 5. Демонстрација на трошковната ефикасност 6. Минимизација на напредните ефекти и максимизација на корисноста на ефектите врз здравјето 7. Придонес кон одржливиот развој				
12.	Методи на учење: Предавања, интерактивна настава, демонстрација, компјутерска симулација, прикажување на филмови од областа, семинарска работа, учество на симулациона вежба, евалуација на симулациона вежба. Индивидуална работа: Дискусии, евалуација на научна литература, семинари, консултации по сегменти од интерес				
13.	Вкупен расположив фонд на време		12 часа Кредити 4 x 3 часа за 1 кредит = 12 часа		
14.	Распределба на расположивото време		10 часа предавања вежби и семинари = 2 часови домашно учење		
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава		6 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа		2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи		1 часови

		16.2.	Самостојни задачи	1 часови		
		16.3.	Домашно учење	2 часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Тестови		60 бодови		
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		20 бодови		
	17.3.	Активност и учество		20 бодови		
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)		до 59 бода	5 (пет) (F)		
од 60 до 68 бода			6 (шест) (E)			
од 69 до 76 бода			7 (седум) (D)			
од 77 до 84 бода			8 (осум) (C)			
од 85 до 92 бода			9 (девет) (B)			
од 93 до 100 бода			10 (десет) (A)			
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да подготви семинарски труд, а потоа пристапува на завршен испит. Оценката за предметот се формира според сите активности учество на наставата, семинарската тема и завршниот испит.			
20.	Јазик на кој се изведува наставата		Македонски, а по можност и англиски за странски студенти			
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата		Студентот е задолжен активно да ги следи сите предвидени активности со коишто освојува бодови како дел од завршното оценување. Следењето на наставата е задолжително. Самостојно изготвување на семинарски теми, нивно презентирање и дебатирање е задолжително.			
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Кочубовски М, Ѓорѓев Д., Кендровски В, Ристовска Г.	Хигиена и здравствена екологија	Медицински факултет, Републички завод за здравствена заштита	2008
		2.	http://www.who.int/topics/health_impact_assessment/en/			
		3.	Prüss-Üstün A et al..	Introduction and	Geneva, World	2003

		Geneva, World Health Organization, 2003. http://www.who.int/quantifying_ehimpacts/publications/9241546204/en/index.html	methods: assessing the environmental burden of disease at national and local levels	Health Organization	
	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Кочубовски М.	Интерен сет од презентации во Power Point и видео клипови	Интерно	2016
	2.	Тулчински Т.	Новото јавно здравје	НИП Студентски збор	2014
22.2.	3.	Bulletin of the World Health Organization: the International Journal of Public Health, 2003, 81(6):387–472 [special issue]. http://www.who.int/bulletin/volumes/81/6/en/	Health impact assessment.	WHO	2003

1.	Наслов на наставниот предмет	ЈАВНО ЗДРАВЈЕ ВО УСЛОВИ НА ИТНОСТИ И КАТАСТРОФИ			
2.	Код				
3.	Студиска програма	Медицински науки и здравство			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Катедра по хигиена			
5.	Степен (прв, втор, трет циклус)	Втор циклус			
6.	Академска година / семестар	Изборен	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Михаил Кочубовски			
9.	Предуслови за запишување на предметот	Без			
10.	Цели на предметната програма (компетенции): Да биде запознат со неопходните знаења за подготвеност на здравствениот систем при појава на итни, вонредни/кризни состојби и катастрофи Да биде запознат со неопходните знаења за одговор на здравствениот систем при појава на итни, вонредни/кризни состојби и катастрофи				
11.	Содржина на предметната програма: 1. Вовед, дефиниција:здравствена екологија-здравје-болест-околина, промени во животната средина-релација со здравјето на човекот 2. DPSEEA методологија во процена на здравствено еколошките ризици. Глобални еколошки движења и притисоци и здравствено еколошки предизвици 3. Здравствена екологија при катастрофи (водоснабдување, отпад, санитација, сместување,				

	фактори на животната средина, стандарди на SPHERE) 4. Законска регулатива во областа на итни, вонредни/кризни состојби и катастрофи 5. Меѓународен здравствен правилник и конвенции и протоколи во функција на глобалната заштита на животната средина и здравјето 6. Анализа на хазард и ризик за интерсекторско планирање при вонредни/кризни состојби 7. Комуникација при ризик 8. Процена на штетите и анализа на потребите, брза проценка на здравствените потреби 9. Процес на опоравување и реконструкција – закани по животната средина и здравјето			
12.	Методи на учење: Предавања, интерактивна настава, демонстрација, компјутерска симулација, прикажување на филмови од областа, семинарска работа, учество на симулациона вежба, евалуација на симулациона вежба. Индивидуална работа: Дискусии, евалуација на научна литература, семинари, консултации по сегменти од интерес			
13.	Вкупен расположив фонд на време		12 часа Кредити 4 x 3 часа за 1 кредит = 12 часа	
14.	Распределба на расположивото време		10 часа предавања вежби и семинари = 2 часови домашно учење	
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	6 часови
		15.2.	Вежби (лабораториски, аудиториски), семинари, тимска работа	2 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	1 часови
		16.2.	Самостојни задачи	1 часови
		16.3.	Домашно учење	2 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Тестови		60 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (презентација: писмена и усна)		20 бодови
	17.3.	Активност и учество		20 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит		Условувачки критериуми: За да добие потпис студентот е потребно да ја посетува теоретската, практичната настава и да освои минимум бодови За да пристапи на завршен испит студентот треба да подготви семинарски труд, а потоа пристапува на завршен испит. Оценката за предметот се формира според сите активности учество на наставата, семинарската тема и	

		завршниот испит.				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски, а по можност и англиски за странски студенти				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Студентот е задолжен активно да ги следи сите предвидени активности со коишто освојува бодови како дел од завршното оценување. Следењето на наставата е задолжително. Самостојно изготвување на семинарски теми, нивно презентирање и дебатирање е задолжително.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Кочубовски М, Ѓорѓев Д., Кендровски В, Ристовска Г.	Хигиена и здравствена екологија	Медицински факултет, Републички завод за здравствена заштита	2008
		2.	Кочубовски М.	План за подготвеност и одговор на здравствениот систем при справување со итни, кризни состојби и катастрофи	Министерство за здравство, Скопје	2017
		3.	Кочубовски М.	План за одговор при вонредни/кризни остојби на ниво на ЈЗУ Универзитетска Клиника по хируршки болести „Св.Наум Охридски“-Скопје	Министерство за здравство	2013
		4.	IASC	Inter-Agency Contingency planning guidelines for humanitarian assistance	Inter-Agency Standing Committee – IASC	2007
		5.	WHO	Manual for the health care of children in humanitarian emergencies	WHO	2008
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Кочубовски М.	Интерен сет од презентации во Power Point и видео клипови	Интерно	2016
	2.	Тулчински Т.	Новото јавно здравје	НИП Студентски	2014	

					збор	
		3.	http://www.who.int/emergencies/en/ http://www.safehospitals.info/ http://www.euro.who.int/c-hemsafety http://www.who.int/hac/en/ http://www.epa.gov/ http://www.cdc.gov/ http://new.paho.org/ www.unisdr.org/wdrc-2008-2009 http://www.euro.who.int/en/countries/the-former-yugoslav-republic-of-macedonia/news/news/2016/12/who-in-the-former-yugoslav-republic-of-macedonia-supports-a-simulation-exercise-to-test-health-crisis-preparedness-in-the-veles-region			

1.	Наслов на наставниот предмет	МЕДИЦИНА НА ТРУДОТ И ЗДРАВСТВЕНИ РАБОТНИЦИ			
2.	Код	Изборен предмет			
3.	Студиска програма	Академски магистерски студии по јавно здравје, II циклус			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Медицински факултет, Универзитет “Св. Кирил и Методиј“ Катедра за медицина на трудот			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	II циклус			
6.	Академска година/семестар	I/II/III семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4 кредити
8.	Наставник	Проф. д-р Јованка Карацинска Бислимовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма Усвојување на основни знаења - за јавно здравствени аспекти на специфични професионални ризици кај здравствените работници -за дефинирање на јавно здравствените проблеми кај овој специфичен сегмент на работната популација - за формулирање и евалуација на превентивни стратегии и - спроведување на јавноздравствени интервенции за превенција и промоција на здравјето на здравствените работници.				

	Студентот ќе биде оспособен да ги примени стекнатите знаења за изведување на научно-истражувачка работа и изработка на научен труд од јавното здравје од оваа област.			
11	Содржина на предметната програма: -Работно место, работна средина, професионален ризик во различни сегменти на здравствената дејност -Здравствени работници- карактеристики на работната популација, глобализација, движење на работната сила - Специфични екотехнолошки процеси, професионална експозиција, професионални штетности во рамките на здравствената дејност - Физички агенси (микроклима, бучава, вибрации, јонизирачко и нејонизирачко зрачење, и др), механички повреди (остри предмети, убод со игла) - Хемиски агенси (анестетитици, цитостатици, антибиотици, дезинфициенси, антисептици, киселини бази и др) - Биолошки-инфективни агенси (вируси, бактерии, габички и др.), ПЕП - Сензибилизирачки агенси, Латекс алергија -Професионални карциногени -Психосоцијални фактори (стрес на работа, насилство на работа и др) - Ергономски фактори, ергономски дизајн на работните места во здравствениот сектор -Професионални болести, болести во врска со работата и повреди на работа кај здравствените работници - Превенција и промоција на здравјето на работно место на здравствените работници - СЗО, МОТ и национални стратешки документи и насоки на активностите во земјата - Насочени цели и приоритети; Развој на национални програми -Јавноздравствени превентивни програми и интервенции со фокус кон здравствените работници			
12	Методи на учење: Теоретска настава: Интерактивни предавања Практична настава: вежби, есеј, семинарска работа Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес			
13	Вкупен расположив фонд на време		120 часови	
14	Распределба на расположивото време			
15	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања-теоретска настава	20 часови
		15.2.	Вежби, Семинари	40 часови
16	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	40 часови
17	Начин на оценување			бодови
	17.1	Семинарска работа/проект	15-25 бодови	
	17.2	Завршен усен испит	35-45 бодови	
	17.3	Активно учество		

10-30 бодови		
18 .	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 59 бода 5 (пет) F
		од 60 до 68 бода 6 (шест) E
		од 69 до 76 бода 7 (седум) D
		од 77 до 84 бода 8 (осум) C
		од 85 до 92 бода 9 (девет) B
		од 93 до 100 бода 10 (десет) A
19 .	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Редовна посета на теоретската и практичната настава и семинарите. За да пристапи на завршниот испит студентот треба да изработи есеј и семинарски труд на зададена тема во писмена форма. Оценката се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот од бодовите од сите активности и завршниот испит.
20 .	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик (по потреба и англиски јазик)
21 .	Метод на следење на квалитетот на наставата	Анонимна студентска евалуација за предметот, наставникот и соработниците кои учествуваат во наставата.

Литература					
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Караџинска-Бислимовска Ј, Минов Ј, Ристеска-Куч С, Мијакоски Д, Столески С	Медицина на трудот	УКИМ Скопје	2011
	2.	Tulchinsky T, Varavikova E.	The New Public Health	Academic Press, San Diego, 3rd Edition	2014
	3.				
22.2.	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Rom WN (ed.)	Environmental and Occupational Health (4 th ed.)	Lippincot & Williams, Boston	2007
	2.	https://www.cdc.gov/niosh/topics/healthcare/	Healthcare workers	CDC, National Institute for Occupational Safety and Health , Bethesda, USA	2017
	3.				

1.	Наслов на наставниот предмет	ЕРГОНОМИЈА И РАБОТНО МЕСТО
2.	Код	Изборен предмет
3.	Студиска програма	Академски магистерски студии по јавно здравје, II циклус
4.	Организатор на студиската програма	Медицински факултет, Универзитет "Св. Кирил и

	(единица, односно институт, катедра, оддел)	Методиј“ Катедра за медицина на трудот			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	II циклус			
6.	Академска година/семестар	I/ II / III	7.	Број на ЕКТС кредити	4 кредити
8.	Наставник	Проф. д-р Јованка Караџинска Бислимовска			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10	Цели на предметната програма Да се обезбеди знаење и вештини за примена на основните принципи: - за идентификација на ергономските проблеми на работното место - за примена на ергономските принципи за соодветен ергономски дизајн - за креирање и примена на cost-effective, рационални и стратешки решенија и интервенции Студентот ќе биде оспособен да ги примени стекнатите знаења за изведување на научно-истражувачка работа и изработка на научен труд од јавното здравје од оваа област.				
11	Содржина на предметната програма: - Вовед во ергономија - основен концепт и дефиниции - Ергономски принципи на работното место, ерго систем: човек-машина-околина - Анализа на работно место со ергономска проценка - Ергономска антропометрија и биомеханика - Психолошки барања на работното место, организациона ергономија - Идентификација, евалуација и контрола на ергономски заболувања - Ергономски дизајн на работното место, ергономски решенија во пракса - Приказ на на епидемиолошки студии и case studies со евалуација на научната литература од интерес - Јавноздравствен предизвик и јавноздравствен одговор во решавањето на ергономските проблеми (избрани примери-анализа, евалуација, препораки) - Примена на интеревентни превентивни програми				
12	Методи на учење: Теоретска настава: Интерактивни предавања Практична настава: вежби, есеј, семинарска работа Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес				
13	Вкупен расположив фонд на време		120 часови		
14	Распределба на распложивото време				
15	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања-теоретска настава	20 часови	
		15.2.	Вежби, Семинари	40 часови	
16	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10 часови	
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови	
		16.3.	Домашно учење	40 часови	

17 .	Начин на оценување		бодови			
	17.1	Семинарска работа/проект	15-25 бодови			
	17.2	Завршен усен испит	35-45 бодови			
	17.3	Активно учество	10-30 бодови			
18 .	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 59 бода		5 (пет) F		
		од 60 до 68 бода		6 (шест) E		
		од 69 до 76 бода		7 (седум) D		
		од 77 до 84 бода		8 (осум) C		
		од 85 до 92 бода		9 (девет) B		
		од 93 до 100 бода		10 (десет) A		
19 .	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Редовна посета на теоретската и практичната настава и семинарите. За да пристапи на завршниот испит студентот треба да изработи есеј и семинарски труд на зададена тема во писмена форма. Оценката се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот од бодовите од сите активности и завршниот испит.				
20 .	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик (по потреба и англиски јазик)				
21 .	Метод на следење на квалитетот на наставата	Анонимна студентска евалуација за предметот, наставникот и соработниците кои учествуваат во наставата.				
22 .	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Караџинска-Бислимовска Ј, Минов Ј, Ристеска-Куч С, Мијаќоски Д, Столески С	Медицина на трудот	УКИМ Скопје	2011
		2.	Rom WN (ed.)	Environmental and Occupational Health (4 th ed.)	Lippincot & Williams, Boston	2007
		3.	Tulchinsky T, Varavikova E.	The New Public Health (3rd ed.)	Academic Press, San Diego, 3rd Edition	2014
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Dul, B.Weerdmester	Ergonomics for Beginners: A Quick Reference Guide (3rd. ed)	CRC Press, Taylor and Francis Group, Danvers, MA, USA	2008
		2.	Lis AM, Black KM, Korn H, Nordin M.	Association between sitting and occupational	Eur Spine J. 2007	2007

				LBP	Feb;16(2):283-98	
		3.	McPhee B.	Practical Ergonomics Application of ergonomics principles in the workplace.	https://www.worksafe.govt.nz/worksafe/information-guidance/	2005

1.	Наслов на наставниот предмет	ЈАВНО ЗДРАВСТВЕНИ АСПЕКТИ НА ИЗЛОЖЕНОСТА НА ЈОНИЗИРАЧКО И НЕЈОНИЗИРАЧКО ЗРАЧЕЊЕ			
2.	Код	Изборен предмет			
3.	Студиска програма	Академски магистерски студии по јавно здравје, II циклус			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Медицински факултет, Универзитет “Св. Кирил и Методиј” Катедра за медицина на трудот			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	II циклус			
6.	Академска година / семестар	I/II/III семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Елисавета Стикова			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма: Основна цел на предметната програма е зајакнување на свеста за јавно-здравствените аспекти на изложеноста на јонизирачкото и нејонизирачкото зрачење и нивно влијание врз здравјето на професионално експонираните работници и на општата популација, со посебен осврт на вулнерабилните групи и тоа преку: • идентификација на јонизирачкото и нејонизирачкото зрачење во работната и животната средина • утврдување на елементите неопходни за идентификација на апсорбираните дози (екстерна експозиција, интерна и екстерна контаминација) • проценка на ризик при екстерна и интерна контаминација и експозиција на отворени и затворени извори на зрачење • дефинирање на мерките за примарна, секундарна и терцијарна превенција • утврдување на основите на персоналната дозиметрија • утврдување на основите за заштита на пациентите во текот на медицинското снимање, квалитет на медицински имиџинг • дефинирање на основите на јавно-здравствената подготвеност за одговор на закани предизвикани од јонизирачко и нејонизирачко зрачење • придонесе за развој на интервенции за промоција на безбедносна култура				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: • извори на јонизирачко и нејонизирачко зрачење • јавно-здравствени аспекти на изложеност на јонизирачко и нејонизирачко зрачење во				

	животната средина и на работно место, • оптеретување со болест како последица на експозиција на јонизирачко и нејонизирачко зрачење, • начини на експозиција (екстерна експозиција, екстерна и интерна контаминација), • дози на зрачење, персонална дозиметрија, законски основи на личната заштита • јавно-здравствена подготвеност за одговор на закани предизвикани од јонизирачко и нејонизирачко зрачење, • квалитет при медицинско снимање, јавно- здравствени аспекти ан заштита на пациентите и персоналот, • креирање на политики за заштита на здравјето на пациентите и на професионално експонираните работници при медицинско снимање, • примена на радиоактивни изотопи и влијание врз здравјето на пациентите и професионално изложените работници • етички принципи и безбедносни стандарди при медицинското снимање Практична настава: • основи на дозиметријата, единици за мерење, биолошка ефективна и еквивалентна доза, САР, Тесла, • законски основи за ограничување на изложеноста, • основи на превентивните мерки, биобезбедносни стандарди Индивидуална работа: • евалуација на литература • семинар за јавноздравствените аспекти на примената и употребата на јонизирачкото и нејонизирачкото зрачење • консултации			
12.	Методи на учење: • теоретска настава: интерактивни предавања • практична настава: вежби, есеј, семинарска работа • индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часови	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	20 часови
		15.2.	Вежби, семинари	40 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	40 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Семинарска работа/проект (писмена презентација)		15-25 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (усмена презентација)		35-45 бодови
	17.3.	Активност и учество		10-30 бодови

18.	Критериуми за оценување (бодови/оценка)	до 59 бода	5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода	6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода	7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода	8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода	9 (девет) (B)
		од 93 до 100 бода	10 (десет) (A)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Редовна посета на теоретската и практичната настава и семинарите. За да пристапи на завршниот испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма. Оценката се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот од бодовите од сите активности континуираните проверки и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик (по потреба англиски јазик)	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Анонимна судентска евалуација за предметот, наставникот и соработниците кои учествуваат во наставата.	

22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Стикова Е	Медицина на трудот	УКИМ – Медицински факултет, Скопје	2012
		2.	Стикова Е	Здравствена екологија	УКИМ – Стоматолошк и факултет, Скопје	2006
		3.	Стикова Е	Нејонизирачко зрачење, извори, влијание врз здравје и проценка на ризик	Институт за јавно здравје на РМ, Скопје	2017
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Stikova E. In: Burazeri G, Kragelj LZ. Health: Systems–Lifestyle–Policies (2 nd edition)	Public Health Aspect of Non-ionizing radiation	Jacobs Publishing Company Hellweg 72, 32791 Lage, Germany	2013
		2.	IAEA	Radiation Protection and Safety of Radiation Sources: International Basic Safety Standard	International Atomic Energy Agency	2014

1.	Наслов на наставниот предмет	БОЛЕСТИ НА БЕЛИТЕ ДРОБОВИ ПОВРЗАНИ СО ПРОФЕСИОНАЛНАТА ЕКСПОЗИЦИЈА – ЈАВНОЗДРАВСТВЕН ПРОБЛЕМ			
2.	Код	Изборен предмет			
3.	Студиска програма	Академски магистерски студии по јавно здравје, II циклус			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Медицински факултет, Универзитет “Св. Кирил и Методиј” Катедра за медицина на трудот			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	II циклус			
6.	Академска година / семестар	I/II/III семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Јордан Минов			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма: Да се обезбеди знаење и вештини за примена на основните принципи за превенција на болестите на белите дробови поврзани со професионалната експозиција, проценка на предностите и слабостите на постојната литература од оваа област, придонесе за спроведување јавноздравствени интервенции за превенција на болестите на белите дробови поврзани со професионалната изложеност и да ги евалуира јавноздравствените интервентни програми од оваа област. Студентот ќе биде оспособен да ги примени стекнатите знаења за изведување на научно-истражувачка работа и изработка на научен труд од јавното здравје од оваа област.				
11.	Содржина на предметната програма: Теоретска настава: - Аерополутанти од работната и животната средина - Активно и пасивно пушење – јавноздравствено значење - Респираторно здравје и аерополуција – јавноздравствено значење - Актуелна легислатива од овој домен - Јавноздравствени интервенции од овој домен Практична настава: - Астма во врска со работата/професионална астма - ХОББ - Хиперсензитивен пневмонит - Силикоза - Болести на белите дробови предизвикани од професионална експозиција на азбест - Акутен иритативен респираторен синдром - Професионални инфективни болести на белите дробови - Опструктивна sleep апнеа - Професионални малигни неоплазми на белите дробови Индивидуална работа: - Евалуација на литература - Семинар за јавноздравствен пристап кон болестите на белите дробови поврзани со професионалната експозиција - Консултации				

12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања Практична настава: вежби, есеј, семинарска работа Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес					
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часови			
14.	Распределба на расположивото време					
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	20 часови		
		15.2.	Вежби, семинари	40 часови		
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10 часови		
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови		
		16.3.	Домашно учење	40 часови		
17.	Начин на оценување					
	17.1.	Семинарска работа/проект (писмена презентација)			15-25 бодови	
	17.2.	Семинарска работа/ проект (усмена презентација)			35-45 бодови	
	17.3.	Активност и учество			10-30 бодови	
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)		
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)		
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)		
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)		
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)		
		од 93 до 100 бода		10 (десет) (A)		
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Редовна посета на теоретската и практичната настава и семинарите. За да пристапи на завршниот испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма. Оценката се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот од бодовите од сите активности континуираните проверки и завршниот испит.				
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик (по потреба англиски јазик)				
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Анонимна судентска евалуација за предметот, наставникот и соработниците кои учествуваат во наставата.				
22.	Литература					
	22.1.	Задолжителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Караџинска-Бислимовска Ј, Минов Ј, Ристеска-Куч С, Мијаќоски Д, Столески С	Медицина на трудот	УКИМ Скопје	2011
		2.	Минов Ј	Болести на белите дробови и плеврата поврзани со	Пристоп МК, Скопје & Институт за	2010

				професионалната експозиција	медицина на трудот на Р. Македонија, Скопје	
		3.	Rom WN (ed.)	Environmental and Occupational Health (4 th ed.)	Lippincot & Williams, Boston	2007
	22.2.	Дополнителна литература				
		Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
		1.	Minov J	Smoking among Macedonian Workers	LAP LAMBERT Academic Publishing, Saarbrücken	2013
		2.	Minov J	COPD and the Workplace	Nova Science Publishers, Inc., New York	2016
		3.	Minov J	Work-Related Asthma. In: eBook Asthma	SM Group Open Access eBooks (www.smgebooks.com)	2016

1.	Наслов на наставниот предмет	БОЛЕСТИ ВО ВРСКА СО РАБОТАТА – ЈАВНОЗДРАВСТВЕН ПРОБЛЕМ			
2.	Код	Изборен предмет			
3.	Студиска програма	Академски магистерски студии по јавно здравје, II циклус			
4.	Организатор на студиската програма (единица, односно институт, катедра, оддел)	Медицински факултет, Универзитет “Св. Кирил и Методиј” Катедра по медицина на трудот			
5.	Степен на образование (прв односно втор циклус)	II циклус			
6.	Академска година / семестар	I/II/III семестар	7.	Број на ЕКТС кредити	4
8.	Наставник	Проф. д-р Јордан Минов			
9.	Предуслови за запишување на предметот	нема			
10.	Цели на предметната програма: Да се обезбеди знаење и вештини за примена на основните принципи за превенција на болестите во врска со работата, проценка на предностите и слабостите на постојната литература од оваа област, придонесе за спроведување јавноздравствени интервенции за превенција на овие болести и да ги евалуира јавноздравствените интервентни програми од оваа област. Студентот ќе биде оспособен да ги примени стекнатите знаења за изведување на научно-истражувачка работа и изработка на научен труд од јавното здравје од оваа област.				
11.	Содржина на предметната програма:				

	Теоретска настава: - Болести во врска со работата – дефиниција, патогенетски механизми, дијагностика и третман - Болести во врска со работата – превенција - Болести во врска со работата и професионални болести - Болести во врска со работата – јавноздравствено значење - Болести во врска со работата – можности за јавноздравствена интервенција Практична настава: - Болести во врска со работата на локомоторниот систем - Болести во врска со работата на респираторниот систем - Болести во врска со работата на кардиоваскуларниот систем - Болести во врска со работата на кожата - Болести во врска со работата на ЦНС и ПНС - Психосоматски и бихејвиорални нарушувања во врска со работата - Нови клинички ентитети во врска со работата (болести на болни згради, синдром на мултипла хемиска сензитивност и др.) Индивидуална работа: - Евалуација на литература - Семинар за јавноздравствен пристап кон болестите на белите дробови поврзани со професионалната експозиција - Консултации			
12.	Методи на учење: Теоретска настава: интерактивни предавања Практична настава: вежби, есеј, семинарска работа Индивидуална работа: евалуација на научна литература, консултации, дискусии по теми од интерес			
13.	Вкупен расположив фонд на време		120 часови	
14.	Распределба на расположивото време			
15.	Форми на наставните активности	15.1.	Предавања- теоретска настава	20 часови
		15.2.	Вежби, семинари	40 часови
16.	Други форми на активности	16.1.	Проектни задачи	10 часови
		16.2.	Самостојни задачи	10 часови
		16.3.	Домашно учење	40 часови
17.	Начин на оценување			
	17.1.	Семинарска работа/проект (писмена презентација)		15-25 бодови
	17.2.	Семинарска работа/ проект (усмена презентација)		35-45 бодови
	17.3.	Активност и учество		10-30 бодови
18.	Критериуми за оценување (бодови/ оценка)	до 59 бода		5 (пет) (F)
		од 60 до 68 бода		6 (шест) (E)
		од 69 до 76 бода		7 (седум) (D)
		од 77 до 84 бода		8 (осум) (C)
		од 85 до 92 бода		9 (девет) (B)

		од 93 до 100 бода	10 (десет) (А)
19.	Услов за потпис и полагање на завршен испит	Редовна посета на теоретската и практичната настава и семинарите. За да пристапи на завршниот испит студентот треба да изработи семинарски труд во писмена форма. Оценката се формира според табелата на оценки, а врз основа на збирот од бодовите од сите активности континуираните проверки и завршниот испит.	
20.	Јазик на кој се изведува наставата	Македонски јазик (по потреба англиски јазик)	
21.	Метод на следење на квалитетот на наставата	Анонимна судентска евалуација за предметот, наставникот и соработниците кои учествуваат во наставата.	

22.	Литература				
22.1.	Задолжителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	Караџинска-Бислимовска Ј, Минов Ј, Ристеска-Куч С, Мијакоски Д, Столески С	Медицина на трудот	УКИМ Скопје	2011
	2.	Rom WN (ed.)	Environmental and Occupational Health (4 th ed.)	Lippincot & Williams, Boston	2007
	3.	European Agency for Safety and Health at Work	Work-related diseases - for 2015	EU-OSHA (http://osha.europa.eu)	2016
	Дополнителна литература				
	Ред. број	Автор	Наслов	Издавач	Година
	1.	McDonald C	Epidemiology of Work-related Diseases	Wiley, New York	2008
	2.	Perunicic B	Work-related Diseases	Springer, Berlin	2008
	3.	Belin A, Dupont C, Oules L, Kuipers Y.	Safer and healthier work at any age	European Agency for Safety and Health at Work	2016

